

Vlaams
Parlement

vergadering **C245**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en
Armoedebestrijding

van 27 april 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de oplopende kosten van de coronacontactopsporing – 2792 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het SERV-rapport 'Kanaries in de coronastrategie' – 2878 (2020-2021)	
INTERPELLATIE van Hannes Anaf aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, en aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, en aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het clusteronderzoek in Vlaanderen – 41 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de gebrekkige aanwezigheid van koelingssystemen in woonzorgcentra – 2787 (2020-2021)	22
VRAAG OM UITLEG van Suzy Wouters aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de maatregelen om armoede beleidsdomeinoverschrijdend aan te pakken – 2817 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de signalenbundel van Netwerk Tegen Armoede over één jaar corona – 3006 (2020-2021)	25
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het jaarverslag van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstituten – 2819 (2020-2021)	33
VRAAG OM UITLEG van Suzy Wouters aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het druggebruik bij 65-plussers – 2818 (2020-2021)	38
VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de zorgvoorzieningen onder verhoogd toezicht – 2823 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de opvolging van woonzorgcentra op de 'zwarte lijst' – 2925 (2020-2021)	42

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over wantoestanden in de pleegzorg

– 2839 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Freya Van den Bossche aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over mishandeling van pleegkinderen

– 2874 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de screening en opvolging van (kandidaat-)pleeggezinnen naar aanleiding van een geval van mishandeling van pleegkinderen

– 2919 (2020-2021)

48

VRAAG OM UITLEG van Tine van der Vloet aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het continueren van de coronamaatregelen voor persoonsvolgende budgetten

– 2843 (2020-2021)

59

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de monitoring van exotische muggen met het oog op de volksgezondheid

– 2735 (2020-2021)

61

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de oplopende kosten van de coronacontactopsporing – 2792 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het SERV-rapport 'Kanaries in de coronastrategie' – 2878 (2020-2021)

INTERPELLATIE van Hannes Anaf aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, en aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, en aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het clusteronderzoek in Vlaanderen – 41 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Elke Sleurs

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Mijnheer Anaf, ik stel voor dat u begint met uw interpellatie.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, op donderdag 15 april berichtte de krant De Morgen over het clusteronderzoek in Vlaanderen. De krant stelde inzage te hebben gekregen in de laatste cijfers van het Vlaamse clusteronderzoek en kwam hierbij tot enkele opvallende conclusies. Zo werden de laatste weken de meeste clusters buiten de huishoudens gevonden in scholen en bedrijven. De schoolclusters waren het grootst in aantal, met gemiddeld 6,6 personen per cluster.

Het viel op dat in slechts een op de tien schoolclusters er minstens één hoog- of laagrisicocontact zou worden doorgegeven. Dat is bijzonder weinig, gezien de grootte van de gemiddelde school, alsook gezien het feit dat scholen weten wie op welk moment aanwezig is in hun gebouwen. Dat maakt het dan ook bijzonder moeilijk om ernstig te nemen.

Verder stelde De Morgen vast dat er gemiddeld vijf tot zes dagen tussen de start van een cluster zitten en de officiële melding ervan aan Zorg en Gezondheid. Vijf à zes dagen is voldoende voor iemand om besmet te raken en het virus te verspreiden.

Het agentschap Zorg en Gezondheid zei dat dit verschil niet wil zeggen dat er in de tussentijd niets van opvolging gebeurt, en dat datums vooral een administratief gegeven waren, maar gaf niet aan wat er in die tijd dan wel zou gebeuren. Dat maakt me wel benieuwd.

Tot slot geven experts zoals professor Molenberghs en dokter Arrazola de Oñate aan dat, hoewel de kwaliteit van de bronopsporing al iets beter is dan bij het begin van de pandemie een jaar geleden, het systeem nog steeds log en onvoldoende fijnmazig is om echt een rol van betekenis te kunnen spelen in deze pandemie. De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) maakt in zijn advies 'Kanaries in de coronastrategie' een gelijkaardige analyse.

Dat er ineens toch meer gedetailleerde informatie over het Vlaamse clusteronderzoek blijkt te bestaan, is niet helemaal een verrassing. In het verslag van de stuurgroep contactopsporing van 26 februari staat immers te lezen dat het kabinet van de minister-president aan het agentschap Zorg en Gezondheid bijkomende info vroeg en kreeg over de stand van zaken van het clusteronderzoek.

Vooruitfractieleider Hannelore Goeman vroeg in de vergadering van de commissie Algemeen Beleid en Financiën van 23 maart tot drie keer toe meer uitleg, maar de minister-president gaf hierover weinig bijkomende informatie. Nu vernemen we dat er op weekbasis meer gedetailleerde updates circuleren binnen de Vlaamse overheid, die extra inzicht bieden in de verspreiding van de pandemie en waar de verschillende actoren die bezig zijn met contactopsporing tekortschieten.

Dit roept in het bijzonder bijkomende vragen op omtrent de verklaringen van de Vlaamse Regering over de epidemiologische situatie in de scholen, en de kwaliteit van de contactopsporing van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's). Na meer dan een jaar pandemie, met een heel duur systeem van contactopsporing, dat in Vlaanderen elke dag ongeveer 350.000 euro kost, met ook onderzoekers die klagen dat ze onvoldoende inzicht krijgen in die gegevens, roept dit toch een aantal pertinente vragen op.

Ik heb deze interpellatie zowel aan de minister-president als aan minister Weyts als aan minister Beke gericht, maar ik neem aan dat minister Beke in naam van de regering zal antwoorden.

Hebben de ministers kennis kunnen nemen van het vermelde artikel van De Morgen? Kloppen de beweringen in het artikel dat er in Vlaanderen een wekelijkse update over het clusteronderzoek wordt gegeven met meer gedetailleerde informatie over herkomst, grootte en risicoprofielen in de cluster, alsook hoeveel risicocontacten er zijn? Kloppen de geciteerde cijfers over het aandeel van de scholen en bedrijven in deze clusters, de grootte van de clusters en de vaststelling dat er in de scholen maar in 10 procent van de gevallen risicocontacten worden verzameld? Zo neen, op welke punten is de berichtgeving inaccuraat?

Met welke actoren worden deze gegevens gedeeld en/of hoe worden ze samengevat? Vanwaar de keuze om het in de publieke rapportering enkel te hebben over aantal clusters naar herkomst, en geen informatie te geven over de gemiddelde grootte, het initiële aantal cases, het uiteindelijke aantal cases, het aantal risicocontacten en de start- en eindtijd van het clusteronderzoek? Waarom worden deze gegevens ook niet gedeeld met de lokale besturen, terwijl zij wel verantwoordelijkheden hebben inzake de bronopsporing?

Zijn dit ook de gegevens die het kabinet-Jambon opvroeg en verkreeg op de vergadering van de stuurgroep contactopsporing van 26 februari? Zo ja, welke conclusies trok de minister-president uit deze gegevens over de rol van het onderwijs en de kwaliteit van de contactopsporing daar? Welke conclusies trekt u uit deze gegevens? En hebben de conclusies ook de bevoegde minister van Onderwijs bereikt, die verantwoordelijk is voor de CLB's, die volgens de gegevens in het artikel hun rol toch zeer minimalistisch lijken in te vullen? Zo ja, welke maatregelen zijn er sindsdien of de laatste weken genomen om de kwaliteit van de contactopsporing in de scholen te verbeteren, clusters sneller aan te melden, sneller te testen, en dus ook het onderwijs veiliger te maken voor dit virus?

Op dit moment circuleert er bijzonder veel virus bij de schoolgaande jongeren, meer dan in eerdere golven, en we komen uit een paasvakantie waarin er ook sprake was van ondertesting bij diezelfde jongeren. Welke maatregelen zal de Vlaamse Regering nemen om een herhaling van de situatie van maart te vermijden, waarbij het virus massaal via scholen doorgegeven lijkt te zijn en zo nieuwe huishoudens binnen kon geraken? Is er een mogelijkheid om de resterende sneltesten in te zetten in de scholen of de zelftesten voorzien voor begin mei, maar die nu twee weken later zullen komen, vervroegd in te zetten? U merkt het, ik heb mijn interpellatie al een tijdje geleden ingediend, ik vrees helaas dat het later zal worden in plaats van eerder.

Zult u het consortium dat de contactopsporing uitvoert, de opdracht geven de CLB's te ondersteunen bij het in kaart brengen van clusters, zodat bijvoorbeeld in meer

dan een op de tien gevallen de hoog- en laagrisicocontacten tijdig in kaart worden gebracht? Overweegt u een gelijkaardig aanbod te doen naar bedrijven waar clusters gesignaleerd zijn, aangezien er ook daar substantiële vertraging lijkt te zitten op het in kaart brengen van de clusters en het verzamelen van hoog- en laagrisicocontacten?

Welke maatregelen zullen u en, bij uitbreiding, de Vlaamse Regering nemen om de huidige problemen met het clusteronderzoek, in het bijzonder de vaststelling dat deze onvoldoende fijnmazig is, te remediëren? Welke timing wordt hier voorzien?

Is de Vlaamse Regering tot slot bereid om de gegevens rond gedetecteerde clusters naar herkomst, rapporteringsmoment van de clusters eveneens op weekbasis over te maken aan dit parlement, maar zeker ook aan onderzoekers die vanuit hun expertises actief werken rond het coronavirus, en aan de Vlaamse bevolking, gezien het maatschappelijk belang de nodige informatie te bezorgen die hen helpt bij het stellen van het meest veilige gedrag?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Op 1 april publiceerde de SERV het rapport 'Kanaries in de coronastrategie'. Het enige grappige aan dat rapport is dat in plaats van een kanarie, een parkiet op de cover stond. Voor de rest was het een ernstig dossier, dat als hamvraag stelt waarom we er niet in slagen de coronacrisis te bedwingen via andere middelen dan heel ingrijpende en economieverstorende maatregelen, waarom we een jaar ver in de crisis nog steeds moeten teruggrijpen naar algemene lockdownmaatregelen en we nog niet fijnmaziger kunnen werken om de verspreiding van het coronavirus in te perken. Dat leek de centrale vraag.

Voor de aanpak van de crisis, zowel de gezondheidscrisis als de daaraan gelinkte economische crisis, werd er massaal geld vrijgemaakt. Naar schatting 84 procent van die Vlaamse middelen ging richting het curatieve, het behandelen van de zieken – uiteraard broodnodig – en de beperking van de socio-economische schade, ook iets waar bijna niemand tegen is. Heel opvallend is dat amper 6 procent van de middelen ging naar preventie en 10 procent naar adaptieve strategieën om ons op een slimme manier aan te passen aan een leven in coronatijden.

De meest kostenefficiënte strategie in de strijd tegen de pandemie blijkt eens te meer een performante testing, contacttracing en bronopsporing. Daaropvolgend moet er worden gekeken naar duurzame collectieve maatregelen zoals luchtverversing, ventilatie en fundamentele klinkers in de organisatie van ons maatschappelijk leven.

Het contactonderzoek, waarvan we al een jaar weten dat het essentieel is om de pandemie onder controle te krijgen, blijft onvoldoende performant. Het rapport is bijzonder kritisch: "De publieke rapportage van de contactopsporing blijft bijzonder summier. Gedetailleerde data over het contactonderzoek worden niet beschikbaar gesteld waardoor nuttige informatie afgeschermd en onderbenut blijft. Zo wordt over cruciale parameters niet (systematisch) gerapporteerd. Voorbeelden zijn de whereabouts van de indexgevallen, de testresultaten van de contacten, de toewijzing aan clusters en de link met het brononderzoek, de relatie tussen het Vlaamse en lokale contactonderzoek. Op dit moment levert het contactonderzoek ook te weinig verfijnde informatie op (bv. geografisch, per leeftijd, per beroepsgroep, ...) die toelaat om de coronastrategie meer te richten en te verfijnen."

Minister, zo creëer je natuurlijk toestanden waarbij bevolkingsgroepen en beroepsgroepen tegen elkaar opgezet worden, waarbij wantrouwen in het beleid wordt geschapen, waarbij mensen de overheidsmaatregelen niet langer aanvaarden. Ik begrijp dus horeca-uitbaters, kappers en anderen die schreeuwen om 'bewijs' dat hun sector de motor, of op zijn minst een hulpmotortje, van de epidemie is. Ik

begrijp de angst van kleuterleidsters die nog steeds in het ongewisse zijn over de mogelijke overdracht van het virus via de kindjes in hun klas.

Want nog erger dan bij het contactonderzoek is het volgens de SERV gesteld met het bron- en clusteronderzoek. Ik druk me misschien wat scherp uit, minister, maar eigenlijk zorgt dit ervoor dat we in grote mate nog steeds blind varen in deze crisis.

Ten slotte stelt de SERV zich ook vragen bij het quarantainebeleid en meer bepaald het toezicht erop, als sluitstuk van de testing en tracing.

Al in juni vorig jaar vroeg de SERV een beter datasysteem voor beleidsmonitoring, -onderbouwing en -evaluatie, ook specifiek voor de aanpak van de coronacrisis. Goede data zijn immers nodig om met kennis van zaken – evidence-informed – het debat te voeren en beslissingen te nemen, en zeker nu, bij een crisis met ingrijpende sociale, economische en maatschappelijke effecten.

Het nieuwe SERV-rapport van 1 april toont duidelijk aan dat er alvast voor broncontrole nog veel werk is op dit punt. Het wijst op diverse dataleemtes en onderzoeksnoden. Sommige data zijn snel, transparant, overzichtelijk en gedetailleerd te vinden. Maar vaker is de informatie verouderd, versnipperd, onvolledig of van wisselende kwaliteit, of te weinig verfijnd om een voldoende goed zicht te bieden op de problematiek en een meer gerichte aanpak te ontwikkelen. Dat zal ook de komende maanden cruciaal blijven, ook na de zomer. Voor sommige parameters is er helemaal geen publieke informatie beschikbaar, omdat die vorm van broncontrole weinig ontwikkeld is, omdat er geen informatie over wordt verzameld of omdat de beschikbare informatie enkel op aanvraag of niet gedeeld wordt.

Ik heb daarom deze vragen, minister.

Hoe reageert u zelf op het rapport 'Kanaries in de coronastrategie'?

Erkent u de aangehaalde manco's in dataverzameling om tot een performantere coronastrategie te kunnen komen? Hoe zult u het beleid in die zin bijsturen?

Hoe kijkt u naar de inzet van de budgetten tot op vandaag en de kostenefficiëntie ervan? Acht u het nuttig om de takken rond preventie en adaptatie te versterken om Vlaanderen weerbaarder te maken, ook tegen toekomstige bedreigingen?

Vindt u dat alle mensen en middelen die we tot nu toe investeerden in contactopsporing en brononderzoek leidden tot voldoende inzichten, niet enkel op korte, maar ook op langere termijn en meer structureel? Geven ze ondertussen genoeg wetenschappelijke onderbouwing om tot een fijnmaziger en dus meer gedragen beleid te komen? Hoe reageert u in deze context op de aanhoudende vraag van de SERV om tot een performanter en transparanter datasysteem voor beleidsmonitoring, -onderbouwing en -evaluatie te komen?

Volstaat volgens u de manier waarop we omgaan met de quarantaine? Is er voldoende controle op de naleving ervan en wordt er voldoende gewerkt aan de intrinsieke motivatie om de verplichtingen na te komen?

Komt er een grondige audit van het opsporings- en onderzoekssysteem, gericht op eventuele efficiëntiewinsten en een duurzame verankering ervan?

De voorzitter: Collega Anaf, ik stel voor dat u uw hieraan gekoppelde vraag om uitleg nu stelt, zoals afgesproken.

De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Ik zal het kort houden, voorzitter. Deze vraag om uitleg handelt over de rapportage over de kostprijs van de contactopsporing, die we eind

maart kregen en waaruit bleek dat de Vlaamse contactopsporing tussen mei 2020 – de start van de contactopsporing – en januari 2021 al 65 miljoen euro had gekost, waarvan ongeveer 70 procent is gegaan naar de callcenters. Vooral in de maanden november, december en januari, op het moment dat de tweede golf achter de rug was, bleek uit de cijfers dat het aantal callcenteragents amper verminderde na de piek van de tweede golf. Vlaanderen betaalt ongeveer 300.000 euro per dag aan de callcenters die dan met een achthonderdtal callcenteragents gedurende gemiddeld dertien minuten met indexpatiënten aan de lijn hangen om hun contacten in kaart te brengen en de vermoedelijke bron van besmetting in kaart te brengen. Dat laatste lukt in ongeveer 60 procent van de gevallen en lijkt doorheen de tijd niet echt te verbeteren, ondanks de capaciteitsmonitoring binnen de stuurgroep, waarin verschillende keren werd aangegeven dat er eigenlijk wel een marge in het systeem zit. Op een bepaald moment werd ook aangegeven dat er eigenlijk afgeschaald zou moeten worden. Ik stel me de vraag of dat wel tijdig gebeurde en heb nog andere vragen.

Vindt u zelf de uitgaven aan de callcenters op al die momenten redelijk? Worden er niet te veel callcenteragents ingezet in functie van het aantal besmettingen en in functie van de capaciteitsmonitoring binnen het consortium?

Waarom is er vanuit de Vlaamse Regering niet geijverd om na de piek van de tweede golf de overcapaciteit bij de contactopsporing opnieuw naar een aanvaardbaar niveau te brengen? Uiteraard moet men altijd opnieuw kunnen opschalen, het is altijd de bedoeling geweest om indien nodig te kunnen opschalen en ook te kunnen afschalen, om geen onnodige kosten te maken.

Karine Moykens verklaarde dat de contactopsporing sinds 2021 significant meer investeert in aanklappende gesprekken. Klopt dat? Ik heb daar nog geen cijfers over gezien. Zo ja, op welke wijze heeft dit de kwaliteit van de contactopsporing beïnvloed? Mocht dat kloppen, dan is dat uiteraard een goede zaak, laten we daar duidelijk over zijn.

Eind mei loopt het contract tussen de Vlaamse overheid en het consortium af. Zult u van de gelegenheid gebruik maken om de rol van de callcenters te evalueren en desgevallend te gaan werken met meer marktconforme prijzen? Of gaan we gewoon over tot een stilzwijgende verlenging?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik zal eerst de interpellatie behandelen en daarna ingaan op de vragen om uitleg.

Collega Anaf, elke week stelt Zorg en Gezondheid een databestand op met de nieuw gemelde en actieve clusters van die week. Het gaat om gegevens van gevalideerde clusters die het agentschap zelf opspoort of opvolgt, clusters die gemeld worden door het lokale bron- en clusteronderzoek in de eerstelijnszones of clusters die gemeld worden door de actoren die contactonderzoek uitvoeren in scholen, bedrijven of andere collectiviteiten.

Zorg en Gezondheid maakt dit databestand elke week aan Sciensano over voor statistische verwerking en voor rapportering in hun wekelijks epidemiologisch bulletin. U kunt dat elke week terugvinden op de website van Sciensano.

Naast dit rapport lopen er nog andere gegevensstromen rechtstreeks naar Sciensano, zoals de gegevens van de LARS-registratie door de CLB's, waarbij LARS staat voor Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem. Ook die worden door het instituut mee gebruikt voor epidemiologische analyse.

Dat slechts bij een van de tien clusters op scholen risicocontacten verzameld zouden worden, is een verkeerde conclusie. Het feit dat het hier gaat om gemelde

clusters betekent per definitie dat er risicocontacten in kaart gebracht zijn. Alleen wordt het aantal risicocontacten vaak niet opgenomen in de registratie van zo'n cluster om de registratielast voor bijvoorbeeld de CLB-medewerkers te beperken en deze medewerkers prioritair te kunnen laten werken aan het daadwerkelijk onderzoeken, aanpakken en indijken van de clusters in plaats van aan de registratie ervan.

Niettemin doet Zorg en Gezondheid bij de actoren vaak ook navraag naar extra gegevens. Ook de wekelijkse RAG-vergadering (Risk Assessment Group) over de epidemiologische toestand tussen Sciensano en onder meer de regio's, zoomt in op het aantal gevallen betrokken bij de clusters.

Ik gaf al aan dat Zorg en Gezondheid elke week zijn data overmaakt aan Sciensano voor statistische verwerking en rapportering in het wekelijks bulletin. De mate van detail waarin Sciensano daarover rapporteert, is verder de verantwoordelijkheid van het federale epidemiologisch instituut zelf.

Verder worden de gegevens, binnen het kader van het centrale registratieplatform, het Uitbraakvolgsysteem – UVS 2.0 –, nu al realtime gedeeld met de eerstelijns-zones en sommige lokale initiatieven.

Ten slotte is er ook een dashboard in de Zorgatlas in voorbereiding dat zal toelaten om deze clustergegevens breder en met dagelijkse updates te delen.

Dan ga ik in op uw derde vraag. Neen, dit zijn niet de gegevens die het kabinet-Jambon opvroeg en verkreeg. Voor het kabinet-Jambon heeft Zorg en Gezondheid een analyse gemaakt op basis van verschillende databases over het voorkomen van SARS-CoV-2-infecties in de werkomgeving in de maand februari. De wekelijkse datasets over de clusters waren daarvoor slechts één bron, daarnaast werden ook gegevens gebruikt uit de databank van de positief geteste personen en uit de RSZ-databank (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid). Deze analyse werd door mevrouw Karine Moykens ook voorgesteld aan de Groep van Experts voor Managementstrategie van COVID-19 (GEMS) en de conclusie van de analyse werd ook door professor Steven Van Gucht voorgesteld op de persconferentie van 12 maart.

Professor Van Gucht gaf aan in welke bedrijfssectoren clusters het meest voorkomen en stelde dat het vooral gaat om sectoren waar telewerk moeilijk is, zoals in vleesverwerkende of voedingverwerkende bedrijven, maar ook in de bouwsector, de zorgsector of bij de reinigingsdiensten.

Ik ben het niet eens met uw stelling dat de CLB's hun rol zeer minimalistisch invullen. Integendeel, al sinds de start van de covidcrisis werken de CLB-medewerkers dag in, dag uit keihard aan uitbraakonderzoek en -indijking. Er wordt ook goed samengewerkt tussen het agentschap en de CLB's en de arbeidsgeneeskundige diensten, die instaan voor het contactonderzoek en het clusteronderzoek in de scholen, respectievelijk voor de leerlingen en het personeel. De CLB's voeren deze taken en bijhorende risicoanalyses uit volgens de richtlijnen van de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ), die gebaseerd zijn op de algemene richtlijnen van de Risk Assessment Groep (RAG) en de Risk Management Group (RMG). U kunt deze richtlijnen consulteren op de website.

De CLB's werken sinds lang voor de covidpandemie met een eigen opvolgsysteem, het Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem (LARS), waarin nu ook gegevens van COVID-19-gevallen onder leerlingen en recent ook leerkrachten in scholen worden bijgehouden. Ik gaf al aan dat het voor de CLB's niet mogelijk is om alle details te registreren. Daarom wordt er reeds enkele maanden volop gewerkt om de gegevensstromen tussen LARS en het agentschap te optimaliseren en wordt er een specifiek dashboard voor scholen binnen de Zorgatlas voorbereid. Dit dashboard zit in de eindfase voor productie. CLB-medewerkers, mSPOC's en Rode

Kruisvrijwilligers werken hard om zowel preventief als bij clusters en uitbraken mogelijke besmette personen te detecteren via testprotocollen.

Sinds de paasvakantie hebben leerkrachten en ander schoolpersoneel de kans zich preventief te laten testen. Dit is een dynamische, vrijwillige screening, die tweemaal in de week plaatsvindt. In eerste instantie zullen de beschikbare Ag-sneltesten worden gebruikt. Zodra de zelftesten zijn geleverd, kunnen we deze testen inschakelen. Op deze manier kunnen asymptomatisch sterk besmettelijke personen worden geïdentificeerd, alvorens de besmetting door te geven.

Bij een positieve test spoort het CLB de hoogrisicocontacten op, die op hun beurt een PCR-test krijgen in een testcentrum. Bij een cluster blijft verder de mogelijkheid bestaan om een brede testing uit te voeren. Het testen van een klas, meerdere klassen of zelfs de gehele school wordt beslist in overleg tussen CLB en mSPOC, die ook het advies van de arts infectiebestrijding van Zorg en Gezondheid hierover kunnen inwinnen. Indien het gaat over een grote groep en bij onvoldoende lokale testafnamecapaciteit, kan daarbij een beroep worden gedaan op de mobiele testteams. Dit faciliteert het vlug en efficiënt in kaart brengen van de cluster.

Zoals ik eerder al aangaf, klopt de conclusie niet dat slechts in een op de tien clusters in het onderwijs hoog- en laagrisicocontacten in kaart worden gebracht. Zoals aangegeven door Zorg en Gezondheid in het artikel in De Morgen, klopt het ook niet dat er vertraging zit in het effectief onderzoeken van de clusters. Dat de registratie van een cluster een aantal dagen na de start van de cluster gebeurt, is louter een registratieaangelegenheid. De CLB-arts, de arbeidsarts en de medisch verantwoordelijke van de eerstelijnszone, de medewerkers van Zorg en Gezondheid zijn dikwijls al een aantal dagen bezig met het in kaart brengen van een cluster en het verwittigen van de risicocontacten, voor de formele registratie gebeurt in het centrale registratiesysteem.

Het consortium springt al maandenlang bij in het cluster- en brononderzoek. Dit is met name het geval in die sectoren waar geen medisch verantwoordelijke is en dus wat minder in de scholen of de bedrijven.

Dokter Arrazola de Oñate zegt dat er in de laatste maanden heel erg veel verbetering is gebracht aan het systeem. Er bestaat nu veel meer informatie, die ook veel gedetailleerder is. Professor Molenberghs zegt dat de opvolging al veel beter is dan enkele maanden terug. Uiteraard ben ik het daarmee eens, net als met hun opmerking dat verdere verbetering nog altijd mogelijk is, en ben ik daar in mijn antwoorden op de vorige vragen ook al dieper op ingegaan.

Ik kan daarnaast meegeven dat er ook verder gewerkt wordt aan een meer uniform en gestructureerd systeem voor bron- en clusteronderzoek en gegevensverzameling en -deling. Voor dat laatste bestaat reeds het al genoemde uitbraakvolgsysteem, maar dat wordt nu verbeterd tot een Samenwerkingsplatform voor Uitbraakmanagement (SUM). Het zal geleidelijk uitgerold worden voor de processen casemanagement, cluster- en brononderzoek, en zal het actuele Uitbraakvolgsysteem 2.0 vervangen.

Er is nooit een probleem geweest om, behalve op het identificeerbare persoonsniveau, te delen wat we hebben. Contactonderzoek en de registratie ervan is eenvoudiger op te maken dan clusterbehartiging of, meer nog, bronopsporing. Zoals gezegd, wordt de dataset rond clusters nu reeds gedeeld met Sciensano en verschillende actoren in het veld. Voor de clusters die gemeld worden in het centrale Uitbraakvolgsysteem 2.0 wordt er nu ook een automatische verwerking van de rapportage opgezet in de Zorgatlas. Hierdoor zal op korte termijn de lijst van gemelde clusters steeds opgevolgd kunnen worden door de bevoegde personen. Deze clusterverwerking in het nieuwe scholendashboard, dat nu gefinaliseerd

wordt, zal de rapportage van scholenclusters in het uitbraakvolgsysteem vervangen.

Het rapport van het SERV-secretariaat – niet van de raad – geeft een omvattend beeld van de beheerstrategie die in Vlaanderen en bij uitbreiding in België gehanteerd wordt in de strijd tegen COVID-19. Het rapport bevat een aantal nuttige insteken over domeinen waar er volgens de SERV bijkomende stappen gezet kunnen worden om de besmettingen onder controle te houden met het oog op de toekomstige versoepelingen, en om de pandemie meer gericht te bestrijden, indien de incidentie verder afneemt.

Het rapport zoomt in op testen, traceren, quarantaine en luchtkwaliteitsmetingen. Ik lees doorheen het rapport een aantal terechte opmerkingen en werkpunten met het oog op de toekomst. Zo wordt het publieke aspect van de rapportage en de publieke informatiebeschikbaarheid aangehaald als hiaat. Tot nog toe is er inderdaad vooral gefocust op een databeschikbaarheid voor zorgprofessionals uit bijvoorbeeld de zorgraden, of aan de lokale besturen en provincies, en het ter beschikking stellen van gegevens aan onderzoekers en minder aan het publiek. Dat neemt niet weg dat er meer dan voor gelijk welke andere aandoening inspanningen gedaan zijn en er publieke informatie beschikbaar is op zowel de website van het agentschap als Sciensano, als op het interactieve dashboard Epistat van Sciensano.

Sommige dingen in het rapport zijn niet helemaal correct, bijvoorbeeld dat slechts vier op tien van de gevonden contacten een quarantaineattest en een test zouden krijgen. Een aantal andere aandachtspunten zijn al gekend bij mijn kabinet, mijn administratie en de Vlaamse Regering, en andere zitten al in een verbetertraject. Op een aantal van de opgelijste data- en onderzoeksvragen zijn de antwoorden in wezen bekend, bijvoorbeeld de tijd tussen testen en testresultaat, het verloop van de datadoorstroming tussen testen en contactopsporing of welke testen hoe sensitief en hoe specifiek zijn. Een aantal andere zijn inderdaad een inspiratiebron voor verbetering.

Ik stel ook vast dat het rapport een aantal positieve elementen van de Vlaamse aanpak van deze crisis benadrukt. U hebt die niet vermeld en dus zal ik dat doen. Zo vermeldt het rapport expliciet de grote inspanningen die werden geleverd om de broncontrole en het bijhorende databeheer vrijwel uit het niets op te bouwen en bij te stellen naarmate inzichten vorderden, zo ook wat betreft het bereik en de snelheid van het contactonderzoek. Ik lees het rapport dus eerder als relatief positief en met een opbouwend perspectief.

Het rapport bevat actuele inzichten vanuit verschillende Vlaamse sociale partners die een grote groep van de Vlaamse bevolking vertegenwoordigen die dag in, dag uit geconfronteerd worden met de gevolgen van deze pandemie. Ik waardeer daarom des te sterker de proactieve reflecties en de suggesties ter verbetering en neem ze ook verder in overweging.

Door het hogere aantal incidenties werd er het afgelopen jaar in belangrijke mate gefocust op het uitbouwen en het verbeteren van het contactonderzoek. Dat is trouwens ook de voor de hand liggende prioriteit bij hoge incidenties. En wat de performantie van het Vlaamse contactonderzoek betreft, lijkt het SERV-rapport uw stelling tegen te spreken dat het contactonderzoek nog steeds onvoldoende performant is op een aantal belangrijke punten.

De moeizame opstart van het contactonderzoek wordt weliswaar aangehaald – dat heb ik ook nooit ontkend – , maar de door u bestempelde manco's in data-verzameling dienen toch te worden genuanceerd. Zo wordt er door de SERV gewezen op de goede cijfers en gemaakte vorderingen inzake het bereik van het Vlaamse contactonderzoek voor zowel indexpatiënten als contacten, de fors

afgenomen doorlooptijden en de sterk verhoogde medewerking van de bevolking aan het contactonderzoek. Op het vlak van de publieke ontsluiting van informatie wordt iedere week op de website van Zorg en Gezondheid een set geaggregeerde kernindicatoren inzake het contactonderzoek gepubliceerd.

Daarnaast wordt meer gedetailleerde en granulaire informatie ter beschikking gesteld via de Zorgatlas van Zorg en Gezondheid, evenals een groot aantal dashboards, bijvoorbeeld met betrekking tot de contactendeling per leeftijd, of over uitbraken in collectiviteiten, bedrijven en samenkomsten.

Het is inderdaad zo dat niet al deze laatste informatie voor het brede publiek beschikbaar is, maar deze info wordt wel continu geraadpleegd en benut door een grote groep stakeholders die dagdagelijks met deze informatie aan de slag gaan in de strijd tegen het virus.

Met het oog op de toekomst merkt het SERV-rapport terecht op dat, naarmate de incidentie daalt en de maatschappij opnieuw wordt opengesteld, de toekomstige focus moet liggen op het snel indijken van nieuwe heropflakkingen en uitbraken van het virus. Bronsporing en clusteronderzoek zullen hierbij een belangrijke rol spelen. Ondanks het feit dat bron- en clusteronderzoek reeds ad hoc worden uitgevoerd, kunnen er, zoals het rapport aanhaalt, zeker nog verbeteringen worden doorgevoerd aan de processen en monitoringtools.

Het klopt dat de meeste budgetten veeleer naar curatie en minder naar preventie gaan, 6 procent, zo stelt het rapport. Zonder het nog te hebben over de vaccinatie, zijn ook de secundaire preventiebudgetten om het uitdijen van besmettingen te voorkomen, nochtans niet gering. Denk bijvoorbeeld aan de contacttracing en de preventieve vorming en ondersteuning van voorzieningen door mobiele equipes.

Een-op-een causale verbanden leggen tussen een bepaalde beheersmaatregel en het verloop van de epidemie is moeilijk. Het gevoerde beleid en het collectief van alle beheersmaatregelen de afgelopen maanden heeft er wel toe bijgedragen dat Vlaanderen de tweede golf in oktober en november beter onder controle heeft gekregen dan de andere regio's en dan verschillende landen rondom ons, zoals te zien in de epidemiologische rapporten van Sciensano. Daarnaast was ook de omvang van de derde golf beperkter dan in een aantal van onze buurlanden, waar vaak nog strengere maatregelen moesten worden genomen dan in Vlaanderen om tot gelijkaardige resultaten te komen. Ook de vaccinatiecampagne ligt, de leveringen in acht genomen, op schema.

Voor zover het ooit volledig en sluitend mogelijk zal zijn, is het nu zeker te vroeg om al een uitspraak te doen over de kostenefficiëntie van de gehele aanpak van de pandemie en van elke maatregel afzonderlijk. Wel lijkt het vast te staan dat dankzij de genomen beheersmaatregelen het aantal besmettingen kon worden teruggedrongen, mensenlevens konden worden gered en de druk op onze gezondheidszorg, die weliswaar nog steeds torenhoog is, tot op zekere hoogte beheersbaar kon worden gehouden. Dit was zonder deze maatregelen zeker niet mogelijk geweest.

Zoals eerder aangehaald, werd de afgelopen maanden sterk geïnvesteerd in het performanter maken van het contactonderzoek. Deze investeringen hebben resulterend in een systeem dat vandaag de dag performant is op het vlak van zowel het bereik als de snelheid. De inzichten die worden verzameld aan de hand van het contactonderzoek, zijn nuttig op korte termijn en laten toe gericht actie te ondernemen en te communiceren met diverse belangrijke stakeholders. Het contactonderzoek zorgt ook voor inzicht in de plaatsen waar besmette personen mogelijk de infectie hebben overgedragen – bedrijven, voorzieningen en samenkomsten – en waar een besmet persoon denkt zijn besmetting te hebben opgelopen.

De bijkomende inspanningen die worden geleverd rond het verder uitwerken van de systemen en monitoringtools voor bron- en clusteronderzoek, gaan ons helpen om bij een gedaalde incidentie en toegenomen versoepeling snel in te grijpen bij nieuwe heropflakkingen en uitbraken van het virus. Het is de bedoeling om in de toekomst nieuwe uitbraken en clusters meer fijnmazig te registreren, in kaart te brengen en te analyseren, om zo het beleid te voeden met meer gedetailleerde informatie.

Daarnaast worden de data uit het contactonderzoek verwerkt in tal van indicatoren en dashboards waarop het huidige en toekomstige beleid wordt gebaseerd. De data worden ook ter beschikking gesteld aan universiteiten en onderzoeksinstellingen om meer algemene, wetenschappelijk onderbouwde inzichten te genereren die het toekomstige beleid verder kunnen ondersteunen. Ook op dat punt nemen we de vragen en aanbevelingen van de SERV dus ter harte.

Via onze Zorgatlas delen we gegevens van wie in quarantaine moet verblijven met de lokale overheden, zodat de lokale politie daarop kan handhaven. Maar, zoals u terecht aangeeft, moeten we inzake omgaan met de quarantaine ook rekenen op de intrinsieke motivatie van mensen om de regels rond quarantaine te volgen. We informeren en we sensibiliseren, maar het is begrijpelijk dat het lang aanslepen van de gezondheids crisis de motivatie doet dalen. Het perspectief op een versoepeling van de maatregelen dankzij de vaccinatie kan mensen ook opnieuw energie geven nog even vol te houden. Vandaar ons pinksterplan.

Na deze pandemie moeten we inderdaad echt werk maken van een 'preparedness'-model met het oog op toekomstige acute volksgezondheidsincidenten. De eerste denkoefeningen hierover zijn gestart in mijn kabinet en administratie. Er zal worden bekeken of het nuttig kan zijn om een aparte 'preparedness'-cel op te richten binnen Zorg en Gezondheid. De concrete uitwerking en de verdere uitdieping van dit model zullen na deze crisis verder worden opgenomen. Ook op Europees en WHO-niveau zijn dezelfde denkoefeningen bezig, want een pandemie stopt niet aan de grenzen.

De uitgaven van de callcenters zijn een-op-een gelinkt aan de aangehouden capaciteit, die bestaat uit een gedeelde reservecapaciteit die kan worden ingezet wanneer nodig. De keuze inzake reservecapaciteit is inderdaad een beleidsbeslissing die omzichtig moet worden genomen. Het verleden heeft meermaals aangetoond dat het virus onvoorspelbaar uit de hoek kan komen. Wanneer het aantal besmettingen exponentieel stijgt en die stijging gedurende enkele weken aanhoudt, zoals het geval was tijdens de piek van de tweede golf, is het enkel dankzij voldoende reservecapaciteit mogelijk om de uitbraak van het virus gedurende deze beperkte, maar intensieve periode bij te benen en het contactonderzoek overeind te houden.

Bij het maken van capaciteitskeuzes worden binnen de Vlaamse stuurgroep de capaciteitscijfers samengebracht met epidemiologische inzichten en prognoses aangeleverd door experts en professoren van de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Hasselt, en signalen vanop het terrein aangeleverd door het agentschap, Domus Medica en Vivel, zodat de aanwezige kabinetten op basis van al die cijfers en adviezen weloverwogen keuzes kunnen maken inzake capaciteit.

Tijdens de maanden december en januari werd beslist om kort na de tweede golf niet meteen formeel af te schalen. Er werd besloten om de natuurlijke uitstroom van de call-agents niet te vervangen. Hierdoor werd reeds snel na de piek van de tweede golf een gecontroleerde daling ingezet van het aantal agents. De keuze om niet meteen formeel af te schalen, werd gemotiveerd doordat België zich op dat ogenblik op een eiland bevond in vergelijking met de epidemiologische situatie in onze buurlanden. De incidentie in België was op dat ogenblik aanzienlijk lager

dan in de ons omringende landen waardoor het gevaar voor een spill-over van het virus vanuit het buitenland groot was.

Daarnaast waren er ook een aantal andere factoren die voor onzekerheid hebben gezorgd met betrekking tot het toekomstige verloop van de curve, zoals de nieuwe varianten die de kop opstaken, onder andere de Britse variant, de heropening van de scholen na de kerstvakantie en de groep terugkerende reizigers na de kerstvakantie.

Toen de werklast in februari verder afnam, werd na een aantal gunstige signalen beslist om de capaciteit van de callagents met twee keer 10 procent en de capaciteit van de veldagenten met 10 procent af te schalen tegen midden maart. Deze afschalingen werden ook uitgevoerd conform de beslissingen die werden genomen door de stuurgroep.

Welk niveau van reservecapaciteit aanvaardbaar is, is uiteraard voor discussie vatbaar. Wanneer wordt teruggekeken op de periode van januari tot maart, was er inderdaad een bepaalde capaciteitsbuffer die niet benut werd, maar het is diezelfde buffer die het eind maart opnieuw mogelijk gemaakt heeft om ook tijdens de derde golf alle indexpatiënten te blijven opbellen, besmette contacten te inventariseren, mensen te informeren en waar nodig huisbezoeken af te leggen om de verspreiding van het virus opnieuw te vertragen.

Zolang we in Vlaanderen niet het overgrote deel van onze kwetsbare bevolking hebben gevaccineerd, kan een nieuwe opstoot van het virus of een nieuwe variant ons nog steeds zwaar treffen. Vanuit deze optiek lijkt het aanhouden van voldoende reservecapaciteit in ieder geval aanvaardbaar, aangezien contactopsporing een van de beheersinstrumenten is die ertoe bijdragen mensenlevens te redden en de druk op ons gezondheidssysteem en op onze ziekenhuizen te verlichten.

Sinds de start van het contactonderzoek in mei 2020 wordt er door het consortium ingezet op kwaliteit in de brede zin. Er wordt gewerkt op kwaliteit binnen drie pijlers: gesprekskwaliteit, kwaliteit inzake de kennis van de contactonderzoekers en datakwaliteit.

De kern van de kwaliteitsmonitoring en de kwaliteitsbewaking is opgebouwd rond de zogenaamde 'quality monitoring grids'. Deze QM-grids werden op vraag van en in samenspraak met het agentschap Zorg en Gezondheid ontworpen om meerdere kwaliteitsdimensies te bewaken, zowel met betrekking tot de kwaliteit van het gesprek als met betrekking tot het correct registreren van de data en informatie die tijdens het gesprek verzameld worden.

Daarnaast werd in augustus een formele cel Kwaliteit opgericht, bestaande uit medewerkers van het consortium, die moest instaan voor enerzijds het overkoepelend monitoren van de kwaliteit en anderzijds het verbeteren en verder uitbouwen van de tools en methodieken om de kennis van de contactonderzoekers verder te verhogen. Zo worden onder meer functioneel experts en kwaliteits-experten de baan op gestuurd om gesprekken mee te volgen en gericht feedback te geven. Ten tweede werden ook tips en aanbevelingen van de Vlaamse Vereniging voor Klinisch Psychologen geïmplementeerd. Ten derde worden maandelijks kennistesten georganiseerd om inzicht te krijgen in de kennis van agenten over de geldende regels en procedures. Ten slotte wordt ook de datakwaliteit van de informatie die wordt verzameld in de scripts continu opgevolgd en worden script-aanpassingen continu gebriefd.

Op basis van de bevindingen die doorstromen uit de genoemde componenten, worden de contactonderzoekers continu gestimuleerd om hun kennis op peil te houden en waar nodig te verhogen. Dit gebeurt zowel door middel van individuele

coaching, als door opfrissessies rond specifieke onderwerpen ten behoeve van grotere groepen agenten.

Al deze inspanningen vanuit het centrale contactcenter zijn er al van bij de start op gericht de burger correct te informeren en hem een kwalitatief zorggesprek te bieden.

Naast bovenstaande acties wordt er sinds 2021 inderdaad ook sterker ingezet op een aanklappende opvolging van risicocontacten binnen de keten. Hiertoe werden specifieke scripts ontwikkeld die risicocontacten beter moeten opvolgen, en die hen moeten aansporen de voorgeschreven maatregelen en procedures op te volgen.

Wat het debat over de marktconformiteit van de prijzen betreft, verwijs ik opnieuw naar de mededeling op 11 februari van Customer Contact, de Belgische beroepsvereniging van klantendiensten en contactcenters, waarin ze stelt dat de prijzen die de callcenters binnen het consortium aanrekenen wel degelijk marktconform zijn. Ik verwijs ook naar de onderhandelingen die bij de gunning van het contract gevoerd werden en geleid hebben tot een lagere prijs voor de diensten van de callcenters. Daarnaast worden in andere regio's, zoals Wallonië, gelijkaardige tarieven aangerekend.

Om de beslissing over een eventuele verlenging van het contract tussen de Vlaamse overheid en het consortium geïnformeerd te kunnen maken, is door mijn administratie opnieuw een nota voorbereid die voorgelegd zal worden aan de Vlaamse Regering. Daarin zullen zowel de epidemiologische situatie en prognoses, de prestaties en de geboekte resultaten van de afgelopen maanden, als de inzet van de middelen in rekening gebracht worden.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Voorzitter, ik zal proberen het kort te houden. Ik wil op twee dingen repliceren.

Ik start met een korte repliek op de vraag over de kosten van de contactopsporing. Ik denk dat dat iets is waarover we het wellicht niet eens zullen geraken, minister. Dat hebben we de voorbije maanden al vaker vastgesteld. U zei op een bepaald moment: de reservecapaciteit is aangehouden. Als dat echt 'reserve' is, dan zou een deel van de kosten ook moeten wegvallen, zou ik dan denken. Die mensen hebben dan namelijk geen opdrachten, ze moeten niet inloggen en bellen. We betalen wel 403 euro per dag per callcenteragent, terwijl die mensen er zelf nog geen 100 euro bruto aan overhouden. Op zich heb ik er geen problemen mee dat er reservecapaciteit is. Maar als je dan de werkorders en de gemiddelde duur daarvan bekijkt, komt het erop neer dat die op een à twee uur afgerond kunnen worden als alle callcenteragents ingezet worden. Straks stelt collega Parys een vraag om uitleg over het feit dat zij dan blijkbaar tijd hebben om andere dingen te doen, zoals zaken opnemen en herbeluisteren, maar daar zullen we het straks nog over hebben.

Dan wil ik nog even ingaan op de clusters, zeker in het onderwijs. Voor alle duidelijkheid: ik stel deze vraag vooral uit bezorgdheid. Het is me zeker niet te doen om een soort 'blaming' naar het onderwijs, integendeel: het is net omdat we het zo belangrijk vinden dat het onderwijs open kan blijven, dat het belangrijk is dat die contactopsporing en dat clusteronderzoek daar op een goede manier gebeuren. Dan vind ik het wel vreemd – en dan vind ik het een vreemd antwoord van u, minister – dat de CLB's blijkbaar redelijk consequent niet zouden rapporteren over de hoogrisicocontacten en laagrisicocontacten die ze kunnen traceren. Aan de ene kant is dat natuurlijk goed nieuws, want ik zal u dan op uw woord geloven, minister, dat de CLB's dan blijkbaar toch zeer goed werk leveren op dat vlak. Dat zou goed nieuws zijn. Maar langs de andere kant zitten we al meer dan een jaar in deze

pandemie. Ik begrijp de registratielast bij de CLB's wel en ik begrijp ook dat ze momenteel met heel acute dingen bezig zijn, maar vind het toch echt wel vreemd en vind dat het niet zou mogen dat men daar niet bezig is met het registreren en doorgeven van die hoogrisicocontacten, want dat lijkt me net de essentie. Heel veel onderzoekers en andere mensen zijn echt vragende partij om meer inzicht te krijgen in waar die besmettingen net gebeuren. Gebeuren die transmissies in het onderwijs of niet? In de gezinnen? Elders? Het is belangrijk dat we die gegevens goed aangeleverd krijgen. Dat vind ik dus wel vreemd.

Ik stel me ook de volgende vraag. Als die contacten niet geregistreerd worden, wil dat dan ook zeggen dat men als er later, bijvoorbeeld in een huishouden, een besmetting gebeurt, eigenlijk niet kan traceren of die besmette leerling uit dat huishouden een laag- of hoogrisicocontact heeft gehad op school? Is dat dan de consequentie? Want dat zou natuurlijk ook geen goede zaak zijn. Dan wordt het heel moeilijk om de pandemie te bestrijden.

Dat zijn een aantal bijkomende bezorgdheden, bijkomende vragen. Ik ben ervan overtuigd – en ik denk dat dat ondertussen ook wel vaststaat – dat de scholen niet de motor zijn van deze pandemie. Maar ze zijn wel een doorgeefluik. Ik denk dat het aan ons is om ervoor te zorgen dat we in dat doorgeefluik zoveel mogelijk proberen te traceren en zo snel mogelijk clusters detecteren om verdere uitbraken in een school en daarna in de richting van de huishoudens zo minimaal mogelijk te houden. Daar moeten we echt alle zeilen voor bijzetten: preventie in het onderwijs, contactopsporing en clusteronderzoek door de CLB's, maar zeker ook de zelftests. Ik heb er in mijn vraag naar verwezen. Er werd in dit parlement al zoveel gevraagd over wanneer dat kader voor die zelftests er komt, wanneer we die zouden kunnen inzetten. Het kader is er nu al een tijdje. De zelftests zouden vanaf 3 mei inzetbaar zijn. Maar ik heb nu begrepen dat dit met twee weken zal worden uitgesteld. Hoe komt dat? Waarom kunnen we die nog niet vroeger inzetten? Ze zijn immers echt superbelangrijk in de bestrijding van het virus, en ik denk dat het ons daar allemaal om te doen is.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik dank u voor het uitgebreide en uitgewerkte antwoord. Ik zal er geen karikatuur van maken. Misschien vond u dat ik in mijn vraagstelling vooral negatieve zaken uit het SERV-rapport had aangebracht, maar ik zal zeker niet ontkennen dat er stappen zijn gezet. Een jaar geleden ongeveer werd de contactopsporing opgezet en het is goed dat er een aantal stappen zijn gezet. Het zou jammer zijn mocht dit niet het geval zijn. Maar ik zal er ook geen karikatuur in de andere richting van maken dat het allemaal perfect loopt. Ik zeg niet dat u dit in uw antwoord hebt gedaan.

Ik hoor graag zeggen dat het systeem klaar zal zijn om bij lagere incidentie ten volle zijn rol te spelen, maar dat was ook wat we in het najaar hadden gehoopt en wat was aangekondigd. Dus, sta me toe nog een beetje oplettend te zijn – niet sceptisch – want ik zou het graag bewaarheid zien worden in de komende maanden dat we er bij lagere cijfers veel sneller in slagen om contacten op te sporen, maar vooral om de bron en de clusters op te sporen. Zo kunnen we ervoor zorgen dat er snel en stevig wordt ingegrepen waardoor we veel fijnmaziger kunnen werken en minder de druk op onze bevolking moeten leggen.

Om die reden zijn er een paar dingen fundamenteel. Voor het draagvlak van het beleid vind ik het belangrijk dat er versneld werk wordt gemaakt van het publiek en parlementair ontsluiten van de cijfers. We moeten erover nadenken hoe we daar meer structureel inzicht in kunnen krijgen, want het publieke debat vraagt correcte cijfers, vraagt helderheid over waarom een aantal keuzes gemaakt worden. Ik doe

de oproep om dit nog meer te doen, zeker wat betreft het bron- en clusteronderzoek, uiteraard geanonimiseerd en met alle respect voor de privacy.

Eind mei loopt het huidige contract af. We hebben nog een hoorzitting over de verdere toekomst van het contactonderzoek, maar ik ben benieuwd naar op welke termijn u een beslissing wilt nemen over de voortzetting van de samenwerking, al dan niet met het consortium. Hoe ziet u de toekomst?

De heer Anaf had het al over het testen, maar voor mij is het ook fundamenteel dat de bronopsporing bij bepaalde varianten nog scherper is en nog steviger ingrijpt. We hebben nu het fenomeen van de Indiase variant. We hoorden het verhaal – niet in Vlaanderen, voor alle duidelijkheid – van iemand die besmet blijkt te zijn met de Indiase variant, maar waarbij het een maand duurt eer dat wordt blootgelegd. Hebt u er vertrouwen in dat dit zich in Vlaanderen niet kan voordoen? Is die kans minimaal? Zijn er specifieke protocollen voor besmettingen met een bepaalde variant om anders te handelen of intensiever aan bronopsporing of clusteronderzoek te doen, om zo te vermijden dat varianten die minder vatbaar blijken te zijn voor de vaccins, versneld hun intrede doen in Vlaanderen?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik vind het een heel belangrijk thema omdat we in Vlaanderen de coronapandemie proberen in te dijken met vooral redelijk grove maatregelen, lockdownmaatregelen, die een hele grote invloed hebben op ons psychisch welzijn en ons welzijn in het algemeen. Die aanpak zou eigenlijk veel fijnmaziger moeten gebeuren. Dat kan door het beter detecteren van clusters en het beter aanpakken van clusters.

Het is hier al gegaan over de scholen, maar uit het laatste rapport van Sciensano blijkt dat de meeste bevestigde actieve clusters zich voordoen op de werkplaats, dubbel zoveel als in de scholen. Ik heb het rapport van het agentschap daarover opgevraagd. In februari hebben zij een rapport gemaakt over werkgerelateerde clusters. Daaruit blijkt dat de meeste clusters voorkomen in bedrijven waar telewerken moeilijk is. Dat is dezelfde conclusie uit een onderzoek die we met Geneeskunde voor het Volk hebben gedaan. Dat betekent dat enkel het stimuleren van telewerk onvoldoende zal zijn om die clusters echt aan te pakken.

Bovendien blijkt uit het rapport dat de meeste clusters voorkomen in vleesverwerkende bedrijven, voedselverwerkende bedrijven en de bouwsector. Dat is trouwens een constante en dat weten we eigenlijk al een hele tijd: vleesverwerkende bedrijven zijn heel kwetsbaar voor het coronavirus.

Over die detectie van clusters zien we in het laatste rapport van Sciensano dat er in Wallonië veel meer clusters worden gerapporteerd dan in Vlaanderen. Uiteraard zijn er op dit moment procentueel meer coronabesmettingen in Wallonië, maar in absolute aantallen zijn er meer coronabesmettingen in Vlaanderen. In Wallonië werden meer dan tweeduizend actieve clusters gerapporteerd, tegenover nog geen duizend in Vlaanderen. Minister, hoe is dit verschil te verklaren?

Het SERV-rapport 'Kanaries in de coronastrategie' geeft terecht aan dat er een gebrek is aan informatie en transparantie over clusteronderzoek in Vlaanderen. Zoals u eigenlijk ook in uw uitleg zegt, is de informatie zeer verspreid. Er is de Zorgatlas, de eerstelijnszones, het agentschap Zorg en Gezondheid, en maar een deel van de informatie is publiek toegankelijk. Het SERV-secretariaat is ook streng en zegt dat er onvoldoende gegevens zijn om echt conclusies te kunnen trekken. Ze zeggen dat het niet duidelijk is hoe en hoe goed het bron- en clusteronderzoek in België precies verloopt. Dan stellen we ook vast dat we, inzake de oorsprong van de werkgerelateerde coronabesmettingen, via de openbaarheid van bestuur de rapporten moeten opvragen. Het boeiende rapport van het agentschap is niet

publiek toegankelijk voor iedereen. Waarom wordt die informatie niet publiek toegankelijk gemaakt? In het Verenigd Koninkrijk en Duitsland bijvoorbeeld wordt er veel meer gedetailleerde informatie over clusters verspreid.

Bovendien hebben we ook weinig informatie over het locatieonderzoek. Als er in een bepaald bedrijf of in een bepaalde sector veel meer besmettingen zijn, hoe komt dat dan? Komt dat door de ventilatie, door een te hoge bezetting, door nalatigheid ten opzichte van de maatregelen? De vraag is hoe we die clusters zullen aanpakken. Hoe kunnen we voorkomen dat clusters meer uitbreken in bepaalde sectoren?

We lezen in het rapport van de SERV ook dat begin maart slechts 11 procent van het totaal aantal besmettingen in een cluster werd gedetecteerd. Dat is vreemd, want het virus verspreidt zich via clusters. Slechts 11 procent van de besmettingen kunnen we koppelen aan een cluster. De SERV stelt terecht de vraag over de kwaliteit van de tracing, aangezien slechts 11 procent van de besmettingen aan een cluster gelinkt kan worden. Wat is de reactie van de minister daarop?

Ik vind dit een belangrijk thema omdat we er telkens als de kippen bij zijn om de verantwoordelijkheid bij de mensen te leggen: hoe ze hun mondkap dragen, hoe ze zich gedragen. We leggen grove maatregelen op, maar het is ook een verantwoordelijkheid van de overheid om besmettingen en clusters in te dijken, want het virus verspreidt zich enkel omdat de ene mens de andere mens besmet. We kunnen die besmettingen isoleren en verminderen.

Ik wil nog drie problemen aankaarten. Ten eerste het probleem van detectie: waar worden mensen precies besmet? De SERV vraagt terecht naar een beter datasysteem, beleidsmonitoring, onderbouwing en evaluatie, ook specifiek voor de aanpak van deze coronacrisis.

Ten tweede geeft het rapport ook aan dat de testcapaciteit vooral wordt ingezet voor diagnostiek en in mindere mate voor hoogrisicocontacten en preventieve screenings. Dat is opvallend, want een groot deel van de testcapaciteit is de jongste maanden ongebruikt gebleven, terwijl de positiviteitsratio, die al geruime tijd boven de drempel van 5 procent hangt, erop wijst dat er nog onvoldoende wordt getest.

Ten derde is er een gebrek aan actie. We weten waar de clusters vooral zitten, maar hoe zullen we dit aanpakken? Hoe zullen we voorkomen dat er op die plekken meer clusters zijn? Zullen we ingrijpen op de pauzes? Een lager werkritme? Herinrichting van de werkplaats? Hoe zullen we de mensen die daar moeten blijven werken, voor onze voeding en onze vleesverwerking, beschermen tegen het coronavirus? Onzes inziens is het ook belangrijk om de comités voor preventie en bescherming op het werk te betrekken om de situatie op de werkvloer te verbeteren. Minister, hoe zult u op de werkvloer ingrijpen om het aantal besmettingen te verminderen?

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Uiteraard zou ik ook graag zien dat het clusteronderzoek nog performanter wordt, maar zoals door de minister en een aantal van de vraagstellers is gezegd, wijst het artikel er ook op dat er al heel veel verbetering is aangebracht in dat systeem. We moeten naar de toekomst kijken.

Vanaf 19 april mag er opnieuw naar het buitenland worden gereisd. Wie terugkomt uit een rode zone, moet een Passenger Locator Form (PLF) invullen, in quarantaine gaan en zich laten testen. Mevrouw Moykens heeft aangegeven dat er streng zou worden gecontroleerd op het al dan niet afnemen van die testen. Minister, werkt

dat systeem goed en kan het goed worden opgevolgd door de verschillende call agents? Is daar vandaag effectief voldoende capaciteit voor voorhanden?

Op de ministerraad van 23 april is het bron- en contactonderzoek verlengd. Binnen die lokale opsporing zijn er dus twee opties. De eerste optie bestaat uit complementaire werking: inzet in preventie, sensibilisering, lokale bronopsporing, quarantainecoaching en aandacht voor kwetsbare personen. De tweede optie bestaat uit al het voorgaande plus inzet in het lokale contactonderzoek.

Minister, hoeveel steden en gemeenten hebben zich ingeschreven voor een van beide opties, en hoeveel voor elke optie? Waarom zijn de opties in het besluit om beide opties te verlengen niet even lang verlengd? Als ik het goed heb gelezen, is de eerste optie verlengd tot 30 juni 2021 en de tweede optie tot 31 mei 2021. Wat is daar de reden voor?

Als we vooruitblikken, dan is het belangrijk dat we beginnen na te denken over de fase na deze fase van de pandemie. We kunnen nu beginnen vooruit te kijken naar een periode waarin iedereen in dit land gevaccineerd zal zijn. En de vraag is dus: als het centrale contactopsporingssysteem ... *(het geluid valt weg)* ... mee te gaan doen of zullen we ons vasthouden aan een groot systeem zoals het vandaag is? En als we verlengen naar dat grote centrale contactopsporingssysteem, zullen we dan rekening houden met de mogelijkheid dat er in de toekomst nog slechts kleine haarden zullen moeten worden geblust en we die volledige capaciteit dus eigenlijk niet meer nodig hebben? Dit is dus eigenlijk een vooruitblik op wat volgt na de acute fase.

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, ik heb nog een bijkomende vraag in verband met de oplopende kosten van de coronacontactopsporing. Die contactopsporing is natuurlijk heel belangrijk maar heeft ook een stevig kostenplaatje met niet altijd een even efficiënt resultaat.

Eind maart namen de besmettingen toe en besliste de Vlaamse Regering om opnieuw meer medewerkers in te zetten: 10 procent extra voor de callcenters en 20 procent meer field agents. De voorgaande maanden was het op sommige momenten heel rustig in die callcenters. Ze kregen soms maar vier telefoontjes per dag en voor de rest moesten zij zich in stilte bezighouden. Was het in dat kader dan wel nodig om eind maart extra medewerkers in te zetten? Waren er geen andere manieren om die beschikbare medewerkers efficiënter in te zetten?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Wat de registraties in de CLB's betreft, is het niet omdat de hoogrisicocontacten niet specifiek worden geregistreerd, dat er geen kwaliteitsvolle opvolging zou zijn van de CLB's. Ze steken prioritair al hun tijd en aandacht in cluster- en bronnenonderzoek.

Mijnheer Vaneeckhout, mijnheer Parys, wat er zal gebeuren wanneer dit contract afloopt, zullen we binnen de Vlaamse Regering bespreken, zoals ik al in mijn eerste antwoord heb gezegd.

Collega Vaneeckhout, ik maak me inderdaad zorgen over de Indische variant. Dat is ook een van de overwegingen die ik had bij mijn positie die ik zaterdag op de interministeriële conferentie heb ingenomen en die perfect spoort met wat professor Van Damme daarover vandaag heeft gezegd. Het beste antwoord dat we daarop kunnen geven, is een zo snel mogelijke vaccinatie van de mensen, wat niet betekent dat de andere randvoorwaarden en flankerende elementen zoals contactopsporing niet nodig zijn, maar het eerste lijkt me het allerbelangrijkste.

Toen de Indische variant bij ons werd gesignaleerd, is ons agentschap daar onmiddellijk mee aan de slag gegaan.

Mevrouw Vandecasteele, u zegt dat er in Wallonië meer clusters worden geregistreerd dan in Vlaanderen. Dat is mogelijk. Ik wist niet dat u alles zo door een communautaire bril wilde lezen. Het gaat echter niet alleen over het registreren van het aantal clusters maar ook over het opvolgen ervan. In Vlaanderen spelen de arbeidsgeneeskundige diensten een zeer belangrijke rol. Zij doen aan vroegdetectie in de verschillende bedrijven. Daar zou dus wel eens een verschil kunnen zijn.

Op de IMC is in het verleden ook al aan bod gekomen dat er verschillen zijn tussen de regio's inzake de manier waarop bron- en clusteronderzoek gebeurt. De CLB's in Vlaanderen doen op dat vlak goed werk. Ik zal geen verdere vergelijking maken.

Collega Parys, wat de PLF's betreft, is voorzien in voldoende capaciteit. Ik refereer aan mijn eerste antwoord op de vraag van collega Anaf over het opschalen en afschalen. Als men pas brandweerlui aanwerft op het moment dat een huis in brand staat, komt men te laat. Wij hebben op een goede manier opgeschaald in het begin van de tweede golf. De andere regio's zijn daar later mee begonnen. Dat bleek ook uit de hogere besmettingsratio's in de andere regio's en het minder snel onder controle krijgen van de tweede golf.

Wat de uitlopers van de tweede golf in januari betreft, hebben wij een voorzichtigheidsprincipe gehanteerd, net omdat we een aantal risico's zagen, waaronder de mensen die terugkeerden uit vakantie. Het is goed dat we dat hebben gedaan, want die hebben we later ook goed kunnen inzetten.

Wat de volgende periode betreft, hebben 267 lokale besturen zich in de eerste periode –, november 2020 tot maart 2021 – geëngageerd om bijkomend in te zetten op contact- en bronopsporing ter bestrijding van de pandemie. 203 lokale besturen hebben een engagement opgenomen voor sensibilisering en 64 lokale besturen hebben bijkomend ingezet op de lokale contacttracing.

Collega Parys, wat er in een volgende fase zal gebeuren, zal ik in de schoot van de regering bespreken.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, ik vind het moedig om als Vlaams minister in deze coronatijden een vergelijking te maken met de brandweer. Dat is best straf. Ik dacht dat het standpunt van de regering was pas te blussen wanneer het brandt. Nu zegt u het tegenovergestelde. Ik ben het daar meer mee eens dan met wat de minister-president daarover heeft gezegd. Dit is dus een goede evolutie.

Het is effectief zo dat er in Wallonië een betere registratie van clusters is. Dat is gewoon iets dat we objectief vaststellen maar het heeft weinig zin om daar verder bij stil te staan. Wallonië heeft een centrale databank die blijkbaar ontbreekt in Vlaanderen. Maar ik denk dat het vooral belangrijk is dat Vlaanderen zelf meer gegevens ontsluit en die breder deelt.

We zijn ook heel erg benieuwd naar welke informatie de minister-president heeft ontvangen, als dat niet datgene is waar ik naar gevraagd heb. Ik vraag me af of dat aan het parlement kan worden bezorgd.

Ik had ook nog een vraag gesteld over die zelftesten in de scholen en de reden waarom dit met twee weken is verschoven. Daar is niet meteen op geantwoord. Ik denk dat het belangrijk is om leerkrachten en leerlingen snel te kunnen testen en die transmissieketens snel te kunnen breken.

U zegt dat de CLB's prioritair tijd steken in cluster- en bronnenonderzoek. Maar als de registratie niet op een goede manier gebeurt, en er doet zich nadien een besmetting voor in een andere context, kan men dan de link leggen naar een mogelijk risicocontact in een school? Ik denk dat we hier nog een win kunnen maken. Wilt u met de CLB's in overleg gaan om dat correcter te doen en ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk besmettingen kunnen worden geregistreerd?

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, de eerste gids doorheen deze crisis is inderdaad de vaccinatie, maar het zou geen goede zaak zijn om ons daartoe te beperken in de voorbereiding van de komende maanden. U hebt wel gezegd dat we de andere zaken ook moeten doen, zoals contactopsporing, maar het is toch belangrijk dat we de komende weken aangrijpen om te zorgen dat we klaar zijn voor het najaar en dat de cijfers in de komende weken blijven dalen, en dat we dan kunnen bewijzen dat ons systeem klaar is om performant te zijn in de fase dat er minder hoge incidentie is.

Ik doe vooral een oproep om te zorgen dat we hier over enkele weken of maanden niet opnieuw zitten om vast te stellen dat we toch niet klaar waren. Het systeem moet versneld worden uitgerold om te zorgen dat het uitbraakmanagement op punt staat voor het moment dat er een minder hoge incidentie is.

De voorzitter: De interpellatie en de vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de gebrekkige aanwezigheid van koelingssystemen in woonzorgcentra – 2787 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Elke Sleurs

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Uit de Rusthuiswijzer van Het Nieuwsblad blijkt dat een op de tien woonzorgcentra (wzc's) in Vlaanderen niet over een koelingssysteem beschikt. 228 wzc's zouden een koelingssysteem hebben in de gemeenschappelijke ruimtes, slechts 41 hebben deze systemen ook in de persoonlijke kamers van de bewoners. Bepaalde wzc's blijken in oude infrastructuur gevestigd. Dit kan leiden tot problemen indien er niet voldoende gekoeld kan worden bij hoge temperaturen. Dezelfde vraag geldt voor ventilatie, maar daar ging de Rusthuiswijzer niet over.

Extreme warmte, zoals bij hittegolven, is zeer gevaarlijk voor ouderen. In de zomer van 2020 vielen er 400 doden meer dan normaal tijdens de hittegolf in augustus.

Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin benadrukt dat er wel aandacht is voor ventilatie. Mobiele teams gaan ter plaatse opleiding geven in wzc's, met het gebruik van een CO₂-meter. Er zouden nieuwe richtlijnen worden opgesteld die specifiek op de wzc's zijn toegespitst. Hierrond zouden ook campagnes worden opgezet.

Minister, wanneer zullen deze nieuwe richtlijnen opgesteld zijn en verdeeld worden onder de wzc's? Waar zal de focus op liggen? Conform het Woonzorgdecreet moet ieder wzc ook over een warmteplan beschikken. Wordt er bij controle hierop door de Zorginspectie ook gecontroleerd op de aanwezigheid van koelingssystemen of goede ventilatie? Hoe ziet u erop toe dat de wzc's die geen koelingssysteem hebben, wel over een goede ventilatie beschikken en er bij hittegolven geen gevaarlijke situatie ontstaat voor de bewoners?

Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zegt dat het naleven van de nieuwe richtlijnen kan worden afgedwongen via controle, maar dat dit een zeer moeilijke en technische materie is. Wat is uw visie hierop? Bent u er voorstander van om hierop te controleren? Zo ja, wie moet die controle doen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Al sinds de eerste helft van vorig jaar worden internationale aanbevelingen rond ventilatie en airco, inclusief de verwijzing naar de studies waarop ze gebaseerd zijn, gedeeld via de website van Zorg en Gezondheid, www.warmedagen.be en via de covidrichtlijnen naar de zorginstellingen.

Zorg en Gezondheid zorgde voor een specifieke webpagina 'Ventileren en verluchten tegen COVID-19 in je woonzorgcentrum' met informatie op maat van woonzorgcentra.

Voor de bouwtechnische ondersteuning werd één emailadres gecreëerd in samenwerking met het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA). Het adres binnenmilieu@vlaanderen.be wordt, net als de webpagina die ik zojuist vernoemde, vermeld in de richtlijnen voor woonzorgcentra.

Begin dit jaar werd er een gratis ondersteuningstraject voor wzc's door de medisch milieukundigen (MMK) bij de Logo's opgestart. De MMK kan ondersteunen met informatie, informatiedragers en advies, met het ontlenen van CO₂-meters en ondersteuning bij het gebruik ervan, het opstellen van een aanpak rond ventileren en verluchten.

Naast de kanalen die ik al noemde, wordt over dit ondersteuningstraject door de mobiele teams een triggerfolder achtergelaten bij de directie van de woonzorgcentra, die zij bezoeken, en daarnaast contacteren de medisch milieukundigen actief de woonzorgcentra die worden bezocht door de mobiele teams.

De partnerorganisatie Milieugezondheidszorg 2021-2025 zal voor het preventieprogramma 'binnenmilieu gerelateerde gezondheidswinst' nog een projectplan voor woonzorgcentra ontwikkelen.

Naast al deze acties bekijk ik momenteel met mijn administraties de mogelijkheid van de ontwikkeling van een kwaliteitskader voor zorgvoorzieningen, met inbegrip van een kwaliteitshandboek met onder meer richtlijnen voor ventilatie in zorgvoorzieningen op maat van de zorgvoorzieningen, een ventilatiescan die aanbevelingen geeft op maat van de zorgvoorziening, ondersteuning voor ontwikkeling en uitvoering van een ventilatieplan en een systematische opvolging via een periodiek ventilatierapport. Dit werd ook zo toegelicht in de hoorzittingen over het voorstel van resolutie over het versterken van de investeringen in ventilatie in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

Wanneer zich een hittegolf voordoet en het warmteactieplan wordt geactiveerd, zal de inspectie aan dit plan en de uitvoering ervan extra aandacht besteden. Zorginspectie kan conform de regelgeving die van toepassing is, een aantal elementen bevragen, zoals de aanwezigheid van zonnewering, opengaande raamdelen en de aanwezigheid van een geklimatiseerde ruimte.

Zorginspectie kijkt verder na of het warmteactieplan is uitgewerkt en minstens de volgende elementen bevat: de voorwaarden voor het inwerkingtreden van het warmteactieplan, de omschrijving van uit te voeren maatregelen tijdens een hittegolf, en ten slotte of de maatregelen in het warmteactieplan bij voorkeur minstens betrekking hebben op vochttoediening, comfort en temperatuurbeheersing.

Zorginspectie gaat vervolgens na of het plan ook in de praktijk wordt uitgevoerd, en of alle nuttige maatregelen worden genomen om in alle verblijfsruimten een temperatuur van maximaal 26° C te bewaren, of als de waarschuwingsfase van het Vlaamse warmteactieplan van kracht is, een temperatuur die lager ligt dan de buitentemperatuur.

Tijdens reguliere opvolgingen, thematische inspecties en klachteninspecties, die over dit aspect gaan, en die plaatsvinden tijdens hittegolven gaan inspecteurs de effectieve temperatuur meten in kamers of gemeenschappelijke ruimten en/of gaan ze na of dit systematisch wordt opgevolgd door de voorziening.

Naar analogie met het verplicht bijhouden van een veiligheidsregister en de rapportering van de evacuatieoefeningen voor brandveiligheid gaan we na of een verplichte rapportering rond ventilatie een onderdeel kan zijn van de erkenningsvoorwaarden en hoe deze rapportering kan worden ingezet als controle-element voor de binnenluchtkwaliteit.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 28 juni 2019 verplicht nieuwe woonzorgcentra en de woonzorgcentra met een bijkomende erkenning om bij de start van de waarschuwingsfase van het Vlaams warmteactieplan een geklimatiseerde ruimte beschikbaar te maken die voldoende groot is voor alle bewoners van wie de verblijfsruimten de vereiste temperaturen niet halen. Wanneer er geen vast koelsysteem voorzien is, zal via andere systemen, zoals mobiele airco's, een ruimte gekoeld moeten worden.

Een warmteplan moet meer inhouden dan een koelsysteem alleen, het dient een bundeling te zijn van evenwichtige maatregelen om de gezondheid van de bewoners zoveel mogelijk te vrijwaren. Ik denk hierbij aan het organiseren van extra drankrondes en het toezicht op het drinkgedrag van bewoners, het aanpassen van de kledij van de bewoners, het voorzien van aangepaste maaltijden, zorgen voor extra afscherming van raampartijen, het organiseren van verkoelende activiteiten, extra toezicht op de extra kwetsbare personen.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, u weet – ik heb het al gezegd op 9 maart – dat ik eigenlijk niet kon begrijpen dat in dat groot rapport van de Zorginspectie over de wzc's, er helemaal geen controle zat op de ventilatie. U weet dat de Hoge Gezondheidsraad een aanbeveling heeft gemaakt betreffende de ventilatie in gebouwen. U bekeek de regelgeving die moest worden aangepast. In uw antwoord van 9 maart zegt u dat de huidige regelgeving reeds een zeer solide basis heeft, maar dat voor de beperking van bepaalde infectieziekten, en dan specifiek COVID-19, de normen echter niet toereikend zijn bij een hoge bezettingsgraad van de ruimte. Vanuit dat gegeven zou u bekijken of en hoe een eventuele structurele aanpassing van de regelgeving wenselijk is.

Hoe loopt dat? Hoe lopen de mobiele ondersteuningsteams?

Als men in een oud wzc zit en niet op afdoende wijze kan ventileren of verkoelen, wat gebeurt er dan? Ik ken zo'n centrum. Soms zitten ze in heel erg oude gebouwen. Wat als ze niet aan de normen kunnen voldoen?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Twee puntjes, voorzitter. Vorige vrijdag vond er een hoorzitting plaats in de verenigde commissie over ventilatie. Mevrouw Moykens gaf daar een zeer interessante uiteenzetting over de manier waarop tot concrete actieplannen kan worden gekomen, en nadien tot opvolging ervan voor wzc's. De vraag

is op welke manier dat dan geïmplementeerd wordt naar andere voorzieningen. Ik denk ook aan de niet-residentiële voorzieningen en aan heel de welzijnssector.

De heer Parys verwijst heel terecht naar de warmteproblematiek. De zomer komt eraan. Hopelijk gaan de temperaturen binnenkort omhoog, maar een echte hittegolf kan dan weer gevaarlijk zijn of een grote impact hebben op mensen in een wzc, en ook op mensen thuis. Op welke manier worden richtlijnen meegegeven aan de thuiszorg zodat de mensen thuis de nodige veiligheidsmaatregelen nemen of krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): We hebben extreme warmte gehad in de voorbije zomers. Er zijn heel wat overlijdens gebeurd ten gevolge daarvan. Met de coronacrisis erbij zegt men dan van goed alle ramen open te zetten, maar bij warmte is dat niet de bedoeling, men moet juist alles afschermen. We zitten daar weer met die dualiteit. Daar moeten we aandacht voor hebben. De wzc's hebben goede richtlijnen nodig. Dit benadrukt nog maar eens het belang van goede ventilatie in de wzc's. Er is heel wat verouderde infrastructuur. We moeten een goed plan op tafel kunnen leggen.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, als de inspectie op bezoek gaat, is er aandacht voor de ventilatie in de wzc's. Ook oude gebouwen moeten aan minimumvereisten voldoen inzake ventilatie en koeling. Anders worden zij opgevolgd en aangemaand om de nodige aanpassingen te doen.

Wat kan er gebeuren buiten infrastructurele aanpassingen? Dat is het openen van ramen, het afschermen van ramen overdag. Dat is mobiele koeling. Daarvoor zijn geen grote infrastructurele aanpassingen nodig.

Ze moeten minimum één gekoelde ruimte per voorziening hebben. Dat is een van de verplichtingen daaromtrent.

Ik denk dat Karine Moykens inderdaad vorige vrijdag een goede uiteenzetting heeft gegeven en alles in kaart heeft gebracht. Wij werken verder aan een actieplan kwaliteitskader voor het ventileren van de zorggebouwen.

De taskforce ventilatie heeft recent aanbevelingen uitgewerkt ter zake. Die zullen worden meegenomen naar al onze sectoren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Suzy Wouters aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de maatregelen om armoede beleidsdomeinoverschrijdend aan te pakken – 2817 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Celia Groothedde aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de signalenbundel van Netwerk Tegen Armoede over één jaar corona – 3006 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Elke Sleurs

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Recent Nederlands onderzoek legt bloot dat personen in armoede dubbel zoveel kans hebben om te sterven aan het coronavirus

als de gemiddelde bevolking. In Vlaanderen onderschrijft onderzoek van COVIVAT, een consortium van de UAntwerpen en KU Leuven, deze resultaten. Personen in armoede hebben minder woonruimte en kunnen minder telewerken, wat de kans op besmetting verhoogt. Bovendien hebben ze vaker onderliggende aandoeningen, waardoor ze sneller aan het virus bezwijken. Ook zonder corona hebben armen in Vlaanderen ettelijke gezonde levensjaren minder dan de gemiddelde bevolking.

Voorgaand onderzoek schetst het belang van een domeinoverschrijdende aanpak van armoede. De impact van armoede loopt immers over verschillende beleidsdomeinen heen. In de eerste plaats moet de tewerkstelling van armen omhoog. Dit kan bijvoorbeeld door laagproductieve jobs goedkoper te maken, laaggeschoolden te heroriënteren naar de zorgsector en te investeren in de sociale economie.

Minister Beke, u bent als minister van Armoedebestrijding verantwoordelijk voor de coördinatie van armoedebestrijding over de verschillende beleidsdomeinen heen. Het opstellen van een globaal, domeinoverschrijdend, plan om armoede te bestrijden is niet evident. Professor Bea Cantillon en professor en onderzoeker bij het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck van de UAntwerpen, stellen daarom voor om in Vlaanderen, naar analogie met Nederland, een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid op te richten. Deze raad met academici en stakeholders kunnen nadenken over een globaal plan om het fundamentele vraagstuk van armoedebestrijding invulling te geven. In opdracht van de Vlaamse Regering kunnen in deze raad ideeën, bijbehorende kosten en impact op armoedebestrijding uitgewerkt worden.

Minister, bent u bekend met het onderzoek van COVIVAT, waaruit een dubbel sterftecijfer voor personen in armoede blijkt door het coronavirus? Schetst dit onderzoek de noodzaak aan bijkomende maatregelen om armoede te bestrijden?

Wordt er structureel overleg gepleegd tussen de verschillende domeinen om het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding te evalueren en eventueel op bepaalde punten te herzien? Zo neen, waarom acht u dit niet noodzakelijk? Zo ja, welke tussentijdse evaluatie werd gemaakt en welke bijstellingen werden verricht?

Wordt er met minister Crevits overleg gepleegd over de toeleiding van personen in armoede naar de sociale economie en een opleiding voor een zorgberoep?

Hoe staat u tegenover het idee van een wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid? Kan dit, naar uw mening, een meerwaarde vormen in het bestrijden van armoede? Bent u bereid deze piste in overweging te nemen?

Op welke wetenschappelijke input rekent u momenteel om het armoedebeleid vorm te geven? Zijn hier knelpunten?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, het Netwerk tegen Armoede verzamelde het voorbije jaar signalen en getuigenissen over de impact van corona op het leven van mensen in armoede. Dat deden ze via 58 verenigingen waar armen het woord nemen, Welzijnsschakels en ATD Vierde Wereld (All Together in Dignity).

Het resultaat daarvan verzamelden ze in de Signalenbundel 2.0. Daarin worden zeven thema's – inkomen, vrije tijd, toegankelijkheid, zorg en onderwijs en dergelijke – behandeld. Bij elk van deze thema's wordt eerst een getuigenis gegeven, er komen concrete ervaringen maar ook aanbevelingen om het beleid beter af te stemmen.

Ik begin met een vraag die u niet zal verbazen. Deze signalen kwamen er het afgelopen jaar heel vaak. Zult u werk maken van een marshallplan tegen armoede? Hoe gaat u de aanbevelingen van de Signalenbundel 2.0 hierin verwerken?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, ik ben bekend met het COVIVAT-onderzoek rond het effect van corona op een aantal maatschappelijke aspecten. De stelling van een algemene verdubbeling van het sterftecijfer bij personen in armoede vind ik echter niet terug in de onderzoeksrapporten.

De bevindingen rond de inkomensafhankelijkheid van de mortaliteit tijdens corona zijn opgenomen in een working paper, die dateert van oktober 2020, en zijn dus nog niet definitief. Bovendien schetst de working paper een zeer genuanceerd beeld van de situatie. Zo blijkt er geen inkomensafhankelijk effect te zijn bij bewoners van een woonzorgcentrum. Ook bij personen tot 65 jaar lijken er slechts zeer beperkte inkomensafhankelijke effecten te zijn. Waar men wel duidelijke inkomensafhankelijke effecten op de mortaliteit vaststelt, is bij de bevolkingsgroep van mensen ouder dan 65 jaar die niet in een woonzorgcentrum verblijven.

Maar nog los van die nuancering is de zogenaamde gezondheidsongelijkheid voor mensen in armoede wel een probleem dat ik erken en waarop ik ook wil inzetten, ook los van corona. Ook dat aspect wordt trouwens aangehaald door de onderzoekers: bij de groepen met lagere inkomensdecilen waarbij er wel een forsere toename van de sterfte is door corona, kan dit vermoedelijk deels verklaard worden door een gemiddeld genomen zwakkere gezondheid of ondergebruik van de gezondheidszorg bij deze groepen, los van corona.

Het is een problematiek die ik als een apart item in de omgevingsanalyse van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) 2020-2024 heb opgenomen. Het VAPA bevat dan ook een aantal acties waarmee ik hierop wil inzetten. Ik denk bijvoorbeeld aan de acties onder de vijfde doelstelling, voor een kwaliteitsvolle, leefbare en gezonde omgeving voor iedereen, maar meer specifiek ook aan de uitrol van zorgzame buurten, aan het versterken van buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen, want ook de strijd tegen armoede bij kinderen is belangrijk om de gezondheidsongelijkheid op latere leeftijd te vermijden.

Ik ben het er volkomen mee eens dat een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak noodzakelijk is. Met het VAPA proberen we dit te doen. Het VAPA werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 25 september 2020. Het plan is dus iets meer dan een half jaar oud. Een evaluatie van dit plan op zo een korte termijn lijkt me niet erg zinvol, temeer omdat het plan nu al samen gezien moet worden met de maatregelen die buiten en boven op het VAPA zijn genomen op het vlak van armoedebestrijding, bijvoorbeeld in het kader van de Vlaamse relance.

Opvolging en rapportering omtrent de uitvoering van de acties in het VAPA is voorzien in de beleids- en begrotingstoelichting van elke minister, die binnen zijn bevoegdheden acties uitvoert. Daarnaast voorziet het Armoededecreet een evaluatie en een bijsturing van het VAPA na twee jaar werking, dus in het najaar van 2022.

Ik sta in nauw contact met mijn collega Crevits over diverse thema's. Minister Crevits heeft deze legislatuur al maatregelen aangekondigd inzake herscholing en bijscholing, sommige in het kader van de coronapandemie, sommige daarbuiten.

Collega Wouters, het is een interessante piste die naar voor geschoven wordt, maar laten we toch ook niet vergeten dat er al adviesraden bestaan – zoals de door u genoemde Wetenschappelijke Raad – met een vertegenwoordiging van wetenschappers. Daarnaast werken we binnen verschillende beleidsdomeinen ook met wetenschappelijke steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek. Zo zal binnen mijn beleidsdomein midden van dit jaar het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) van de vierde generatie van start gaan. Zoals u in uw vraagstelling

ook hebt aangegeven, werd dit voorstel niet aan één minister gedaan. Het is dus niet aan mij om hierover voor de hele regering uitspraken te doen.

Zoals ik net heb vermeld, zal midden van dit jaar een nieuw steunpunt voor beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek voor het beleidsdomein WVG opstarten. Op dit ogenblik bereid ik een aantal onderzoekslijnen inzake armoedebestrijding voor die dit steunpunt zal opnemen. Het gaat dan concreet onder meer over het meten van armoede aan de hand van een nominale armoede-indicator, het methodisch ondersteunen van lokale tellingen inzake dak- en thuisloosheid en het aftoetsen en verfijnen van een kader voor lokale gezinscoaches. Want we hebben al een Vlaams Actieplan Armoedebestrijding waarover ik het net al gehad heb, en we hebben al een Vlaams relanceplan. In de plaats van nieuwe plannen te maken, werk ik liever met de instrumenten die we nu al hebben.

Ik heb wel oren naar de signalen die vanuit het Netwerk tegen Armoede naar voren worden gebracht. Het netwerk is betrokken in de Taskforce Kwetsbare Gezinnen en heeft daar ook al voorstellen ingebracht die we ook in de signalenbundel naar voren zien komen. Ik kan hier verwijzen naar de documenten van de Taskforce die eerder aan het Vlaams Parlement zijn bezorgd en naar de antwoorden die de Vlaamse Regering, al dan niet in het kader van het relanceplan, heeft gegeven.

Ik heb hier al eerder de initiatieven in dit kader toegelicht, bijvoorbeeld voor de versterking van het lokale armoedebestrijdingsbeleid midden vorig jaar, de bijkomende middelen voor het groeipakket, de 75 projecten die eind vorig jaar zijn gestart rond het sociaal isolement van mensen in armoede naar aanleiding van corona en de maatregelen in dat verband, enzovoort. Ook de andere leden van de Vlaamse Regering hebben op dit vlak al initiatieven genomen.

Ten slotte blijf ik in rechtstreeks contact met het netwerk via de organisatie van een verticaal permanent armoedeoverleg over de beleidsthema's binnen mijn bevoegdheid.

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Bijna elke week is er wel een vraag om uitleg over armoede in deze commissie. We moeten blijven inzetten op het bestrijden van armoede, omdat steeds meer mensen in armoede terechtkomen. Steeds meer mensen hebben het lastig om overeind te blijven. Steeds meer mensen sukkelen met schulden. Steeds meer mensen en gezinnen kloppen aan bij de voedselbanken. Wie het met een vervangingsinkomen moet stellen – werkloosheidsvergoeding, ziekte-inkomen, leefloon – krijgt elke maand een bedrag dat totaal niet volstaat om normaal mee te draaien in deze maatschappij. Aanpassingen aan de arbeidsmarkt, meer begeleiding van jongeren, meer aandacht voor de sociale huisvesting: er zijn zoveel domeinen waarin we dringend een tandje bij moeten steken, willen we niet verder achteruitgaan.

Het opstellen van een globaal domeinoverschrijdend plan om armoede aan te pakken en te bestrijden, zou echt een goed begin zijn. We verwachten dat u hier als coördinerend minister van Armoedebestrijding toch snel werk van maakt en deze commissie op de hoogte houdt.

Bent u bereid om een periodieke toelichting te geven over beleidsoverschrijdende plannen met betrekking tot armoedebestrijding?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, het signaal dat gezonden werd, is wel heel duidelijk. De gevolgen van de crisis op lange termijn zijn – ik citeer: “moeilijk in te schatten”. Mensen in armoede ervaren structurele uitsluiting op verschillende

levensdomeinen. Tijdelijke steunmaatregelen zijn nodig, maar volstaan niet. Er is meer nodig als we erger willen voorkomen en armoede een halt willen toeroepen.

Er wordt onder andere aangegeven dat mensen die technische werkloos waren, heel erg zullen schrikken van hun belastingbrief in 2021, want er werd veel minder ingehouden. Er wordt aangegeven dat er zich bij heel veel mensen zonder ondersteuningsnetwerk een huurachterstal aan het opstapelen is, dat mensen met interim- of flexi-jobs vaak geen beroep konden doen op compenserende maatregelen. Die mensen voelen zich in de steek gelaten. Dat zijn er de voorbije jaren steeds meer geworden. Verenigingen die voedselhulp aanbieden, stellen een enorme stijging van de vraag vast. Het is niet de eerste keer dat dit in deze commissie aan bod komt.

Wat ik ook een niet te verwaarlozen aspect vind, is dat mensen die in aanmerking komen voor steunmaatregelen, heel zware aanvraagprocedures moeten doorlopen en voor een groot deel hun privacy moeten opgeven. Ik vind dat niet netjes.

Minister, ik vrees echt dat de huidige en groeiende wachtrijen bij de sociale diensten, maar ook elders in zorg en welzijn, zware gevolgen zullen hebben, en dat we die gevolgen nu zelfs nog niet voor de helft zien. Daar moet nu echt actie worden ondernomen. Want anders zullen we straks heel zware miserie zien en zullen heel veel mensen, die tegen dan in een spiraal van miserie en problemen verdwenen zijn, daar nog heel moeilijk uit te halen zijn.

Als we kijken naar die signalenbundel ... Het opstapelen van huurachterstand bijvoorbeeld, die kan niet blijven duren. Die zal leiden tot gezinnen die op straat belanden, zeker nu er geen uithuiszettingsverbod is. De preciaire jobstatuten die zich onder de vorige regeringen hebben verveelvoudigd, zijn sowieso een tendens die de mensen in precariteit duwen. Met dagcontracten, nulurencontracten enzovoort breng je heel veel mensen nu extra in de problemen. En voedselhulp is echt een alarmbel die we de afgelopen maanden al té vaak hebben gehoord. Mensen stappen pas naar een voedselbank wanneer het heel, heel slecht gaat. En er zijn nog geen armoedecijfers, maar u hebt ondertussen al zo veel tekens aan de wand gekregen.

Zoals ik al vaak heb aangehaald in de commissie – en trouwens ook tijdens de begrotingsbespreking – wordt er veel te weinig rekening mee gehouden dat mensen misschien geen lager inkomen hadden tijdens de crisis, maar dat de crisis het leven zo veel duurder heeft gemaakt. Niet alleen door de lockdown, maar ook door de vele voorzieningen die zijn weggefallen. En ja, ik ben blij dat Bea Cantillon hier is aangehaald. Zelfs door de rechterzijde, kijk eens aan. Maar zij zei, nadat ik deze vraag had ingediend, in een interview in De Morgen, op de vraag 'Wie zijn job verliest, komt toch terecht in dat opvangnetwerk?': "Akkoord, maar waarom krijgt een alleenstaande moeder die al voor de crisis werkloos was een lagere uitkering dan wie tijdens de crisis zijn job verloor?"

En er zijn op Vlaams niveau inderdaad weinig bijpassende maatregelen genomen. De Federale Regering heeft onlangs een grote inspanning gedaan. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Ik rond af. Maar ik leg er even de nadruk op. Want, minister, u doet alsof het VAPA voldoende is, alsof u nu voldoende inspanningen hebt gedaan. Maar er komt echt een vloedgolf op ons af. Dat wordt keer op keer bevestigd. En ik hoor eigenlijk geen urgentie in uw antwoorden. Kunt u daar alstublieft eens gehoor aan geven?

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik blijf toch ook heel erg op mijn honger zitten na uw antwoord. Het is heel belangrijk om te beseffen dat de coronacrisis niet enkel een gezondheidscrisis is, maar ook een crisis die de kloof tussen rijk en

arm ook in ons land zal vergroten. Bea Cantillon zegt dat de kloof tussen arm en rijk al veertig jaar groeit. Ze ziet dat met lede ogen aan. Maar die trend verergert vandaag nog. Zo zien we bijvoorbeeld dat mensen in armoede maar liefst twee keer zo vaak sterven aan het coronavirus als rijken. We zien ook dat de impact op hun inkomen veel groter is. We zien nu bijvoorbeeld ook dat mensen in armoede nog minder gevaccineerd zijn dan mensen met een hoger inkomen.

'Ze zijn ons vergeten' is een boek van Peter Mertens, waarin hij dat heel uitvoerig beschrijft. Ze doen ons heel lang geloven dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten, maar dat klopt niet. Corona is een klassenvirus en heeft een grote impact op mensen in armoede en op de werkende klasse.

Om die gigantische problematiek voor mensen in armoede tijdens de crisis aan het licht te brengen, heeft het Netwerk Tegen Armoede een signalenbundel verzameld met toch wel heel sterke getuigenissen. Ik hoop dat u de tijd neemt om dat dossier goed te lezen en om de mensen in armoede die het rapport hebben geschreven, ook te spreken. Ik haal er één uit. Zo getuigt iemand over zijn gezinsbudget: "Ik heb nu op 26 oktober nog 0,18 euro tot 2 november. Daarna komt er terug geld op mijn rekening. Ik heb eten in de diepvriezer en eten voor mijn katten. Ik ben niet in paniek. Maar deze week mag er NIETS gebeuren. De stress ..." Voor heel veel mensen is het tijdens deze crisis meer dan ooit overleven.

Minister, zoals collega Groothedde terecht aanhaalt, is het VAPA daarvoor een onvoldoende oplossing. U moet de impact en de grootte van het probleem van armoede zien. Dat los je niet op met het VAPA. Elke organisatie die actief is rond armoede, heeft gereageerd dat het VAPA onvoldoende is, dat dat onvoldoende de structurele oorzaken van armoede aanpakt. U kunt, na wat er vandaag gebeurt, nu de kloof tussen rijk en arm gigantische proporties aanneemt, echt niet afkomen met te zeggen dat we verder gaan met het VAPA. Er zal echt meer moeten gebeuren. Ik wil er echt op aandringen om dat ook te doen.

Ik heb, ten tweede, nog een korte vraag over de vaccinaties van mensen in armoede. Ze worden heel vaak niet bereikt via de traditionele mediakanalen. De vrees leeft dan ook dat veel mensen zich niet zullen laten vaccineren. Het Netwerk Tegen Armoede vraagt daarom ook om zoveel mogelijk te werken via organisaties die al in contact staan met de doelgroepen en om te werken met vaccinaties via mobiele teams, inloopcentra of verenigingen. Minister, zult u daar werk van maken?

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaïke De Rudder (CD&V): Collega's, rond armoede hebben we inderdaad al ettelijke uren gedebatteerd. Ik heb ook kennisgenomen van de signalenbundel van het Netwerk Tegen Armoede waarin een aantal zaken werden voorgesteld, op verschillende beleidsdomeinen, ook rond wonen, vrije tijd en onderwijs. Hieruit blijkt toch ook wel nogmaals dat het zo belangrijk is dat elke minister zijn verantwoordelijkheid neemt om het luik armoedebestrijding binnen zijn bevoegdheidsdomeinen op te nemen.

De vraag van de collega aan de minister om nog maar eens een nieuw plan tegen armoede op te maken, vind ik dan toch wel een beetje raar. Want we hebben dat VAPA hier vorig jaar toch ook wel goedgekeurd. We hebben daarin heel wat acties, plannen en tools ontwikkeld die we verder uitwerken en die vandaag op het terrein verder worden aangepakt. En naast dat Actieplan Armoedebestrijding zijn er toch nog heel wat zaken die vandaag zijn uitgewerkt en waarmee er wordt gewerkt. Ik denk aan het Groeipakket, aan de 75 projecten die worden ondersteund in het kader van armoedeorganisaties, aan de automatische rechtentoekenning, aan de aandacht voor armoede in de taskforce, enzovoort. Er worden vandaag al zo veel initiatieven rond armoede genomen. Er wordt wel degelijk hard gewerkt rond die armoedeproblematiek. Laten we die problematiek ook niet ontkennen, want die is

er wel. Maar wat ons betreft, bestaan er in en ook naast het VAPA heel wat initiatieven. Het zijn een voor een goede zaken, waarvan we nu stap voor stap verder werk moeten maken. Want we weten allemaal dat armoede aanpakken iets is waarbij we elke dag moeten stilstaan en dat we ook zeker vanuit onze kant zeker en vast willen blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, ik wil graag van start gaan met collega De Rudder erop te wijzen dat niet iedereen hier het VAPA heeft goedgekeurd. Dat is een belangrijke nuance, die ik toch even wilde rechtzetten.

Voorzitter, voor mijn fractie is het belangrijk dat iedereen een gezond en gelukkig leven kan leiden. En daarvoor is het belangrijk dat wie botst op stilstand en obstakels, opnieuw vooruit kan. Een sterke overheid moet zorgen voor oplossingen. Voor een bepaalde groep gaat het vandaag helaas over overleven, niet eens over leven. En dat kunnen we toch niet meer tolereren in de 21ste eeuw.

We zien nu twee fenomenen met betrekking tot de doelgroep. Er is een groep die het al moeilijk had voor het virus in ons land was en er is een groep die door dat virus in de problemen is gekomen. Het gaat om een groep die anders hoogstwaarschijnlijk net het hoofd boven water kon houden, maar waarvan het nu zichtbaarder is geworden dat dat ook kwetsbare mensen zijn. In die zin heb ik u ook al een vraag gesteld in de plenaire vergadering, ondertussen al een half jaar geleden, over die nieuwe kwetsbaren. U gaf toen aan dat u wel inzag dat die vloedgolf er zit aan te komen, dat u daarover overleg pleegt met het wetenschappelijke veld. Maar ik had toch vooral de indruk dat u wel bereid bent om dijken te bouwen, maar dat u nog niet goed wist waar of wanneer. Ik vrees dat het beton nog niet allemaal is besteld om die goede dijken te voorzien.

Minister, ik wil hier even specifiek op ingaan. Want het gaat natuurlijk over het detecteren van armoede, dat ook heel belangrijk is. In die zin staat in het regeerakkoord dat u een nieuwe armoede-indicator zou opstellen. Is er, gebaseerd op deze signalen van het Netwerk Tegen Armoede en de vele zeer interessante COVIVAT-studies (Corona Onderzoeksconsortium voor Inkomensverdeling en Sociale Effecten), bijgestuurd op bepaalde indicatoren? Zijn er indicatoren die u of uw kabinet vroeger niet konden opmerken, en die nu wel heel cruciaal zijn in deze crisistijd? Welke lessen hebt u daaruit getrokken?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega Groothedde, u stelt een aantal vragen die terecht zijn, die ik kan delen, maar waarvoor ik vandaag geen bevoegdheden heb. Als u uw tussenkomst houdt over de fiscaliteit, dan valt daar wel iets over te zeggen, maar wij zijn daar vanuit Vlaanderen niet voor bevoegd. Als het gaat over voedselhulp, dan is dat iets waarvoor wij niet bevoegd zijn, dat eveneens federale materie is. Daarom heb ik mij vooral gefocust op die zaken waarvoor wij wel bevoegd zijn en niet op de zaken waarvoor wij niet bevoegd zijn.

Wij zijn wel bevoegd voor het groeipakket en daar hebben wij een inspanning gedaan. Maar er zijn ook algemene maatregelen zoals de maatregel die minister Demir vorig jaar heeft genomen voor de aanpak van de energiefactuur van mensen die tijdelijk werkloos zijn. Ik denk verder aan steunmaatregelen om te verhinderen dat andere mensen in armoede komen, om ervoor te zorgen dat de kapper of de cafébaas bij het sluiten van hun zaak niet in de armoede zijn terechtgekomen enzovoort.

Is het VAPA vandaag voldoende? Neen, en dat heb ik ook in mijn antwoord gezegd. Maar naast het VAPA – en dat heeft ook collega De Rudder gezegd – hebben we ook nog het plan Vlaamse Veerkracht om een stimulans te geven.

De armoede-indicator is er momenteel nog niet. Dat zal nog verder worden onderzocht.

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, het is een gedeelde bezorgdheid van verschillende fracties. Ik heb verder niets meer toe te voegen maar ik zal dit uiteraard heel goed opvolgen.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, dit is toch echt niet het moment om met afleidingsmanoeuvres te antwoorden. Ik heb het over voedselhulp als signaal dat er nog geen cijfers zijn hoewel er een ontzettende nood is. Wanneer het gaat over uitkeringen, heeft de Federale Regering – en dat weet u heel goed – een heel grote inspanning gedaan. Maar in de compensatiemaatregelen vanuit de Vlaamse Regering is geen rekening gehouden met het verlies van besteedbaar inkomen. En over datgene waar u wel naar verwijst, zoals het Groeipakket, zegt specialist Wim Van Lancker terecht dat er niet genoeg sociale correcties worden gedaan. U hebt het over de energiemaatregel van minister Demir maar die gaat juist over mensen die wel tijdelijkewerkloosheidsmaatregelen genoten, terwijl ik het had over de mensen die van een uitkering leven en die daarnaast grijpen. U bekrachtigt mijn punt.

U hebt het afgelopen jaar veel op uw brood gehad maar soms lijkt het gewoon alsof armoedebestrijding het staartje aan het beleid is dat erbij inschiet. Ik vind dat ontzettend jammer want u hebt zoveel handvaten vanuit de Vlaamse Regering om dit aan te pakken.

U geeft aan dat alle ministers in uw regering verantwoordelijk zijn voor armoedebestrijding. De collega van CD&V herhaalt dat dan ook. Wel ja, dan moet u toch even praten met uw collega's in de Vlaamse Regering want af en toe ga ik inderdaad aankloppen bij een andere commissie. Onlangs antwoordde een collega-minister van u niet bevoegd te zijn voor armoede. U hebt daar dus nog werk.

Volgens uw collega-partijgenoot is mijn vraag om een nieuw plan rond armoede neer te leggen overdreven aangezien het VAPA er al is. Ik zie echter voortdurend nieuwe economische maatregelen vanuit de Vlaamse Regering, maar mensen in armoede die heel diep zitten, zullen binnenkort zo diep zitten dat zij niet meer activeerbaar zullen zijn, een woord dat uw regering heel graag gebruikt. U draagt hier een hele grote verantwoordelijkheid die veel verder gaat dan armoedebestrijding. Al wie u achterlaat, zal niet gewoon in armoede belanden, maar zijn we democratisch kwijt. Ik heb u daar tijdens de begrotingsbesprekingen voor gewaarschuwd. Ik heb dat in mijn eigen jeugd heel vaak zien gebeuren. Als u extremisme niet wilt voeden, dan moet u ervoor zorgen dat mensen niet massaal in armoede belanden.

In dat uitstekend interview van Bea Cantillon waar al meermaals naar verwezen is en dat u ook wel gelezen zult hebben, zegt zij dat het de 'deplorables' zijn in de Verenigde Staten die hebben bijgedragen tot de verkiezing van Donald Trump. Zij zegt dat Vlaanderen wat dat betreft ontzettend tekortschiet. Armoede lost men niet op met een paar brooddozen. Minister, onderneem alstublieft actie want de paar maatregelen die op dit moment worden genomen, zullen de noden echt niet oplossen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het jaarverslag van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties
– 2819 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Elke Sleurs

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Eind maart stelde de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties haar jaarverslag voor. Die commissie werd in 2017 geïnstalleerd in de schoot van het Kinderrechtencommissariaat en moet toezien op de behandeling van jongeren die van hun vrijheid zijn benomen en op het naleven van hun rechten.

Uit het jaarverslag blijkt dat de instanties echt aan de slag zijn gegaan met de vorige rapporten en dat er verschillende positieve evoluties kunnen worden vastgesteld in de manier waarop met jongeren wordt omgegaan en dat er meer aandacht is voor participatie van de jongeren bij hun eigen traject. Daar kunnen we alleen maar positief tegenover staan.

Ook toonden veel voorzieningen tijdens het coronajaar veel flexibiliteit, begrip en veerkracht en werden heel wat zaken die tijdens de eerste besmettingsgolf niet goed liepen, daarna anders aangepakt. Ondanks heel wat positieve evoluties zijn er toch ook nog een aantal bekommernissen, waarvan sommigen ook al eerder zijn aangeraakt in de verslaggeving.

Zo kan de aanpak van jongeren sterk verschillen naargelang de plek waar ze worden opgevangen en zelfs naargelang de begeleider met wie ze op een bepaald moment toevallig te maken krijgen. Wel wordt doorgaans op het vlak van omgaan met asociaal gedrag of overtredingen minder ingezet op het klassieke bestraffings- en beloningssysteem. Er zou nu meer worden gewerkt met systemen die een ruimere evaluatie toelaten.

Uit het rapport kwam ook naar voren dat jongeren met gedragsproblemen en/of complexe noden vaak worden verplaatst, bijvoorbeeld als gevolg van een time-out. Zo gebeurt het dat zij vanuit een voorziening van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) terechtkomen in een gemeenschapsinstelling, terwijl het personeel daar niet vertrouwd is met de problematiek. Ook blijkt een terugkeer niet altijd mogelijk en wordt de aanvankelijk tijdelijke situatie er een van langere duur. Zowel voor de jongeren in kwestie als voor de gemeenschapsinstellingen lijkt het mijns inziens beter om de jongere niet te verplaatsen, maar eerder om de voorzieningen zelf meer ondersteuning te bieden bij het omgaan met complexe problematieken.

Een terugkerend probleem is ook het kunnen volgen van onderwijs tijdens een verblijf in een gemeenschapsinstelling. Niet alleen kunnen de jongeren niet altijd hun eigen keuzes volgen op dat vlak, ook wordt dit traject vaak onderbroken, bijvoorbeeld als gevolg van een time-out of verplaatsing.

In antwoord op een vraag om uitleg van collega Loes Vandromme zei de minister van Onderwijs deze bekommernis te delen en mee op zoek te willen gaan naar een adequate invulling van het recht op onderwijs voor deze doelgroep.

Een andere bekommernis heeft dan weer te maken met niet-begeleide minderjarige vluchtelingen, die toch vaak een heel specifieke achtergrond hebben en kampen met specifieke noden en problematieken. Ook speelt daar vaak een taalprobleem. Er zijn wel aangepaste opvangvormen voor niet-begeleide minderjarige

vluchtelingen, maar toch komt deze groep ook terecht in de gemeenschapsinstellingen.

Minister, op welke manier houdt u rekening met de aanbevelingen van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstituten in uw beleid met betrekking tot voorzieningen die besloten opvang aanbieden?

Hoe kan ervoor worden gezorgd dat een periode in time-out geen onderbreking wordt van het traject van de jongere?

Hoe kan er meer samenwerking worden gecreëerd tussen de gemeenschapsinstellingen, de voorzieningen uit de VAPH-sector, de kinder- en jeugdpsychiatrie en de geestelijke gezondheidszorg voor jongeren met complexe problemen?

Zult u inzetten op extra vorming van begeleiders voor de opvang van jongeren met een complexe problematiek, maar ook voor het omgaan met plotse conflict- en crisissituaties?

Hoe kan het leerrecht van jongeren die verblijven in een gemeenschapsinstelling beter worden gegarandeerd, in het bijzonder tijdens periodes van time-out? Op welke manier gebeurt dit in de andere voorzieningen met besloten opvang, en wordt dit voorbereid voor het beveiligend verblijf?

Voor de evaluatie van gedrag wordt meer en meer de voorkeur gegeven aan het vierladenmodel. Is dit model overal gekend? In hoeverre wordt dit in de verschillende voorzieningen op dezelfde manier en in dezelfde mate toegepast? Is er nood aan meer stroomlijning ter zake of het delen van good practices?

En tot slot, de voorbije jaren deed de commissie van toezicht (cvt) al tal van aanbevelingen, die telkens ook werden opgenomen in een jaarverslag. Worden deze aanbevelingen ook meegenomen bij de voorbereiding van de bijkomende plaatsen beveiligend verblijf, zodat hiermee al van bij de opstart rekening kan worden gehouden?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Heel wat bepalingen uit de aanbevelingen van de commissie van toezicht werden meegenomen in de uitwerking van de inhoudelijke visie met betrekking tot gesloten residentiële jeugdhulp die door Opgroeien werd ontwikkeld. Momenteel verkennen we hoe we deze visie verder kunnen omzetten in de bestaande regelgeving, werkgroepen en actieplannen van de gemeenschapsinstellingen en in de strategie en de erkenningsvoorwaarden van voorzieningen beveiligend verblijf.

Een structureel overleg met de commissie van toezicht over verbeteracties en signalen zorgt voor continuïteit over de instellingen heen. Daarnaast voorzien we een overkoepelende intervisie tussen de gemeenschapsinstellingen en initiatieven beveiligend verblijf. In een verdere fase verkennen we of andere gelijkaardige hulpverleningsinitiatieven met een gesloten karakter, zoals GES+ of kinderpsychiatrie, hierbij kunnen aansluiten.

Heel wat aanbevelingen zullen we ook kunnen vertalen in het decreet Rechtspositie van de minderjarige, waarvan we op basis van recent onderzoek van het Steunpunt WVG een belangrijke update plannen.

Het eerste punt in onze visie op time-out is dat voorkomen beter is dan genezen, en dat geldt zowel voor de jongeren als voor de begeleiders. Het is van groot belang dat begeleiders heel bewust vanuit hun relatie met de jongere handelen, en

op maat, waarbij zoveel mogelijk wordt geanticipeerd op crisismomenten en het voorkomen van incidenten.

Als op een bepaald moment, ondanks ieders goede bedoelingen, een traject toch vastloopt, kijken we in eerste instantie naar de organisatie waar de jongere verblijft om hiermee aan de slag te gaan en vanuit haar opgebouwde relatie met de jongere, te voorzien in een zinvolle time-out, bijvoorbeeld een ervaringsgericht traject, dat gefocust is op herstel, verbinding en reflectie. Een time-out kan een nodige pauze zijn voor alle betrokken partijen en moet gericht zijn op het niet loslaten en op de continuïteit van het hulpverleningstraject. Dat betekent dat er tijdens de time-out in elk geval contacten moeten zijn tussen de voorziening van herkomst, de jongere en de time-outvoorziening.

Er kan een beroep worden gedaan op externe time-out, gebruikmakend van de dienstverlening van een collega-organisatie. Dergelijke time-outs moeten op dezelfde pedagogisch zinvolle manier gebeuren, gericht op herstel met de aanvankelijke organisatie.

In de afgelopen jaren werd er binnen de gemeenschapsinstellingen volop ingezet op een betere ondersteuning en trajecten voor deze doelgroep. Intern werden per campus leefgroepen ontwikkeld die zich specifiek richten op jongeren met complexe problematieken, de zogenaamde GIB-leefgroepen (geïndividualiseerde begeleiding). Hier wordt op maat en nagenoeg één op één gewerkt.

Binnen de partnerschappen met GES+-voorzieningen en kinderpsychiatrie werden ook hiertoe grote stappen naar gedeelde trajecten gezet. Partners komen binnen in de gemeenschapsinstelling (GI) tijdens het verblijf. Medewerkers vanuit de GI ondersteunen het vervolgtraject.

In de gemeenschapsinstelling is er een personeelsbeleid dat volop inzet op vorming, training, en coaching. Dit gebeurt in samenspraak met experts vanuit onder meer de gespecialiseerde gezondheidszorg en de kinder- en jeugdpsychiatrie. Ook bij de vormgeving van beveiligend verblijf wordt hier sterk de nadruk op gelegd.

Bijkomend voorzien we verschillende ondersteunings- en opvolgingstrajecten voor voorzieningen beveiligend verblijf. Allereerst doen we een beroep op de verantwoordelijkheid en expertise die bij de initiatiefnemers zelf aanwezig zijn. We vragen hen een kwaliteitsvol beleid te voeren inzake vorming, training en opleiding voor de werknemers. Zorg voor personeel en aandacht voor het werkklimaat is immers een van onze belangrijke pijlers.

De academische werkplaats leefklimaat (AWL), die zich buigt over de organisatie van een veilige dynamiek en klimaat in settings residentiële jeugdhulp, zal de zorginhoudelijke vormgeving van de voorzieningen beveiligend verblijf verder ondersteunen. In het leertraject dat zal worden opgezet, krijgen voorzieningen kaders aangereikt met betrekking tot het leef- en werkklimaat in de organisaties, en zullen de organisaties verschillende interne denkoefeningen en verbeterprojecten moeten organiseren.

Daarnaast voorzien we een bijkomend, diepgaand ondersteuningstraject dat voorzieningen op casusniveau, proactief en bij crisissituaties, mee zal ondersteunen. Het traject wordt dit jaar samen met Remember, vzw Touché, en het Belgisch Instituut voor Geweldloos Verzet (BIVG) vormgegeven.

Het leerrecht van jongeren in een gemeenschapsinstelling is ondertussen voorwerp van heel wat beleidsadviezen, onder meer van de kinderrechtencommissaris, maar ook van het recente onderzoek door het steunpunt.

Iedereen is het erover eens dat het kunnen leren en voortwerken aan een onderwijstraject van groot belang is voor de re-integratie van de jongeren. We willen

toewerken naar een effectief onderwijs binnen de muren van een gemeenschapsinstelling, waarbij de band met de externe, reguliere school optimaal wordt onderhouden.

Ook bij de vormgeving van beveiligend verblijf, blijft het de visie om te behouden wat goed loopt. Als de jongere schoolloopt, moeten we dit behouden. Het CLB zit vanaf de start van een traject mee aan tafel. Indien een jongere om zorginhoudelijke redenen op een bepaald moment niet naar school kan, kijken we om samen met de jongere, maximaal en op maat in te zetten op zinvolle alternatieven. Het is absoluut onze ambitie om, wanneer een jongere tijdelijk ergens anders schoolloopt, breuklijnen in de schoolloopbaan zoveel mogelijk te vermijden.

Het vierladenmodel werd in de gemeenschapsinstellingen geïmplementeerd. Er worden op systematische wijze intervisie en opleiding georganiseerd. De methodiek geeft een aanzet tot reflectie over de manier van reageren en over de ernst van het gedrag. Enerzijds biedt het ruimte tot flexibiliteit en het werken op maat, anderzijds geeft het handvatten om enige objectiviteit in de acties ten aanzien van de jongeren te krijgen.

Ook in de private voorzieningen vindt de methodiek zijn ingang. In veel gevallen vinden de principes van het vierladenmodel ook via allerlei andere kaders en methodieken ingang.

We schuiven een visie naar voren waarbinnen gepaste kwaliteitsvolle ondersteuning en zorg in Vlaanderen vorm kan krijgen, ook in settings beveiligend verblijf.

Naast de juridische insteek, op basis van het kinderrechtenverdrag en het decreet Rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, kreeg de visie vorm na uitwisseling tussen beleid, praktijk en wetenschap. De aanbevelingen van de commissie van toezicht zijn hierin maximaal geïntegreerd.

In mei 2021 stemt Opgroeien verder af met de commissie van toezicht om de wisselwerking tussen het richtinggevend kader op basis van de visietekst, de bezoeken van de maandcommissarissen aan de opstartende voorzieningen beveiligend verblijf en het jaarrapport te maximaliseren.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik zal niet ingaan op alle de elementen die u hebt genoemd. Dat zullen we ongetwijfeld op andere momenten of via bijkomende schriftelijke vragen doen.

Mijn grootste bekommernissen zijn de volgende. Via het voorstel van decreet dat we enkele jaren geleden hebben ingediend en waarmee we de commissie van toezicht hebben opgericht, was het absoluut de bedoeling om de maatschappij te laten binnenkijken in de voorzieningen met besloten opvang en daar de rechtswaarborgen van de minderjarigen die zich in een heel specifieke positie bevinden, te garanderen.

Tot op heden mogen we dat traject als heel positief beoordelen, als ik zie op welke manier ermee aan de slag wordt gegaan. Dat is natuurlijk dankzij de maandcommissarissen, de hele commissie van toezicht, maar ook dankzij de directies van de gemeenschapsinstellingen en het beleid dat er ook mee aan de slag wil gaan.

Er zijn dus positieve evoluties, maar er blijven natuurlijk een aantal knelpunten die verder moeten worden opgevolgd. Eén daarvan is het leerrecht. Het moet toch altijd de bedoeling zijn dat jongeren die daar verblijven, kunnen voortwerken aan

hun toekomst, ook als ze de gemeenschapsinstelling verlaten. Dan moeten we breuken in de opleiding of het onderwijstraject absoluut vermijden.

We zien dat daar toch nog een aantal problemen zijn. U doet er alles aan om dat maximaal te garanderen, maar toch wordt dat nogal abrupt afgesloten, wegens time-out bijvoorbeeld, of omdat de school niet in de buurt ligt, of omdat er in de buurt geen aanbod is in functie van de keuze. Kunt u daar samen met de minister van Onderwijs nog verdere stappen zetten?

U hebt verwezen naar de rechtspositieregeling. We hebben gisteren het persbericht daarover gezien met betrekking tot de beslissing van de Vlaamse Regering vorige vrijdag. Ik hoop dat we dat hier nog verder kunnen bespreken in de commissie. Het zou ons nu te ver leiden om dat binnen het bestek van deze vraag om uitleg te doen.

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, ik ben het volkomen eens met uw visie: time-outs voorkomen, anticiperen, als het dreigt vast te lopen de ervaring en expertise van elders binnenbrengen. Heel concreet zijn er mensen die in andere settings aan de slag zijn. Ik denk aan de kinderpsychiatrie. Die mensen kunnen expertise binnenbrengen door een tijdje mee te draaien, door bijvoorbeeld een aanbod van agressiebeheersingstherapie door een psychomotorisch therapeut basisgericht te laten invullen ter plaatse. Ik hoor dat de huidige financierings-systemen daar nog weinig flexibel mogelijkheden toe bieden.

Denkt u eraan – mogelijk in samenwerking met de federale overheid, er zijn aan beide kanten wel wat regels mee gemoeid – om het zo eenvoudig mogelijk te maken? Kunt u ervoor zorgen dat de expertise naar binnen wordt gehaald, eerder dan het kind te verplaatsen en op time-out te sturen? Soms kunnen we dat vermijden door expertise en therapie binnen te brengen in de gemeenschapsinstelling. Ziet u het zitten om daar werk van te maken?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, het is echt goed dat hier aandacht aan wordt gegeven. Het probleem is dat een time-out veel te grote vormen aanneemt. Er kan veel meer worden gehaald uit onderwijs. Inderdaad, de complexiteit van de problematieken neemt nog altijd toe.

Ik geef een kleine aanvulling bij de terechte bekommernissen. De kinderrechten-commissaris gaf aan dat een meisje alleen kon kiezen voor een richting waar ze kon leren poetsen en dergelijke terwijl ze – en ook jongens trouwens – toch alle mogelijke richtingen zou moeten kunnen kiezen. Ik vond dat een frappante kleine getuigenis. Gebrek aan keuzevrijheid is niet meer van deze tijd, ook niet voor kwetsbare jongeren. Onderwijs is meer dan bezigheids therapie.

We moeten een aantal commissarissen hierrond uitdrukkelijk bedanken. Als u in die time-outs, aangepaste begeleiding en onderwijs naar een toekomstperspectief, stappen zet, kunt u grote veranderingen teweegbrengen. Dan vindt u in ons een steun.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Dank u voor deze interessante vraag. We hebben heel erg gehamerd op cocreatie in de jeugdhulp, zeker in de gemeenschapsinstellingen. We zijn heel tevreden dat het nu ook effectief onder de aandacht komt.

In de gemeenschapsinstellingen worden de VOS- en de MOF-jongeren van elkaar gescheiden. De gemeenschapsinstellingen worden zelfs voorbehouden voor MOF-jongeren. Heeft corona enige impact gehad op de timing om dat te realiseren?

Ondertussen is het Vlaams detentiecentrum verhuisd naar Beveren. Dat is een goede zaak, aangezien de infrastructuur daar een stuk beter is dan in Tongeren. Maar ook daar zijn er pijnpunten die uit de rapporten van de Commissie van Toezicht blijken. De bezoekersruimte en de binnenplaatsen zijn zeer klein, er is geen ruimte voor praktijklessen. De faciliteiten voor volwassenen zijn wel voldoende ruim, maar die mogen minderjarigen niet gebruiken. Onderneemt u daar actie, minister?

Het netwerk van externe welzijns- en onderwijspartners die in het detentiecentrum in Tongeren actief waren, bestaat niet meer.

Op welke termijn zal het netwerk hersteld zijn? Het is een essentieel recht van gedetineerden om daarop een beroep te kunnen doen.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Dat de financieringsstromen soms de voortgang blokkeren, is een terechte vaststelling. Dat maakt deel uit van de projecten van 'de ideale wereld'. We moeten bekijken hoe we daar verbeteringen kunnen maken.

De gemeenschapsinstellingen werken meer en meer met andere voorzieningen samen, zoals de psychiatrie, in gedeelde trajecten. Dat is een aanpak die we in de toekomst graag verder vorm willen geven.

Er zijn nog een aantal elementen in de opvolging van het decreet rond de rechtspositie waaraan we willen werken.

Wat de timing van de verontrustende situatie (VOS) en de als misdaad omschreven feit (MOF) betreft, zullen de 42 eerste plaatsen vanaf september 2021 normaal kunnen worden ingevuld. De directeur in Beveren is daaromtrent volop bezig.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik wil u echt vragen om verdere stappen te zetten in de aanbevelingen die we lezen in het jaarrapport van de Commissie van Toezicht. Het is trouwens goed dat we niet elke keer wachten op een jaarrapport. U hebt verwezen naar een maandelijks overleg met de commissie en gezegd dat er continu verdere stappen worden gezet. Het is goed dat dit gebeurt in partnership met andere voorzieningen en sectoren. Ik verwijs in dat verband naar onze ambitie om mettertijd de Commissie van Toezicht uit te breiden naar andere sectoren. Ik denk dat daar ook natuurlijk nog heel veel werk zou kunnen worden verricht.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Suzy Wouters aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het druggebruik bij 65-plussers – 2818 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Druggebruik bij 65-plussers wordt een steeds groter probleem. Het Internationaal Comité van toezicht op verdovende middelen (INCB) verwoordt dit in zijn jaarrapport als een 'stille epidemie'. Het INCB pleit er dan ook voor om meer gegevens te verzamelen en meer onderzoek te doen naar het fenomeen, zeker in het licht van de vergrijzing van de wereldbevolking. Het

lijkt alsof de wetenschappers de neiging hebben gehad om het gebruik van verdovende middelen bij 65-plussers te ontkennen of te minimaliseren.

Volgens het INCB is ook polymedicatie een groeiend probleem. Dat komt overeen met het nemen van minstens vijf geneesmiddelen, op voorschrift of in vrije verkoop, of soorten onwettige drugs per dag. Polymedicatie zou bij ouderen voor allerlei fysieke en mentale problemen kunnen zorgen. Overdosissen geven zelfs het risico op overlijden. Bejaarden die polymedicatie nemen vallen ook vaker, hebben meer verkeersongevallen en hebben meer moeite om dagelijkse taken uit te voeren. Daarnaast wijzen experts erop dat het verouderingsproces vijftien jaar vroeger begint bij mensen met problematisch drugsgebruik.

In uw beleidsnota 2019-2024 gaf u reeds aan meer te investeren in een thematisch preventief gezondheidsbeleid, waarbij er inspanningen geleverd worden om de verslavingsproblematiek vroegtijdig te detecteren en in latere fases ook effectief aan te pakken. “We zetten het huidige drugsbeleid dat gebaseerd is op drie pijlers, preventie, repressie en hulpverlening, verder. We besteden de nodige aandacht aan nazorg en zetten vooral in op online methodieken”, aldus de beleidsnota.

Minister, bent u op de hoogte van het toenemend drugsgebruik bij 65-plussers?

Op welke manier hebt u in uw beleid specifiek aandacht voor drugsgebruik bij ouderen?

Bent u van plan om verder onderzoek naar deze problematiek te voeren? Op welke manier gaat u gegevens en informatie verzamelen over dit fenomeen?

Welke initiatieven neemt u om dit probleem aan te pakken? Hebt u hierrond al acties gepland? Hoe zal de detectie van problematisch drugsgebruik bij ouderen bevorderd worden? Hoe zal de eerstelijnszorg hierbij betrokken worden? Zal er voor deze doelgroep ook op andere, niet-online methodieken ingezet worden, aangezien online methodieken deze doelgroep mogelijk minder bereiken?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Het Jaarrapport 2020 van de International Narcotics Control Board (INCB) heeft inderdaad een hoofdstuk gewijd aan drugsgebruik bij ouderen. De concrete cijfers waarnaar verwezen wordt, hebben hoofdzakelijk betrekking op de Verenigde Staten. Het gebruik van illegale drugs, vooral cannabis, stijgt daar inderdaad licht bij 65-plussers. Daarnaast vermeldt de inleiding ook gelijkaardige stijgende trends voor Australië, Iran, India en Duitsland. Voor onrechtmatig gebruik van psychofarmaca zijn de trends wisselend. Het rapport vermeldt geen cijfers voor België.

Achter de cijfers gaan uiteenlopende realiteiten schuil. Vooreerst is er de realiteit van de groep oudere illegale drugsgebruikers. Wat betreft het gebruik van drugs bij ouderen, is er in de literatuur geen standaarddefinitie te vinden van oudere drugsgebruikers. De meeste studies gebruiken de leeftijd van veertig jaar. Dit verklaart ook de moeilijke vergelijkbaarheid van cijfers internationaal. Omdat het INCB-rapport geen cijfers bevat voor België, geeft het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) – de Vlaamse partnerorganisatie voor onder andere de preventie van gezondheidsschade door illegale drugs en psychofarmaca – een toelichting over de Belgische situatie.

Ook in België wordt vastgesteld dat systematisch meer oudere mensen in de hulpverlening terechtkomen met een middelenproblematiek. Dat blijkt uit de TDI-cijfers (Treatment Demand Indicator) die te raadplegen zijn op de website van Sciensano. De stijging hangt samen met de veroudering van de populatie in het algemeen. Bepalend is de omvang van de babyboomgeneratie, geboren tussen 1946 en 1964,

en van het relatief hoge gebruik van middelen in die groep. Omdat de behandelprogramma's van oudere drugsgebruikers eerder inzetten op 'harm reduction', substitutie – methadonverstrekking – en het behouden van levenskwaliteit, en niet op abstinentie, blijven patiënten ook langdurig in behandeling en stijgt het aantal oudere patiënten.

Globaal genomen zorgen de langdurige drugverslaving, de slechte gezondheid en de slechte sociale omstandigheden ervoor dat oudere problematische drugsgebruikers een slechte levenskwaliteit ervaren. Veel gebruikers wonen alleen, familiebanden zijn dikwijls verbroken tijdens hun lange drugsgebruikende carrière. Er is bij deze groep een hoge mate van werkloosheid. Ook al zijn er in België weinig specifieke programma's voor oudere drugsgebruikers, oudere patiënten houden zich vrij goed aan behandelprogramma's. De resultaten daarvan kunnen bevredigend zijn. De meeste oudere volwassenen hebben ook regelmatig contact met eerstelijnszorginstanties of andere gezondheidsdiensten.

Een bevraging van VAD bij personeel in de woonzorgcentra gaf aan dat men slechts uiterst zelden geconfronteerd wordt met gebruik van illegale drugs bij bewoners. De tweede realiteit achter de cijfers is die van het psychofarmacagebruik bij ouderen. In de nationale gezondheidsenquête van Sciensano wordt gepeild naar de prevalentie van gebruik van psychoactieve medicatie. De laatste bevraging vond plaats in 2018, die ervoor in 2013. Het gebruik van psychoactieve geneesmiddelen nam toe met de leeftijd, van 7 procent bij de 15-24-jarigen tot een stijging van 34 procent bij de volwassenen van 75 jaar en ouder.

Sinds 2015 wordt vanuit de invalshoek van een preventief gezondheidsbeleid ingezet op de uitbouw van een psychofarmacabeleid in woonzorgcentra als onderdeel van het project rond procesbegeleiding in zorg en welzijn, waarbij woonzorgcentra ondersteuning kunnen krijgen rond de uitbouw van een beleid rond valpreventie, mondgezondheid, ondervoeding en psychofarmaca. Het is daarbij niet de bedoeling om psychofarmaca volledig te bannen, wel om correct en verantwoord gebruik aan te moedigen, waarbij veel aandacht gaat naar niet-farmacologische alternatieven.

Zo kan men inzetten op betekenisvolle activiteiten, psychologische begeleiding of bijvoorbeeld kwaliteitsvolle maaltijdbegeleiding.

Tot slot wil ik nog meegeven dat bij de groep ouderen sterker wordt ingezet op alcoholgebruik dan op drugsgebruik, aangezien de prevalentiecijfers laten zien dat vooral dat middel een probleem vormt. Volgens de gezondheidsenquête is de groep 55- tot 64-jarigen met 20 procent de koploper die meer dan de aangeraden tien consumpties per week drinkt. VAD heeft verschillende methoden die gericht zijn op alcoholgebruik door ouderen.

Daarnaast wil ik er ook op wijzen dat online methodieken die rechtstreeks gericht zijn op de burger, maar één deel van het arsenaal aan preventiemethodieken omvatten. Veel van de methodieken binnen het preventieve gezondheidsaanbod zijn gericht op intermediairs, die op hun beurt binnen hun setting aan de slag gaan met de methodiek naar de doelgroep. Op die manier geven we vorm aan 'Health in All Policies' en zorgen we voor een breder bereik.

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. We zien dat ouderen met een polymedicatieprobleem symptomen hebben die vaak worden verward met de normale gevolgen van het ouder worden. Hierdoor worden die ouderen onderbehandeld.

Denkt u dat vorming en training van de eerstelijnszones inzake het gebruik van drugs en polymedicatie bij ouderen wenselijk is? Hoe kan de hulpverlening nog

beter afgestemd worden op deze specifieke doelgroep? Hoe kunnen we de groep van 65-plussers beter informeren over de gevaren van deze problematiek? Ik denk dan vooral in het kader van preventie.

De voorzitter: Mevrouw De Rudder heeft het woord.

Maaike De Rudder (CD&V): Minister, onlangs verscheen er in dit kader een artikel in de krant over het feit dat het Internationaal Comité van toezicht op verdovende middelen aangeeft dat er vandaag weinig cijfers zijn. Zij pleiten ervoor om meer gegevens te verzamelen en onderzoek te doen naar drugsgebruik bij 65-plussers. Zoals u aangeeft, zijn er geen cijfers voor België en dus ook niet voor Vlaanderen. VAD maakt wel een inschatting, maar de aandacht gaat toch vooral naar alcoholgebruik en polymedicatie, ook in de woonzorgcentra. Is het uw intentie om ook voor Vlaanderen cijfers te verzamelen om deze problematiek in kaart te brengen?

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw De Rudder naar onderzoek in Vlaanderen of België. Dat zou een meerwaarde zijn want meten is weten. Het zou ook goed zijn om binnen de groep van ouderen een aantal profielen te bepalen waar de kansen groter zijn en waarop een doelgroepwerking kan worden ingezet. Enerzijds zijn er de mensen die al hun hele leven problematisch gebruiken en op een bepaald moment in die leeftijdscategorie terechtkomen. Anderzijds zijn er mensen die op latere leeftijd gebruiken. Zeker als het gaat over psychofarmaca is het belangrijk om daar verder onderzoek naar te doen.

Wilt u een versterkte opdracht geven aan de Logo's om daarrond te werken? Ze doen al veel werk met betrekking tot valpreventie en dergelijke. Het zou logisch zijn om hen in te schakelen als intermediair en hen meer tools en middelen te geven om dat werk te verzetten.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Als je met die generatie spreekt over drugs, dan denken ze aan cocaïne, cannabis en dergelijke meer. Ze denken niet aan de vele geneesmiddelen die ze, al dan niet op eigen houtje, nemen. Ze denken niet aan overmatig alcoholgebruik. Dat zijn zaken waar ze niet aan denken. Als we die problematiek bij die generatie in beeld willen krijgen, dan kunnen we niet spreken over drugs want dat zit buiten hun leefwereld.

Wat voor bepaalde generaties een gewoonte was en normaal werd geacht, is dat nu niet meer, zeker in het kader van alcoholgebruik.

Een laatste punt is eigenlijk een oproep in het kader van de huisartsen en het globaal medisch dossier. Daar zit een luik over medicatie in maar ik stel vast, zeker bij ouderen die hier hun huisarts en daar een specialist hebben, dat die medicatie niet altijd op elkaar wordt afgestemd. Het gevolg is dat men met zelfmedicatie farmacologisch een vorm van verslaving voor zichzelf installeert, niet het minst met pijnstillers, al dan niet vrij verkrijgbaar, enerzijds en slaapmedicatie anderzijds.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: De preventiemethodes zijn inderdaad ook bekendgemaakt aan onze eerstelijnsactoren, bijvoorbeeld de huisartsen. In uitvoering van de beheersovereenkomst settingsgericht werken worden de noden in het kader van

preventie gedetecteerd. Collega Vaneeckhout, de Logo's kunnen daar ook het best ondersteuning in bieden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Lise Vandecasteele aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de zorgvoorzieningen onder verhoogd toezicht – 2823 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de opvolging van woonzorgcentra op de 'zwarte lijst' – 2925 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik wil hier een probleem aankaarten over de voorzieningen onder verhoogd toezicht.

Uit het antwoord op een schriftelijke vraag blijkt dat er sinds 10 december 2020 dertien zorgvoorzieningen onder verhoogd toezicht staan. Het gaat om zes woonzorgcentra, zes groepen van assistentiewoningen en een herstelverblijf. Zorgvoorzieningen komen onder verhoogd toezicht te staan wanneer men er meerdere klachten heeft vastgesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld over een onderbezetting aan personeel of een gebrekkige infrastructuur.

Bij de meeste zorginstellingen stellen we vast dat personeel, familieleden en vakbonden al problemen met de werking van die woonzorgcentra hadden aangekaart voor ze officieel onder verhoogd toezicht werden gesteld. Ik geef het voorbeeld van het woonzorgcentrum Den Boomgaard in Glabbeek. Daar hebben in 2020 al heel wat familieleden en personeelsleden problemen aan de kaak gesteld. Het gaat onder meer over personeelstekorten, een gebrekkige communicatie met families van residenten, een slechte organisatie, weinig kwalitatieve zorg, gebrekkige hygiënemaatregelen enzovoort.

In een jaar tijd vielen daar heel veel ontslagen of namen mensen zelf ontslag. De eigenaar van het woonzorgcentrum, een commerciële eigenaar, namelijk Vulpia, beschouwde die klachten als overdreven. Nochtans staat dat bewuste woonzorgcentrum al sinds juni 2020 onder verhoogd toezicht.

Bij Vulpia zien we ook dat de vakbonden, de Bond der Bedienden, Technici en Kaderleden (BBTK) en ACV Puls al heel lang aan de alarmbel trekken als gevolg van het groot personeelstekort in verschillende woonzorgcentra. Er is ook al actie gevoerd aan de hoofdzetel van Vulpia om die problemen aan de kaak te stellen.

Opvallend aan de lijst is dat het bijna altijd gaat om voorzieningen in privéhanden met winstoogmerk. Op de lijst van 10 december gaat het over twaalf van de dertien voorzieningen. Ik denk dat het een belangrijke realiteit is die we moeten bekijken, minister. Wanneer u ernstige gebreken wilt voorkomen, dan mag u die realiteit niet negeren. U moet die onder ogen zien en daar iets aan doen.

Wanneer we de lijsten bekijken die sinds de invoering van het verhoogd toezicht, dus sinds 2019, zijn opgesteld, dan zien we dat het daar gaat over slechts één openbare zorgvoorziening en acht vzw's, maar daarnaast over dertien commerciële voorzieningen en vijf vzw's die ondertussen een commercieel statuut hebben.

Toen ik deze problemen aankaartte, was de reactie van Joris Moonens, die zelf geen verklaring had voor het grote aantal commerciële instellingen op de lijst, dat hij dat ook alleen maar kan vaststellen, dat daar misschien andere prioriteiten spelen of dat de personeelsbezetting daar anders is. Ik vind dat toch wel een ernstige uitspraak. In ons land laten wij toe dat commerciële firma's zorg mogen aanbieden. Er zijn heel sympathieke vennootschappen maar ook minder sympathieke vennootschappen en in wezen is hun bestaansrecht wel winst maken.

In het wetboek lezen we dat een van haar doelstellingen is om aan vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel uit te keren of te bezorgen. De vrees bestaat al langer dat er op die manier wordt bespaard op de zorg. Het feit dat zij nu veel meer verschijnen op die lijsten van verhoogd toezicht, moet toch een belletje doen rinkelen en ons ongerust maken.

Minister, hoe verklaart u de veelvuldige klachten en overtredingen bij de voorzieningen onder verhoogd toezicht? Om welke klachten en overtredingen gaat het meestal? Hoe zult u het aantal voorzieningen met ernstige gebreken nog doen dalen?

Het agentschap Zorg en Gezondheid wil twee van de voorzieningen sluiten omdat er na herhaaldelijke inspecties veel tekorten blijken. Wat zal er gebeuren met het personeel en de bewoners van die voorzieningen? Welke stappen zult u ondernemen voor de bewoners en het personeel?

Hoe verklaart u dat voornamelijk private 'for-profit'-voorzieningen onder verhoogd toezicht worden geplaatst? Welke maatregelen zult u hieromtrent nemen?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Ik zal de hele inleiding niet herhalen, mevrouw Vandecasteele heeft al heel wat duiding gegeven.

Het is effectief zo dat dertien woonzorgcentra al een hele tijd onder verhoogd toezicht staan en nog altijd zware tekortkomingen vertoonden op het gebied van veiligheid, kwaliteit en infrastructuur. Ook het coronavirus zou enkele van deze voorzieningen bijzonder hard getroffen hebben.

Twaalf van de dertien woonzorgcentra op die lijst zijn inderdaad in handen van private spelers. Ik verwees in mijn inleiding ook naar de woordvoerder die inderdaad terecht aangeeft dat er mogelijks andere prioriteiten spelen of dat de personeelsbezetting voordien anders was.

En als gebreken na jaren van intense controles, en nog meer jaren van sporadische controles en klachten dusdanig blijven aanslepen dat ze aanleiding geven tot het plaatsen van die woonzorgcentra op de 'zwarte lijst', dan zijn er ook weinig andere verklaringen mogelijk dan dat de kwaliteit van de zorg en de dienstverlening inderdaad niet de belangrijkste drijfveren van de woonzorgcentra in kwestie zijn.

Minister, klopt het dat van de vijftien woonzorgcentra die in maart 2019 onder verscherpt toezicht en op de 'zwarte lijst' werden geplaatst, er ondertussen een failliet is gegaan, een van de lijst kon worden geschrapt, maar de andere dertien nog altijd zware gebreken vertonen?

Zijn er volgens u verzachtende omstandigheden die zouden kunnen verklaren waarom in de betrokken woonzorgcentra niet is verholpen aan deze fundamentele gebreken sinds maart 2019? Zo ja, welke?

Zult u, aangezien deze gebreken blijven duren en er momenteel sprake is van een overaanbod aan woonzorgcentra, strenger optreden tegen deze hardleerse

woonzorgcentra, en in het belang van de zorg voor onze ouderen overgaan tot het intrekken van de erkenning van deze woonzorgcentra?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Voorzieningen die niet voldoen aan de erkenningsvoorwaarden worden onder het systeem van verhoogd toezicht strikter opgevolgd. Een voorziening wordt onder verhoogd toezicht geplaatst wanneer zij wordt aangemaakt om zich te schikken naar de erkenningsvoorwaarden waaraan zij zou moeten voldoen.

Het gaat daarbij om tekorten die zijn vastgesteld in een inspectieverslag. Er hoeft niet noodzakelijk eerst een klacht ten grondslag te liggen van een dergelijk inspectiebezoek. De overtredingen die aan de basis liggen van een aanmaning kunnen zeer uitgebreid zijn.

Het gaat echter wel steeds om meerdere en/of ernstige tekorten. Een voorziening blijft onder verhoogd toezicht tot het agentschap Zorg en Gezondheid beslist dat de tekorten voldoende geremedieerd zijn en er is vastgesteld dat de verbetering van de werking duurzaam is. Dit gebeurt meestal aan de hand van meerdere inspectieverslagen, die duiden op een positieve evolutie. Indien de werking geen positieve evolutie kent, kunnen er verdere maatregelen worden genomen, zoals de schorsing van de erkenning of de sluiting van de voorziening.

In het systeem van verhoogd toezicht bevinden zich momenteel 13 voorzieningen op een totaal van meer dan 2000 voorzieningen, dat is minder dan 1 procent. Toch zullen we om de kwaliteit van de zorgvoorzieningen te garanderen blijvend inzetten op de verhoging van de kwaliteit. De inspectie van de erkenningsvoorwaarden en de handhaving bij tekorten blijven in dat kader ook een belangrijke prioriteit.

Het agentschap heeft het besluit tot intrekking van de erkenning voor één van de twee voorzieningen opgemaakt. Voor het andere dossier loopt de procedure nog en dus kan ik daarover niets zeggen.

Ik wil benadrukken dat we ons terdege bewust zijn van de impact die zo'n beslissing heeft op de bewoners en de medewerkers van een voorziening. Een dergelijke beslissing wordt dan ook niet lichtzinnig genomen.

Bij een intrekking van de erkenning, en bijgevolg de sluiting van een voorziening, moeten de bewoners verhuizen uit deze voorziening en worden opgenomen in een andere zorgvoorziening. Het agentschap treedt hierover in overleg met het lokaal bestuur van de gemeente waarin de voorziening zich bevindt. De sociale dienst van de gemeente helpt de bewoners in de begeleiding naar een gepaste nieuwe woonst. Het personeel van de voorziening verliest op dat moment ook zijn job.

Tussen de aankondiging van de formele beslissing tot intrekking van de erkenning en de feitelijke datum waarop de sluiting een feit is, liggen meestal drie à vier maanden. Dat geeft medewerkers de nodige tijd om uit te kijken naar een nieuwe job en bewoners de tijd om een nieuwe woonst te vinden.

Vaak ging het hier over kleinere familiebedrijven, die vaak minder omkadering kunnen voorzien dan publieke voorzieningen of voorzieningen binnen grotere groepen.

Uw vierde vraag klopt niet. Er zijn drie voorzieningen die op de lijst staan vandaag en die ook op de lijst stonden in maart 2019. Eén voorziening van deze drie staat effectief ononderbroken op de lijst in die periode. Twee voorzieningen zijn na verloop van tijd opnieuw op de lijst terechtgekomen.

Dit geeft mijns inziens vooral aan dat het systeem van verhoogd toezicht werkt. Voorzieningen die duurzaam verbetering tonen, kunnen verder aan de slag, voorzieningen die de gevraagde verbeteringen niet structureel kunnen waarmaken, komen opnieuw op de lijst, en zullen desgevallend met extra handhavingsmaatregelen worden geconfronteerd.

Er is, zoals ik al aangaf, slechts één voorziening die gedurende de hele periode continu op de lijst heeft gestaan. Deze voorziening is al verbeterd in haar werking, maar het agentschap wil de duurzaamheid van de verbeteringen verder nagaan. En wanneer de gebreken van die aard blijven dat het agentschap oordeelt dat goede zorg in het gedrang komt, zal men niet aarzelen om meer ingrijpende maatregelen te nemen.

Zoals al gezegd klopt de aannahme in uw zesde vraag niet, omdat er geen voorzieningen zijn die al twee jaar op de lijst staan zonder enige verbetering.

Maar ik wil ook duidelijk zijn: een mogelijk over- of onderaanbod speelt geen enkele rol in de handhaving van onze zorgvoorzieningen. Onze enige leidraad zijn de erkenningsvoorwaarden.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, u hebt niet gereageerd op mijn ongerustheid over het feit dat er voornamelijk commerciële instellingen, privé-instellingen met winst oogmerk dus, op die lijsten staan. Wat gaat u daaraan doen? De woordvoerder van het agentschap Zorg en Gezondheid zegt zelf dat hij dat vaststelt en dat hij denkt dat er misschien andere prioriteiten zijn of dat de personeelsbezetting daar anders is. U gaat er niet op in, of u neemt een ander loopje dat ik niet zo goed kan volgen. Ik wil graag weten wat u daar zelf over vindt en of het effectief een probleem is dat sommige instellingen, vooral full-profitinstellingen, de winst laten primeren op de zorg, althans bij bepaalde groepen. Hoe gaat u dat aanpakken?

Minister, er wordt voordien al heel vaak aan de alarmbel getrokken, onder andere door familieleden, personeelsleden of de vakbonden. Het is toch belangrijk om daarop in te gaan. Over het personeelstekort bij Vulpia wordt er al heel lang aan de alarmbel getrokken. Het lijkt me opportuun om daar als minister iets aan te doen en om dat proberen recht te trekken.

Bepaalde groepen zijn meer vertegenwoordigd dan andere. Het gaat dan bijvoorbeeld over Vulpia, maar nu zeker ook over Zorggroep Eclips, waarover ik nog een vraag wil stellen. Zorggroep Eclips staat op de lijst met vijf voorzieningen, wat tamelijk veel is, en wordt gerund door uw collega van CD&V David Larmuseau, die OCMW-voorzitter is in Geraardsbergen. Daar zijn tamelijk wat overtredingen. We hebben nu gehoord dat diezelfde Zorggroep Eclips in Ronse miljoenen euro's wil investeren om een woonzorgcentrum en een kinderopvang over te nemen.

Is het oké dat een groep die meermaals op de lijst van groepstoezicht staat, gaat investeren in of samenwerken met het openbaar woonzorgcentrum en kinderopvang in Ronse? Wat vindt u daarvan?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Die zwarte lijst bestaat nu iets langer dan twee jaar. Het is niet zo dat die woonzorgcentra daarvoor al zo goed bezig waren. Die lijst is ontstaan nadat uw voorganger, voormalig minister Vandeurzen, zo kwaad was dat hij die zwarte lijst in het leven heeft geroepen. We zijn ondertussen twee jaar verder en op één woonzorgcentrum na gaat het nog altijd om dezelfde woonzorgcentra die voor problemen zorgen.

Is die zwarte lijst geen slag in het water? Moeten we niet verder durven gaan? U zegt terecht dat het over minder dan 1 procent van de woonzorgcentra gaat, maar we moeten absoluut voor ogen houden dat het gaat over woonzorgcentra die de grote uitzondering zijn en die alles aan hun laars lappen en telkens opnieuw met slechte rapporten naar huis komen. Op een bepaald moment moet je daar toch conclusies uit durven trekken, en dat zijn geen gemakkelijke conclusies, die je inderdaad niet lichtzinnig mag nemen, want dat heeft gevolgen voor het personeel, en zeker voor de bewoners en de families.

Op een bepaald moment vraag ik me toch af of we genoeg doen en ver genoeg gaan in de bescherming van die mensen. Het is duidelijk dat die woonzorgcentra absoluut niet geïntimideerd zijn door de Zorginspectie want ze krijgen negatief rapport na negatief rapport.

Op dit moment staan er in Vlaanderen ziekenhuisbedden leeg. Die situatie was er voordien niet. Is dit niet het goede moment om de aanbieders die consequent weigeren de beste zorg te bieden of hun werking te verbeteren, na al die slechte rapporten en aanmaningen harder aan te pakken?

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): De collega's stelden vragen naar de oorzaak waarom bepaalde zorginstellingen op de zwarte lijst staan. Mijn vraag gaat over hoe het agentschap de zaken aanpakt als die instelling op de zwarte lijst en onder verhoogd toezicht staat.

Minister, welke middelen reikt u aan vanuit het agentschap Zorg en Gezondheid om die instellingen te begeleiden en ze uit de problemen te helpen die ervoor zorgen dat ze op die lijst staan?

In de eerste coronacrisis stuurde Vlaanderen crisismanagers naar instellingen waar er nood was aan snelle en accurate ondersteuning. In de ad-hoccommissie was daarover een getuigenis van een crisismanager die in een privé-instelling de zaken heeft overgenomen en gerund. Waarom stuurt u geen crisismanager ter plaatse van zodra een instelling bijvoorbeeld voor het tweede jaar op rij op de lijst staat? Is dat een piste die u wilt ontwikkelen in de toekomst als er geen verbetering is, om zo structureel te kunnen ingrijpen waar het nog kan zodat die instellingen hun vergunning niet kwijtspelen of moeten sluiten? Dat is niet alleen voor de instellingen een heel groot probleem, maar zeker ook voor de bewoners en het personeel die dan op zoek moeten gaan naar een nieuwe thuis of nieuw werk.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik ben het eens met de vaststelling van mevrouw Vandecasteele en dat is een weinig voorkomend evenement.

Maar het klopt natuurlijk dat heel veel van die woonzorgcentra die op die lijst staan, private voorzieningen zijn. Ik vind het belangrijk dat we die vaststelling maken en daar ook lessen uit proberen te trekken. Tegelijkertijd moeten we natuurlijk ook zeggen dat het om slechts 13 van de 820 voorzieningen gaat. Dat wil wel zeggen dat alle andere het wel veel beter doen. Die nuance moeten we zeker ook in het debat brengen.

Minsiter, ik vraag die lijst heel regelmatig op, zoals u weet. En dan zijn er veelplegers. Ik denk bijvoorbeeld aan de casus van Ofelia. Dat was toch heel frappant. Dat is een woonzorgcentrum dat om de zoveel tijd op de lijst prijkt. Sommigen lijken er een soort abonnement op te hebben. Wzc Anemoon in Grimbergen is nog zo'n centrum dat ik altijd zie terugkomen. In Anderlecht is er bijvoorbeeld ook nog

zo eentje. Er zijn centra die constant op die lijst blijken te prijken, en de vraag is wat daar dan concreet aan wordt gedaan.

Soms vraag ik mij ook wel eens af of iedereen om de juiste redenen op die lijst terecht komt. Stel dat een woonzorgcentrum bijvoorbeeld tegemoet wil komen aan een vraag van bewoners: twee mensen die geen koppel zijn, vragen om in dezelfde serviceflat te worden gelogeerd. Ik lees in de pers dat dat blijkbaar een van de redenen is waarom een van die woonzorgcentra op die lijst is terecht gekomen. Dat lijkt mij toch wel sterk. Dan denk ik dat de regeltjescultuur te ver is doorgeslagen.

Minister, vanaf welk punt gaat het Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid effectief over tot een sluiting? U zegt dat dat gebeurt als de zorg niet meer op een goede manier kan worden voorzien, maar zijn daar criteria voor? En wordt daarover gecommuniceerd met de voorzieningen in kwestie als het gaat om een mogelijke sluiting?

U had ook gezegd dat er een permanent overlegorgaan komt waarin de punten rond bestuurlijke en financiële transparantie worden besproken met de koepels. De vraag is wat daar de stand van zaken is en of daar al eventuele resultaten uit zijn voortgekomen. Ik dank u.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega Vandecasteele, ik heb in mijn antwoord verwezen naar de for-profitspelers. Maar waar we het hier over hebben – een aantal voorzieningen die hier op de lijst staan – zijn kleinere familiebedrijven, die vaak minder omkadering kunnen voorzien dan publieke voorzieningen of voorzieningen binnen de grotere groepen. Ten tweede is de opvolging en remediëring voor alle voorzieningen gelijk. Die wordt strikt opgevolgd. Het is niet zo dat for-profitvoorzieningen noodzakelijkerwijs problematisch functioneren. Wij moeten de controle doen voor iedereen, en dat gebeurt ook door de instanties.

En daarvoor hebben we net dat verhoogd toezicht, collega De Reuse. De inspectie doet opvolging op maat, geremedieerd in functie van de problemen die er zijn. Daarbij staat één belangrijke finaliteit voorop: de bescherming van de bewoner. Als we er twee van de dertien sluiten, dan gaat dat over 15 procent van de zogenaamde zwarte lijst. Dat lijkt me toch al een belangrijk signaal, een belangrijke incentive te zijn voor voorzieningen om beter te doen.

Uit de opvolging blijkt ook dat woonzorgcentra hun werking verbeteren gedurende het hele traject. Zorginspectie gaat regelmatig ter plekke gedurende het hele opvolgingstraject en ze krijgen richtlijnen aangereikt over hoe ze hun werking kunnen verbeteren.

Collega Parys, het klopt niet dat het steeds dezelfde voorzieningen zijn die terugkomen. Er zijn drie voorzieningen die vandaag op de lijst staan die ook in maart 2019 op de lijst stonden. Een van die drie voorzieningen staat effectief ononderbroken op de lijst in die periode. Twee voorzieningen zijn na verloop van tijd opnieuw op de lijst terecht gekomen. Het uitwerken van een administratief basisdossier is gaande, zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid kan worden gegeven aan de voorzieningen over welke administratie er beschikbaar moet worden gesteld.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik hoor in deze commissie dat zelfs de N-VA erkent dat er voornamelijk private for-profitspelers op die lijst staan. Ik vind het een probleem dat u dat zelf niet wilt erkennen. Er zijn meer dan 800 woonzorgcentra in heel Vlaanderen, en er staan er gelukkig slechts 13 op de lijst

van verhoogd toezicht. Dat wil zeggen dat het overgrote deel van de instellingen geen grote gebreken vertoont. Daar ben ik het volledig mee eens.

Ik ben het er ook absoluut mee eens dat alle personeelsleden in Vlaanderen, in die meer dan 800 instellingen, het uiterste van zichzelf geven. Maar als u het probleem van die ernstige gebreken wilt aanpakken, vind ik ook dat u moet zien wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn. En dan blijkt uit die cijfers toch dat te veel focus op winst voor problemen zorgt in de zorg. Daardoor komen er meer van die instellingen onder verhoogd toezicht te staan. Ik vind het een probleem dat u die realiteit niet onder ogen wilt zien.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Ik hoop dat we binnen een halfjaar of een jaar niet opnieuw dezelfde discussie hebben, en dan moeten vaststellen dat nog steeds dezelfde woonzorgcentra op de lijst staan. Ik hoop dat we daar eindelijk in vooruitgaan, en dat die paar uitzonderingen effectief vooruitgaan en betere zorg kunnen bieden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Lorin Parys aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over wan-toestanden in de pleegzorg
– 2839 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Freya Van den Bossche aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over mishandeling van pleegkinderen
– 2874 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de screening en opvolging van (kandidaat-)pleeggezinnen naar aanleiding van een geval van mishandeling van pleegkinderen
– 2919 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik had een vraag omdat de artikels die nog niet zo lang geleden in de pers zijn verschenen, wel tot de verbeelding spreken. En dat is eigenlijk de nachtmerrie van elke ouder en van elke pleegouder, en vooral van elk kind dat al in een verontrustende opvoedingssituatie zit, en daarom uit zijn eigen gezinscontext wordt genomen en ergens anders wordt geplaatst, om daar dan te worden mishandeld en niet te worden geloofd. Dat is de definitie van de absolute nachtmerrie die wij hier beschrijven.

De kop van het artikel in De Standaard waarover ik het net had was ‘Ouders van het jaar’ veroordeeld voor jarenlange mishandeling’. Dat ging dan over die pleegouders. Het koppel waarover het gaat, is een koppel uit Ieper, veroordeeld voor de mishandeling van hun twee pleegkinderen die ze vijftien jaar lang onder hun hoede hadden. De bal ging aan het rollen toen de pleegkinderen, ondertussen 24 en 23 jaar oud, naar de rechter stapten tegen hun voormalige pleegouders.

Opvallend in de zaak is het feit dat de pleegouders een strafblad hadden vanwege eerlijkheidsmisdrijven en vermogensdelicten. In principe hoeven pleegouders geen blanco strafblad te hebben zolang ze geen veroordeling hebben opgelopen die

verband houdt met kinderen. Daarnaast is het vooral opmerkelijk en zorgwekkend dat de mishandeling vijftien jaar heeft kunnen plaatsvinden en dat niemand van de betrokken pleegzorgorganisatie de problematiek heeft opgemerkt en heeft ingegrepen.

Pleegzorg is een heel belangrijke schakel in de jeugdhulp. We moeten uiteraard garanderen dat kinderen die in de pleegzorg geplaatst worden, op een veilige en geborgen plek terechtkomen wanneer ze uit hun gezin worden gelicht. Minister, ik begrijp dat het nulrisico niet bestaat. En dat is ook iets wat ik altijd herhaal, ook al is dat waarschijnlijk niet altijd een welkome boodschap. Maar als het gaat over vijftien jaar lang mishandelingen ondergaan en niet geloofd worden, dan spreken we niet meer over het feit dat we het nulrisico niet kunnen vermijden, maar dan zit er ergens een systeemfout.

Minister, welke acties zult u ondernemen, in samenspraak met Pleegzorg Vlaanderen, om te voorkomen dat dit soort situaties nog kan plaatsvinden? Ik weet dat dit niet simpel is en ik vraag u dus niet het onmogelijke, maar ik vraag wel wat we nog extra kunnen doen om ervoor te zorgen dat dit nooit meer gebeurt.

Dan brandt op ieders lippen dezelfde vraag, en Pleegzorg West-Vlaanderen zal zich daar ook over hebben gebogen. Ik weet dat er de maandag na de veroordeling in de rechtbank en het verschijnen van het artikel overleg is geweest tussen Pleegzorg Vlaanderen en de verschillende pleegzorgorganisaties, met op de agenda de vraag hoe het komt dat ze dit niet hadden gezien. Die vraag wil ik ook aan u stellen.

Potentiële pleegouders moeten geen blanco strafblad hebben, maar mogen niet veroordeeld zijn voor feiten waarbij kinderen betrokken zijn. De vraag rijst naar aanleiding van dit incident of dit heroverwogen moet worden en of er verstrengd moet worden. Heeft dat zin, heeft dat nut? Ik weet het niet. Het is een open vraag aan u.

Wat is er uit het overleg met Pleegzorg Vlaanderen gekomen?

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, twee pleegouders uit Zillebeke zijn in beroep veroordeeld tot een gevangenisstraf en geldboete voor de jarenlange mishandeling van hun pleegkinderen. Ontoelaatbare straffen, fysiek geweld, diefstal, verwaarlozing en ontbering: dat is wat de kinderen jarenlang hebben moeten doorstaan toen ze in het pleeggezin verbleven. En dan rijst vanzelfsprekend de vraag: hoe kan het dat dit misbruik jarenlang onopgemerkt is gebleven?

In het arrest wordt duidelijk verwezen naar Pleegzorg Vlaanderen dat faalde in zijn opdracht: "Minstens kunnen hoe dan ook vragen gesteld worden bij de plaatsing van kwetsbare kinderen bij pleegouders die elk een zeer ongunstig strafrechtelijk verleden hebben, onder meer wegens eerlijkheidsmisdrijven en vermogensdelicten."

Ik stel de vragen aan u bewust zeer open, omdat ik denk dat mogelijk verschillende paden tot oplossingen kunnen leiden en antwoorden kunnen bieden. Hoe is dit kunnen gebeuren? Wat wilt u veranderen opdat dit in de toekomst niet meer kan gebeuren of opdat we op zijn minst de kans dat dit kan blijven gebeuren, zo klein mogelijk maken?

Katrien Schryvers (CD&V): De inleiding is al voor een groot stuk gegeven door de twee vorige sprekers. Aanleiding zijn de berichten in de media over een ernstig geval van kindermishandeling in de context van een pleeggezin. Het feit dat de pleegouders een strafblad hadden, werd zowel door de pleegkinderen als door het hof van beroep aangeklaagd als een nalatigheid van de dienst Pleegzorg. Mensen

met een strafblad worden niet systematisch uitgesloten van de mogelijkheid om pleegouder te worden, zolang de voorbije veroordeling geen verband houdt met kinderen.

Wat ook frappant is, is de lange periode dat de kindermishandeling kon duren. Het is moeilijk om in te beelden hoe deze situatie vijftien jaar lang kon aanhouden, terwijl er volgens Pleegzorg West-Vlaanderen wel regelmatig huisbezoeken zijn geweest door pleegzorgbegeleiders.

In het decreet Pleegzorg zijn er bepalingen opgenomen met betrekking tot de screening van pleegouders. Het decreet Pleegzorg bepaalt de voorwaarden waaraan een kandidaat-pleeggezin moet voldoen om na de screening een attest te verkrijgen. Hoe kunnen in het kader van deze screeningsprocedure sneller alarmsignalen worden opgemerkt? Hoe reageert u op de kritiek van de slachtoffers dat de pleegouders in kwestie nooit in aanmerking hadden mogen komen wegens hun specifieke strafrechtelijke verleden?

Hoe worden de pleeggezinnen die beschikken over een attest, opgevolgd doorheen de pleegzorgsituatie? Op welke manier wordt er gegarandeerd dat niet enkel bij het afleveren van het attest pleegzorg, maar ook doorheen de pleegzorgsituatie, die vaak jaren duurt, pleeggezinnen voldoen aan de voorwaarden en kinderen en jongeren een warme en stabiele gezinscontext kunnen bieden?

Op welke manier worden pleegkinderen hier zelf bij betrokken? Hoe kunnen zij worden gehoord?

Wanneer Pleegzorg Vlaanderen of het agentschap Opgroeien signalen bereiken, welke acties worden er dan ondernomen?

Hoe kan er meer betrokkenheid gecreëerd worden met de ruimere context, bijvoorbeeld de school, en kunnen en moeten signalen sneller worden gemeld en opgevolgd?

Het decreet bepaalt dat een dienst voor pleegzorg te allen tijde een attest kan intrekken, indien die oordeelt dat het pleeggezin niet langer voldoende draagkracht heeft. Hoeveel attesten werden de voorbije drie jaar ingetrokken op basis van deze bepaling? Wat waren de redenen? Het decreet stelt dat deze mogelijkheid bestaat ingeval het gezin niet langer voldoende draagkracht heeft. Is er nood aan uitbreiding van deze bepaling?

In het verleden bleek bij netwerkplaatsing de termijn van zes weken voor het afleveren van het attest vaak een probleem. Is dit nog steeds zo? Hoe kan dit worden ondervangen zodat voor de betrokken kinderen er de nodige garanties zijn?

Welke afspraken hebt u concreet gemaakt met Pleegzorg Vlaanderen en het agentschap Opgroeien met betrekking tot verder onderzoek van deze zaak, zodat in de toekomst dergelijke schrijnende situaties kunnen worden vermeden?

Zijn er in casu aanwijzingen dat er nog andere actoren op de hoogte waren van de omstandigheden waarin deze pleegkinderen opgroeiden, zoals de school?

Waren Pleegzorg Vlaanderen en het agentschap Opgroeien ervan op de hoogte dat de pleegkinderen enkele jaren geleden hun zaak hebben bepleit voor de rechtbank, maar daar niet geloofd werden? Wat is er toen ondernomen vanuit Pleegzorg Vlaanderen en het agentschap?

Zijn er recente en accurate gegevens met betrekking tot de werkdruk bij de pleegzorgbegeleiders? Welk beeld geven die? Hoe reageert u daarop?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Uiteraard, en terecht, zijn we verontwaardigd door een situatie waarin pleegouders veroordeeld worden voor mishandeling. Dit moet ons ertoe aanzetten om een eerlijke analyse te maken van wat gebeurd is en welke lessen we eruit kunnen trekken om te vermijden dat dit zich in de toekomst nog voordoet.

In dat opzicht is het ook belangrijk om nog even te duiden dat de pleegzorgsituaties waarvan sprake zich in hoofdzaak afgespeeld hebben vóór 2014. Dat is belangrijk omdat zowel het decreet Pleegzorg, dat in werking trad op 1 januari 2014, als het decreet Integrale Jeugdhulp, dat in werking trad op 21 februari 2014, als een van de ambities hadden om de kwaliteit van de pleegzorg in Vlaanderen te verhogen, zowel op het vlak van de screening en de begeleiding als inzake de mogelijkheden om het aanbod te differentiëren en te combineren.

Uit de uitvoerige evaluatie die in 2017 over de pleegzorgregelgeving werd gemaakt, blijkt dat we die ambitie globaal ook waarmaken. Los daarvan merken we dat iedereen die van dichtbij of iets verder betrokken is bij deze zaak, zich geraakt voelt en zich mobiliseert om de analyse te maken en te kijken wat er verbeterd kan worden.

Pleegzorg West-Vlaanderen voert een intern onderzoek naar de situatie en kijkt waar procedures verscherpt en bijgesteld moeten worden. De dienst zal daarbij ook met de betrokken ex-pleegkinderen in gesprek gaan, zowel in functie van de interne evaluatie alsook om te verkennen of het wenselijk is om in het kader van nazorg en herstel acties ten aanzien van de ex-pleegkinderen te ondernemen.

Het agentschap Opgroeien heeft onmiddellijk Zorginspectie ingeschakeld, met een dubbele opdracht. Via een dossieranalyse willen we een goed en objectief zicht op de situatie krijgen, zowel over signalen en bezorgdheden die eventueel geuit zijn tijdens de begeleiding, als over de inhoud van het dossier van het pleeggezin. Ten tweede zal Zorginspectie ook de procedures van de dienst voor pleegzorg analyseren. Onder meer de screening, de begeleiding van langdurende pleegzorgsituaties, de mogelijkheid voor pleegkinderen om een beroep te doen op vertrouwenspersonen en steunfiguren en het klachtenbeleid zullen hierbij aan bod komen.

Ook op het Vlaamse niveau zullen we in overleg tussen Opgroeien, de diensten voor pleegzorg en Pleegzorg Vlaanderen acties opzetten om te kijken waar we structureel zaken kunnen verbeteren en hoe we goede praktijken tussen de diensten beter kunnen ontsluiten. We zullen hiervoor voortbouwen op de bestaande praktijk van structurele thematische intervisie tussen de diensten. We komen hier in het antwoord op de verdere vragen nog op terug.

We zullen ook vragen dat op basis van de eigen bevindingen van Pleegzorg West-Vlaanderen en het rapport van Zorginspectie, een casusinterview wordt georganiseerd over de diensten heen om gezamenlijk uit de situatie te leren.

Met het Pleegzorgdecreet en zijn uitvoeringsbesluit werd de screeningsprocedure geëxpliciteerd. Daarbij wordt rekening gehouden met een aantal criteria.

Ten eerste moeten alle meerderjarige gezinsleden van een kandidaat-pleeggezin een recent uittreksel uit het strafregister volgens model 2 aan de dienst voor pleegzorg voorleggen, waaruit blijkt dat in hoofdte van deze personen geen elementen bestaan die onverzoenbaar zijn met pleegzorg.

Ten tweede heeft het pleeggezin voldoende draagkracht om het pleegkind of de pleegvast een stabiel leefklimaat te bieden.

Ten derde worden de leden van het kandidaat-pleeggezin of het pleeggezin betrokken bij de kandidaatstelling door het kandidaat-pleeggezin of het pleeggezin.

Het Pleegzorgdecreet introduceerde het pleegzorgattest dat op basis van een gemotiveerde beslissing al dan niet wordt uitgereikt.

De diensten hebben zich de voorbije jaren zodanig georganiseerd dat ze gezamenlijke, thematische intervisiemomenten houden, waar bijvoorbeeld ervaringen en goede praktijken inzake screening worden gedeeld. We vragen de diensten om binnen dit onderwerp een aantal elementen te verdiepen zodat de screeningsactiviteiten nog kunnen worden verbeterd.

De pleegzorgbegeleiding volgt de pleeggezinnen op. Die begeleiding heeft betrekking op de pleegkinderen of -gasten, de pleeggezinnen en de biologische ouders. De observaties en gesprekken die tijdens die begeleiding plaatsvinden, leiden tot een systematische evaluatie van de pleegzorgsituatie. Dat gebeurt jaarlijks voor perspectiefbiedende pleegzorg en halfjaarlijks voor perspectiefzoekende pleegzorg.

De evolutie van het pleegkind, de relaties met de natuurlijke ouders maar ook wijzigingen in de draagkracht en de situatie van het pleeggezin komen hierbij aan bod. De stem van de pleegkinderen wordt in de begeleiding en de evaluatie in principe gehoord.

Bij maatschappelijke noodzaak of gerechtelijke jeugdhulp volgt een consulent van respectievelijk het ondersteuningscentrum jeugdhulp of de sociale dienst de pleegzorgsituatie op.

Het is belangrijk dat bij de begeleiding en de evaluatie maximaal een vierogenprincipe wordt geïnstalleerd, waar de pleegzorgbegeleider samen met zijn team, een coach en desgevallend de consulent gedeeld kijken naar situaties. De wijze waarop dit vierogenprincipe wordt waargemaakt, zal ook voorwerp uitmaken van het traject dat Opgroeien verder met de diensten zal lopen.

Bij signalen van kindermishandeling of vermoedens van verontrusting ligt de verdere aanpak enerzijds bij de diensten zelf die binnen hun kwaliteitsbeleid procedures moeten hebben om gepast op klachten en signalen te reageren. Dit moet zowel reactief zijn, als aanleiding geven tot reflectie en desgevallend aanpassing van de eigen werking.

Anderzijds kan ook steeds melding gedaan worden bij Jongerenlijn, de klachtenlijn van Opgroeien voor jeugdhulpsituaties. Een melding of klacht kan aanleiding geven tot een audit door Zorginspectie. Afhankelijk van de situatie en de resultaten van de audit kan Opgroeien een scala aan acties ondernemen: van een remediërend gesprek en een verbetertraject met een opvolginginspectie, over een aanmaning tot de intrekking van de vergunning als de ultieme remedie.

Het spreekt vanzelf dat ook de pleegzorgbegeleiding de ruimere context van het pleegkind en de pleegzorgsituatie mee in rekening brengt en dat er afstemming en begeleidingscontacten met de actoren op alle relevante leefdomen zijn, die, waar nodig, hun plaats in de systematische evaluatie van de pleegzorgsituatie vinden.

Een aantal beleidskeuzes die we hebben gemaakt, moeten dit ondersteunen: de evolutie naar een effectief geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, de investeringen in netwerken van organisaties die samenwerken via één gezin - één plan, de zorggarantie voor jonge kinderen, de introductie van Signs of Safety als benaderingswijze, moeten er finaal toe leiden dat alle actoren die betrekking hebben op

kinderen, jongeren en gezinnen beter afgestemd met elkaar samenwerken en hun expertises en opdrachten rond de doelgroep met elkaar vervlechten.

In hoeverre in dit dossier andere instanties op de hoogte waren, zal blijken uit de dossieranalyse die Zorginspectie uitvoert.

In 2017, 2018 en 2019 werden er respectievelijk zes, veertien en acht attesten ingetrokken. De cijfergegevens van 2020 zijn nog niet beschikbaar. De intrekking is vandaag dus al mogelijk, een uitbreiding van de regelgeving hieromtrent zou geen meerwaarde kunnen betekenen.

We hebben geen indicatie dat de termijn van zes weken nog altijd een probleem is voor het afleveren van het attest. Dit knelpunt werd in het licht van de evaluatie van de pleegzorgregelgeving in 2017 samen met de diensten voor pleegzorg grondig besproken. Een legistieke wijziging bleek niet nodig.

De dienst voor pleegzorg heeft Opgroeien kort voor de uitspraak in eerste aanleg geïnformeerd. De dienst zelf was ook niet eerder op de hoogte. Aangezien de pleegouders vrijgesproken werden, en er op dat moment ook geen minderjarige pleegkinderen meer in het gezin verbleven, is er toen geen bijzondere opvolging gebeurd door Opgroeien.

Met het Pleegzorgdecreet en zijn uitvoeringsbesluit werd pleegzorg inhoudelijk gedifferentieerd in ondersteunende, perspectiefbiedende, perspectiefzoekende en behandelingspleegzorg. Die inhoudelijke differentiatie werd vertaald in de forfaitaire subsidie die per module aan de diensten wordt toegekend. Voor de perspectiefbiedende pleegzorg zijn we uitgegaan van gemiddeld een contact per maand. Voor het decreet lag dit gemiddelde op zeven contacten per jaar.

Op basis van de praktijkervaringen en een monitoring door de diensten hebben we de financiering in 2019 nog licht bijgesteld. Dat leidde onder meer tot een verhoging van het aantal voltijdse equivalenten per module perspectiefbiedende pleegzorg van 0,06 naar 0,08.

In tegenstelling tot veel andere elementen in de jeugdhulp volgt de enveloppe voor pleegzorg wel altijd de evolutie van het aantal pleegsituaties.

Om uitspraken te kunnen doen over de vraag waarom deze kindermishandeling niet werd opgemerkt, wachten we het rapport van Zorginspectie af.

We zijn er niet van overtuigd dat elke veroordeling per definitie een onverenigbaarheid met pleegzorg moet inhouden. De aard van de feiten, het moment waarop ze plaatsvonden, de wijze waarop de kandidaat-pleegouder met zijn ouderschap omgaat, het herstel en de verdere evolutie, zijn belangrijke elementen die bij de beoordeling aan bod komen en die, net als draagkracht en betrokkenheid van alle gezinsleden, mee in rekening worden gebracht bij de beoordeling of iemand als pleegouder geschikt is.

Een van de vergunningsvoorwaarden voor een dienst voor pleegzorg bepaalt dat de dienst een ernstige gebeurtenis waar een pleegkind of pleeggast bij betrokken is, binnen de 48 uur aan Opgroeien moet melden. Momenteel hebben we geen weet van andere soortgelijke toestanden.

Ik sluit af met te benadrukken dat er zich elke dag duizenden pleeggezinnen met hart en ziel inzetten om kinderen en jongeren in kwetsbare situaties een warme thuis te geven. Ook zij worden geraakt door wat er gebeurd is. En ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om onze steun en dank ten aanzien van al die mensen uit te spreken.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, geen dank want hier spreekt een pleegouder en het is natuurlijk waar wat u zegt. Er zijn tienduizend pleegzorgsituaties in Vlaanderen en het overgrote deel daarvan verloopt heel goed met mensen die zich heel hard inzetten. Maar dat is ook de reden waarom ik die vraag stel. Als pleegouder komt men ongewild een beetje mee in een slecht daglicht te staan omdat blijkt, en dat is niet de eerste keer, dat sommige pleegouders zich niet van hun taak kwijten zoals men dat van hen zou mogen verwachten, en dan druk ik me zeer voorzichtig uit.

En dus ja, die pleegouders doen fantastisch werk en ja, de diensten voor pleegzorg doen dat ook elke dag. Ik vrees dat er toch een aantal fouten zijn gemaakt. Het is net daarom dat als er zo'n fout wordt gemaakt, we die heel consequent moeten belichten en er lessen uit trekken voor al de anderen die het wel goed doen en voor alle situaties waarin het wel goed loopt.

Minister, als ik goed naar uw betoog heb geluisterd, vind ik daar toch een eerste fout in. Wanneer kinderen naar de rechtbank stappen om te zeggen dat ze jarenlang zijn misbruikt – ik hoef de verhalen niet op te sommen, ze staan in krantenartikels –, dat ze werden opgesloten in hun kamer en hun behoeften moesten doen in een emmer en daarbovenop lijfelijk werden afgeranseld, als kinderen de moed verzamelen om dan naar de rechtbank te stappen, en als die rechtbank hen vervolgens niet gelooft, dan maakt de administratie Opgroeien wel een fout. Als de rechter die kinderen niet volgt en er zijn vandaag geen kinderen meer in dat gezin, dan is het 'case closed'. Nee, dan moeten nog altijd alle alarmbellen afgaan. Als er iets is waaruit telkens weer blijkt bij alle getuigenissen die we in de commissie hebben gehoord en bij de ervaring van iedereen die met jeugdhulp bezig is, dan is dat: luister naar die kinderen. Eerlijk gezegd, het is niet omdat een rechter de ouders in eerste aanleg niet veroordeelt, dat er niets aan de hand is. Dan zouden nog altijd alle alarmbellen moeten afgaan.

Minister, ik vraag u om ervoor te zorgen dat wanneer we nog eens zo'n gelijkaardig geval hebben, er nog altijd opvolging wordt gedaan, ook al is die situatie afgesloten en ook al zijn er geen kinderen meer. Dan moeten we aan zelfreflectie doen en gaan kijken. Het eerste principe is dus: luister naar de kinderen.

Het tweede principe is: pleegzorgbegeleiders en consulenten van de jeugdrechtbank hebben te veel werk. Dat wil zeggen dat ze tachtig kinderen moeten opvolgen als consulenten van de jeugdrechtbank. Minister, ik ga iets heel cru zeggen, maar het is waar: ik ben er zeker van dat als u honderd consulenten van de jeugdrechtbank vraagt om uit een line-up alle kinderen te identificeren die ze opvolgen, dat de helft daarvan daar niet in zou slagen.

Minister, het is een vreselijke vaststelling en dit heeft niets te maken met het feit dat die mensen bij de jeugdrechtbank hun werk niet zouden doen, maar alles met het feit dat het fysiek onmogelijk is om een goed en nauw contact te hebben met tachtig verschillende kinderen met verschillende problematieken die ze moeten opvolgen. De werklastmeting en het feit dat er gewoon te veel werk is voor die consulenten en in tweede orde voor de pleegzorgbegeleiders, dat is het echte probleem.

Voor mij zijn er twee richtinggevende punten: luister naar de kinderen en zorg ervoor dat de werklast draaglijk is, zowel voor de consulenten als voor pleegzorgbegeleiders.

Minister, ik ben wel blij dat u zegt dat u gaat bekijken welk herstel u nog kunt geven aan deze twee kinderen die ondertussen meerderjarig zijn. Dat is heel belangrijk voor hun ontwikkeling. Ik ben ook blij dat u een dossieranalyse gaat

maken met de Zorginspectie en dat u de screening vertrouwenspersoon en de manier waarop klacht kan worden ingediend tegen het licht gaat houden. Dat is heel goed. Het is ook heel goed dat u met intervisie aan de slag gaat, maar ik blijf toch geschokt door wat er hier is gebeurd. Ik ben ervan overtuigd dat we het alleen maar kunnen veranderen als we luisteren en als we zorgen dat het personeel in de jeugdhulp zijn job aankan.

In Nederland is er een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling, en een heel duidelijk stappenplan voor iedereen die met een kind of een jongere werkt. We hebben dat ook ingediend in een conceptnota in het Vlaams Parlement en dat zullen we uiteraard nog bespreken. Zou dat niet iets zijn om naar te kijken en ervoor te zorgen dat we naast Signs of Safety ook een echte meldcode huiselijk geweld hebben die maakt dat verschillende hulpverleners sneller kunnen ageren? Het kan toch niet dat er niemand iets heeft gezien.

Er is de school, er zijn jeugdwelzijnswerkverenigingen enzovoort. Als die allemaal op dezelfde manier melding hadden kunnen doen van een verontrusting die zij hadden gezien, dan hadden we misschien sneller kunnen ingrijpen. Dit is dus een warm pleidooi om zo'n meldcode 'huiselijk geweld' ook hierin door te trekken.

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, ik ben blij met de dossieranalyse die er komt want de vraag hoe dit is kunnen gebeuren, is toch wel heel relevant. Hebben de kinderen signalen gegeven? Waren er zaken die men had kunnen oppikken? Wie pikte wat niet op? Om welke reden? Hebben die kinderen durven te spreken? Durfden ze dat niet? Wanneer kinderen niet durven te spreken, wat hebben zij nodig om dat wel te kunnen en te durven doen? Welke omstandigheden moeten wij hen bieden opdat zij zouden kunnen en durven te spreken ingeval dit niet gemakkelijk is?

Wat mij betreft, gaat het niet enkel om intervisie. Intervisie is zeker zinvol om na te denken met collega's over situaties en te spreken over wat het met jezelf doet, maar het gaat misschien ook wel over de wijze waarop men kijkt, waarop men observeert, waarop men spreekt. Opleidingen kunnen daarbij helpen. We moeten toch eens ten gronde kijken naar wat medewerkers kunnen doen om ervoor te zorgen dat kinderen kunnen en durven te spreken en ervoor te zorgen dat zij zich niet om de tuin laten leiden door schone schijn of niet genoeg tijd hebben om zaken goed te bekijken.

Ik wil zeker meegaan in uw verhaal dat er intussen veel is veranderd, maar het lijkt mij toch belangrijk om te leren van een en ander, want niemand kan natuurlijk uitsluiten dat er vandaag nog steeds dingen over het hoofd worden gezien.

Ik ben ook zeer blij met het feit dat u het woord 'herstel' hebt uitgesproken. Ik denk dat het belangrijk is om ook te kijken wat er alsnog kan gebeuren op het vlak van herstel. Dat zal wellicht gaan om erkenning van kinderen die hebben geleden en lang niet zijn geloofd en onvoldoende goed zijn opgevolgd. Ik ben blij dat u daar oog voor hebt.

Ik kijk zeker uit naar het verslag van de dossieranalyse en het relaas dat nu verder kan worden gevolgd.

Net als de heer Parys wilde ik erop wijzen dat consultants bij het ondersteuningscentrum jeugdzorg (OCJ) heel weinig tijd krijgen om jongeren op te volgen en dat ze vaak moeten voortgaan op verhalen en signalen van collega's. Zij kunnen vaak niet lang genoeg met de jongeren zelf spreken en ze kunnen dat ook niet altijd alleen doen. Ze hebben vaak de taak om met verschillende figuren tegelijkertijd, soms in de vrijwilligheid nog, te werken. Ik denk dat we hen meer tijd moeten

kunnen geven per kind als we verwachten dat ze dat daadwerkelijk goed kunnen opvolgen.

U hebt gezegd dat niet elke veroordeling telt en dat het ook gaat over de wijze waarop men ermee omgaat en de aard van de gepleegde inbreuken. Ik wil zeker geloven dat niet elke inbreuk tegen de wet hetzelfde belang moet krijgen bij de afweging of men een goede pleegouder kan zijn. Ik ben ook absoluut iemand die gelooft en beseft dat mensen inzichten kunnen verwerven en een gedragsverandering kunnen laten zien, maar ik heb toch het gevoel dat enige voorzichtigheid wel gepast kan zijn wanneer mensen bepaalde inbreuken in het verleden hebben gepleegd, al is het maar dat men daaruit zou kunnen afleiden dat iets dichterbij begeleiden en checken zinvol is. Een soort van voorzorgsprincipe zou er toch moeten zijn. Ik pleit niet voor uitsluitingscriteria, maar ik denk toch dat men dit niet zomaar zou mogen kunnen negeren.

Tot slot vraag ik me af waarom de administratie, op het moment dat de kinderen de stap zetten om naar de rechtbank te gaan, zich niet heeft afgevraagd of er mogelijk iets fout is gegaan. Waarom is er gewacht met de dossieranalyse tot dergelijk paar is veroordeeld? Dit had toch ook vroeger kunnen gebeuren.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ook ik dank u voor uw antwoord. Ik heb heel veel appreciatie voor alle pleegouders en voor wat zij elke dag doen. Het is dan ook ontzettend schrijnend wanneer we kennis krijgen van zo'n situatie.

Dat is schrijnend voor elk kind dat misbruik en mishandeling meemaakt. En dat is voor al wie actief is binnen pleegzorg ook heel erg.

Minister, het is goed dat u de dossieranalyse zult laten doen en dat er wordt gewerkt aan herstel.

U hebt gezegd dat er klacht ingediend kan worden bij een klachtenlijn, wat aanleiding kan geven tot een audit, waarna Zorginspectie ter plaatse gaat. Het is ook belangrijk dat er op een gemakkelijke manier signalen opgepikt en doorgegeven kunnen worden aan iedereen in de omgeving van een kind, bijvoorbeeld de school.

U hebt natuurlijk gelijk dat we met het decreet Pleegzorg al een grote stap hebben gezet met het attest, om ervoor te zorgen dat er voldoende draagkracht is bij pleegouders en dat er een voorafgaand onderzoek gebeurt. Ik herinner me dat destijds – ik was toen ongeveer de enige van de commissie die toen al in het parlement zat – ook een heel schrijnend geval van kindermishandeling door pleegouders daar de aanleiding toe was. U zegt dat deze feiten plaatsvonden vóór 2014. Elk geval dat we intussen met het attest hebben kunnen voorkomen, is goed, maar we moeten ervoor zorgen dat we het net echt sluiten.

U zegt dat er zes, veertien en acht attesten zijn ingetrokken in respectievelijk 2017, 2018 en 2019. Welke procedure gaat daar dan aan vooraf? Er is natuurlijk altijd wel een fase tussen iemand die pleegzorg uitoefent met een attest en de intrekking ervan. Ondertussen zijn er bepaalde signalen die aanleiding geven tot die intrekking. Op welke manier gebeurt de opvolging?

U zegt dat een uittreksel uit het strafregister niet nodig is voor andere feiten dan feiten die te maken hebben met kinderen. Is er dan geen nood, wanneer bepaalde feiten zijn opgenomen in het uittreksel van het strafregister, aan verhoogde waakzaamheid en striktere opvolging?

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik vind het ook onbegrijpelijk dat potentiële pleegouders geen blanco strafblad moeten hebben. Ik vind dat onaanvaardbaar.

Pleegzorg is er juist omdat we kwetsbare kinderen willen verzorgen. Het is dan ook zeer belangrijk om stabiele pleegouders te hebben. Als iemand een strafblad heeft met ernstige feiten, dan weten we dat het risico dat het fout loopt, veel groter is. Hebt u er zicht op hoeveel van de pleegouders die vandaag functioneren een strafblad hebben? Welke feiten op het strafblad worden aanvaardbaar geacht?

Net zoals de collega's verwonder ik er mij ook over hoe dit is kunnen gebeuren. Ik verwacht dat, wanneer een dienst contact heeft met een pleeggezin, ook de kinderen goed bevraagd worden. Het is belangrijk dat er heel nauw onderzocht wordt wat er juist fout is gelopen, zodat we daaraan kunnen remediëren en we kunnen voorkomen dat dergelijke zaken in de toekomst nog gebeuren.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Net zoals iedereen in deze commissie, ben ik geschandaliseerd door wat we hebben moeten lezen en door wat zich heeft voorgedaan in dat pleeggezin ten aanzien van die twee kinderen. Dat staat in schril contrast met de goede bedoelingen en goede zorgen die in heel veel andere pleeggezinnen gegeven worden.

Wat mij toch het meeste opviel in wat ik allemaal las, is dat de school toch een aantal signalen had gekregen en in de gaten had dat er zich een probleem voordeed. Dat is toen niet aangegrepen en is pas in de rechtbank in beroep naar boven gekomen. Dat is zeer opmerkelijk. Minister, wat zijn de protocollen richting consulenten om ook de omgeving actief te bevragen op bepaalde momenten en actief te zoeken naar eventuele problemen? Die hoeven dan niet eens van deze ernst te zijn of over deze thematiek te gaan. Het kan ook over andere zaken gaan. Het lijkt mij toch interessant om dit breder in kaart te brengen.

Ik kijk ook uit naar het verslag van Zorginspectie over hoe het kan dat dit niet aan bod is gekomen, vooral omdat het ook veel zou zeggen over de huidige protocollen. Op welke manier wordt er op dit moment ingegrepen? Wat zijn de fases tussen het vaststellen van zorgwekkende signalen en het al dan niet ingrijpen daarop?

Begin februari hebben we in de plenaire vergadering het debat gevoerd over de consulenten. Dat was naar aanleiding van de meldingsstop die de jeugdrechtbank in Mechelen deed naar aanleiding van de overbevraging van de consulenten en van de sociale diensten van de jeugdrechtbanken. Dat is geen nieuw signaal. Ze trekken al veel langer aan de alarmbel. Dus, ik vind het goed maar opmerkelijk dat dit naar aanleiding van deze case naar voren komt. Het is een ultieme Vlaamse bevoegdheid om te zorgen voor voldoende middelen. Waarom is daar niet sneller aan geremedieerd? Die sector zegt allang dat ze niet de middelen hebben om alle kinderen, pleeggezinnen en hun andere thematieken op voldoende krachtige manier en nauw op te volgen. Het lijkt mij dan ook het moment om de daad bij het woord te voegen en te kijken hoe we daar versneld in kunnen investeren om de capaciteit op te drijven. Die mensen doen alles wat ze kunnen, maar op het einde van de rit, als je met te weinig bent, is het onmogelijk om dit allemaal op een goede manier te doen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil me aansluiten bij wat de heer Parys met klem heeft gezegd: dit mogen we niet zomaar laten passeren. Sta mij toe nog even de sprong naar Onderwijs te maken. Die pleegkinderen gaan ook naar school en daar zijn leerkrachten en begeleiders – in de volksmond de groene leerkrachten genoemd – die ook signalen opvangen en samen op zoek gaan naar een manier om dit te melden. Het is dan ook voor die leerkrachten, begeleiders en de school heel frustrerend om vast te stellen dat ze vastlopen. Ze lopen vast op de juridische weg, maar ook op de welzijnsweg. Het gevoel van die kinderen niet geloofd te worden,

geldt ook voor de leerkrachten en begeleiders, die in hun vertrouwensrelatie in de problemen komen omdat ze aan de kinderen beloven er iets aan te doen maar dan moeten zeggen dat ze niet verder geraken.

Iedereen heeft hier al gezegd dat dit belangrijk en cruciaal is, maar ik wil ervoor pleiten om ook die link mee te nemen in de toekomst. Er gebeuren inspanningen op het vlak van onderwijs, maar die lopen dood als er op de andere niveaus niets mee gebeurt.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Ik wil een aantal zaken heel duidelijk stellen. In deze heel concrete casus was Opgroeien niet op de hoogte van de initiële rechtsgang. Als we op de hoogte zijn – wat bij de kinderopvang bijvoorbeeld vaker gebeurt –, dan stellen we ons zeker burgerlijke partij.

Elke voorziening, ook in de pleegzorg, heeft een soort meldcodeprocedure om om te gaan met verontrusting en kindermishandeling, en dit is ingebed in de werking van de voorzieningen. Als er een probleem naar voren komt, dan moet Pleegzorg dit uiteraard oppakken. Opgroeien zet dan ook onmiddellijk de inspectie in om te kijken wat er precies aan de hand is. De bereidheid om bij te leren en bij te sturen is bijzonder groot.

We hebben het al vaker gehad over de werklast bij de sociale diensten van de OCJ's. Ik denk niet dat we elke discussie over verontrusting op zich mogen koppelen aan werklast.

Ik wil het toch nog even in de context plaatsen. Ik heb dat ook aan het begin van mijn antwoord gezegd. Jullie hebben in 2014 een decreet goedgekeurd dat heel wat mogelijkheden bevat. Dat pleegzorgattest wordt niet zomaar verkregen, integendeel.

Mevrouw Van den Bossche, als wij op de hoogte zijn van een rechtsgang, dan zullen we niet wachten om daar gepast onze rol in op te nemen.

Ik zal verder over het dossier zelf geen uitspraken doen en of dit eerder opgemerkt had moeten kunnen worden. Dat zal blijken uit de dossieranalyse.

Mevrouw Saeys, we moeten een onderscheid maken tussen wat voor en wat na 2014 gebeurd is. Het decreet van 2014, zoals mevrouw Schryvers zei, had zijn ontstaansreden. Er was een reden waarom het parlement daar toen mee aan de slag is gegaan.

De financiering van de pleegzorg volgt, in tegenstelling tot de financiering van de consulenten, wel degelijk de caseload. Die norm hebben we ook opgetrokken, misschien beperkt, maar wel degelijk opgetrokken.

Mijnheer Daniëls, we laten dit niet zomaar passeren, integendeel. De CLB's hebben hierin een belangrijke draaischijffunctie.

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Minister, ik vind het wel nuttig dat de grote lijnen, zonder dat er op specifieke zaken van een individueel dossier moet worden ingegaan, terugkomen naar dit parlement, om daaruit lessen te trekken. Ik hoef niet te weten wie de dossierbeheerders waren en wat de exacte feiten waren, maar ik wil wel graag weten wat we daaruit hebben geleerd, welke systeemfout er eventueel is en wat we daaraan doen. Wilt u daar snel werk van maken? Wilt u dat engagement opnemen?

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Ik sluit me graag aan bij die suggestie. Ik wil graag weten, ondanks het feit dat er een en ander is veranderd sinds het decreet, wat we nog kunnen leren uit wat is fout gelopen. Het gaat tenslotte om mensenwerk, over mensen die inschatten hoe andere mensen een bepaalde zorg op zich nemen en hen daarbij trachten te begeleiden. Er zullen dus altijd dingen zijn die we hieruit kunnen leren en waardoor we ervoor kunnen zorgen dat mensen enerzijds beter begeleid worden, zowel de professionals als de pleegouders, en dat anderzijds signalen snel genoeg worden gedetecteerd. Ik ben het absoluut eens met de heer Parys. Ik kijk ook uit naar het vervolg hiervan.

Ik wil tot slot vanuit onze fractie grote appreciatie uitdrukken voor de vele pleegouders die zich met de grootste zorgen van hun taak kwijten.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik wil me graag aansluiten bij de bekommernissen. Het is goed dat er een dossieranalyse gebeurt en dat er wordt gewerkt aan herstel. We moeten kijken wat die dossieranalyse geeft en wat we daaruit kunnen leren om de zekerheid, die echt nodig is, te bieden aan elk kind dat opgroeit in elk gezin waar het verblijft, maar zeker ook bij pleegouders.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine van der Vloet aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over het continueren van de coronamaatregelen voor persoonsvolgende budgetten – 2843 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Op 18 december 2020 keurde de Vlaamse Regering een besluit goed tot vaststelling van maatregelen om de ondersteuning van personen met een handicap te continueren in periodes van opflakking van het COVID-19-virus. Dit besluit bepaalt dat houders van een persoonlijkeassistentiebudget (PAB) of een persoonsvolgend budget (PVB) ook in 2021 de mogelijkheid krijgen hun jaarbudget te overschrijden om extra zorgkosten die betrekking hebben op corona, te vergoeden.

Houders van een PVB/PAB konden in 2021 tot 25,5 procent boven op hun jaarbudget besteden aan covidgerelateerde kosten. Oorspronkelijk was er 10 miljoen euro voorzien voor deze compensatie. Het besluit van de Vlaamse Regering liep af op 31 maart 2021. Toen ik deze vraag opstelde, was er nog geen vervolg, maar gelukkig is er vorige week vrijdag een besluit gekomen dat loopt tot eind juni.

Minister, er is even een gat geweest, een tweetal weken van onzekerheid. Stel dat we in juni toch nog moeten verlengen, kunt u er dan voor zorgen dat er geen gat komt en geen onzekerheid is?

Is de 10 miljoen euro nog steeds een correcte schatting om deze budgethouders 25,5 procent boven op hun jaarbudget te geven? Hoeveel budget is hiervan over?

De vergunde zorgaanbieders moeten nu ook op zoek naar alternatieve oplossingen voor hun gebruikers. Welke pijnpunten worden hierover gemeld? Welke oplossingen worden er geboden? Zit u hierover samen met het werkveld?

Gebruikers kunnen ook een pauzeknop indrukken en hun individuele dienstverleningsovereenkomst (IDO) tijdelijk pauzeren. Dat kon vanaf 1 april. Wordt hier veel gebruik van gemaakt, zodat gebruikers hun budget tijdelijk anders inzetten?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: De mensen hoeven niet ongerust te zijn. We verzekeren, mede op basis van de aanbevelingen van de coronacommissie, nog steeds zorgcontinuïteit voor de gebruiker. De Vlaamse Regering keurde op 23 april de verlenging van het betreffende besluit goed.

Voor 2020 werden er covidkosten ingediend voor een bedrag van 10.169.414 euro. Voor 2021 werden tot op dit moment voor een bedrag van 1.954.615 euro kosten ingediend. Dat betekent dat er nog 8.045.386 euro beschikbaar is voor de verlenging van de periode, waarbij gebruikers tot 1 april 2022 hun kosten kunnen indienen. Die 10 miljoen euro is nog steeds een correcte inschatting.

Op basis van een wekelijkse bevraging stelt het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) vast dat er een aantal voorzieningen zijn die aangeven dat de pandemie nog steeds een effect heeft op hun werking, of toch zeker op bepaalde deelwerkingen. Het VAPH heeft deze week een bevraging naar die organisaties gericht met de vraag om nadere toelichting te geven. Zo wil het VAPH onder meer nagaan of het collectief overleg voldoende betrokken wordt bij het zoeken naar oplossingen, waarom de ondersteuning niet volledig hervat kan worden en welke alternatieven er voorzien worden.

Er wordt ook gevraagd of de gebruikers voldoende geïnformeerd werden over de mogelijkheden die er zijn, ook inzake het tijdelijk opschorten van het budget. Zoals u weet, bevat de regelgeving ook mogelijkheden om gebruikersorganisaties, bijstandsorganisaties en de dienst ondersteuningsplan (DOP) in te schakelen. Er is dan ook veel contact tussen het VAPH en deze organisaties.

Het VAPH heeft nog geen gegevens over de reden waarom sommige gebruikers hun individuele dienstverleningsovereenkomst onderbreken. Wel wordt aangegeven dat er slechts in zeer beperkte mate gebruikgemaakt wordt van die mogelijkheid. Een uitgebreide rapportering hierover is op dit ogenblik niet beschikbaar.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Ik heb de minister niet altijd goed kunnen begrijpen, maar ik zal het dan wel nalezen in het verslag.

Ze kunnen inderdaad een beroep doen op bijstandsorganisaties en de DOP's. Ik weet niet of dit heel veel wordt gedaan, want dat heb ik ook niet goed kunnen verstaan.

Als een gebruiker bijvoorbeeld niet in de voorziening komt slapen omdat hij daar angst voor heeft, dan worden de woonkosten door de Vlaamse Regering terugbetaald. Ik kreeg ook een vraag vanuit de dagcentra, die het vaak heel moeilijk hebben met hun vervoerskosten. Ze kunnen hun busje niet volledig bezetten, en dat is een vrij zware kost. Er zitten vaak maar drie of vier personen in plaats van acht in het busje, maar ze krijgen daar geen compensatie voor. Kan daar ook eens naar gekeken worden?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik heb dezelfde aanvulling als mevrouw van der Vloet in verband met het vervoer.

Ik ben dit weekend bij twee voorzieningen op bezoek geweest. Daar kreeg ik te horen dat de richtlijnen over wat wel en niet mag, bijvoorbeeld op het vlak van

leefgroepoverschrijdend werken, leefgroepen mixen en hoe gevaccineerden gecombineerd moeten worden met niet-gevaccineerden, de laatste weken wat onduidelijk zijn. Daarvoor was er wel veel aandacht voor die richtlijnen. Misschien is het nodig om nog eens een update naar alle voorzieningen te doen en hen wat perspectief te geven over hoe we terug naar het oude normaal kunnen. Ze vroegen wanneer alles opnieuw bij het oude zal zijn.

Ik ga eindigen met een dikke pluim, want ik hoor overal dat de vaccinatie in de voorzieningen heel vlot is gegaan. De voorzieningen zijn goed omkaderd, goed geïnformeerd en de leveringen waren top. Dat is alleszins goed gegaan. In de voorzieningen die ik heb bezocht, zal de tweede prik al over een paar weken afgerond zijn. Ik mag ook zeggen wanneer het goed gaat.

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Ik wil me aansluiten bij de vraag van mevrouw van der Vloet. Op 2 februari jongstleden heb ik hierover al een vraag om uitleg in de commissie gesteld. Ik had toen ook al verwezen naar de onduidelijkheid bij de betrokkenen en naar de einddatum van 31 maart. U had gezegd dat, als corona nog in het land was, de verlenging vlotjes zou gebeuren. De vraag is dan ook waarom dit niet vlot is gegaan. Er waren toch weer wat weken van onzekerheid. Ik wil oproepen om bij de volgende verlenging proactief te werken zodat de mensen niet in onzekerheid moeten leven en ze hun plan verder kunnen afwerken.

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Dank u, mijnheer Vande Reyde, voor het compliment. Ik zal het zeker ook overmaken aan de mensen die daar hard voor hebben gewerkt. ... *(Onverstaanbaar)* ... Het BVR voorziet in een globale subsidie. Normaal gezien, mevrouw van der Vloet, moet die dat wel kunnen dekken.

We bekijken verder ook in de werkgroep welke ... *(onverstaanbaar)* ... Het is wel belangrijk dat we over een watervalsysteem beschikken om de zorgcontinuïteit te kunnen blijven voorzien.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Het antwoord kwam weer met horten en stoten.

De grootste hoop is dat het niet meer verlengd moet worden en dat we terug naar het gewone kunnen gaan. Tegen dan zijn de mensen allemaal ingeënt en kunnen ze hopelijk weer op volle kracht de zorg uitoefenen.

Ik zal het antwoord nog eens nalezen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de monitoring van exotische muggen met het oog op de volksgezondheid – 2735 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Katrien Schryvers

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Een tijd geleden lanceerde de universiteit van Wageningen een oproep naar de Nederlandse bevolking om muggen naar hen op te sturen. De onderzoekers willen nagaan of het westnijlvirus, dat vorig jaar voor

het eerst in Nederland opdook, de recente stevige winterprik overleefde. Het westnijlvirus werd wellicht via de gewone huissteekmug overdragen van trekvogels op de mens.

In eigen land overleed eind september een echtpaar uit Kampenhout aan de gevolgen van malaria. Zij werden allicht gestoken door exotische muggen die met een vliegtuig meereisden. Onze inheemse muggen kunnen malariaparasieten niet overdragen. Als gevolg van de klimaatverandering zien wetenschappers wel dat de anophelesmuggen, die de ziekte wel kunnen overdragen, steeds noordelijker voorkomen. Het is duidelijk dat tropische ziekten via muggen een potentieel groot toekomstig risico voor de Vlaamse volksgezondheid zijn. Dat risico mogen we niet onderschatten.

De voorbije jaren liep er bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde een onderzoeksproject 'Monitoring van Exotische Muggen' (MEMO). Dit project liep eind 2020 af. Door de impact op de volksgezondheid lijkt het me echter essentieel dat het voorkomen van exotische muggen en exotische virussen die door muggen worden overgedragen, blijvend worden gemonitord.

Het is een thema op het kruispunt van natuur en gezondheid. Ik bevroeg daarom uw collega Demir over het MEMO-project. Zij schetste de bevindingen van het onderzoek en dit maakte duidelijk dat er wel degelijk migraties te zien zijn van muggensoorten die drager kunnen zijn van tropische ziektes. Ik denk dat we in het voorbije jaar hebben geleerd dat we dergelijke dreigingen beter niet onderschatten.

Het is dus logisch dat er met MEMO+ een vervolg gebreed wordt aan het onderzoeksproject. Vlaanderen heeft zich geëngageerd om 45 procent van de kosten op zich te nemen, maar voor de concrete uitwerking verwees minister Demir mij naar u, aangezien het agentschap Zorg en Gezondheid hierin de trekker is. Ze gaf ook aan dat dit voor haar toch in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van het departement Volksgezondheid is. In het verleden werd de Vlaamse financiering gedeeld gedragen tussen het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het agentschap Zorg en Gezondheid.

Binnen MEMO werden exotische virussen die kunnen overgedragen worden door inheemse muggen niet gemonitord. Ook binnen MEMO+ zou dat niet het geval zijn.

Hoe zal MEMO+ eruitzien? In hoeverre is het een eenvoudige doorstart van MEMO? Of komen er nieuwe onderzoeksvragen? Wanneer ook binnen MEMO+ geen exotische virussen gemonitord worden die overgedragen worden door muggen, hoe worden die dan wel gemonitord? Is het MEMO+-project ondertussen op gang geschoten? Zo niet, waarop wordt nog gewacht? Zal het Vlaamse deel van de kosten inderdaad volledig door het agentschap Zorg en Gezondheid gedragen worden? Is er hierover al een akkoord en advies van de Inspectie van Financiën? Hoe verklaart u dat er een gat zit tussen het einde van MEMO en het begin van MEMO+? Is dat gebrek aan continuïteit problematisch, bijvoorbeeld omdat onderzoekers ondertussen met een andere opdracht bezig zijn? Wat zijn de gezondheidsrisico's van het tijdelijk niet monitoren van de muggenpopulaties? Vindt u deze risico's aanvaardbaar? Hoe verloopt de samenwerking hierrond met de andere overheden in ons land?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: MEMO staat voor 'Monitoring Exotic Mosquitoes' en bestaat uit twee grote luiken. Het eerste luik is een passieve monitoring met burgerwetenschap als basis. Hierbij wordt een app ontwikkeld waar burgers foto's van vermoedelijke tijgermuggen kunnen posten en een kleine vragenlijst invullen die de waarneming weergeeft. Wetenschappers volgen deze inzendingen op en bij vaststelling van introductie of vestiging van voornamelijk de aedes albopictus, aedes aegypti of andere exotische aedes wordt er ter plaatse een onderzoek gestart.

Voor de luchthavens komt er een extra passieve monitoring met opleiding van luchthavenpersoneel, waarbij naast tijgermuggen ook naar malariamuggen wordt uitgekeken.

Het tweede luik is een actieve monitoring op '12 points of entry'. Hierbij gaat men op luchthavens, langs autostradeparkings en op risicopunten actief met speciale vallen zowel volwassen muggen, larven als ei-afzettingen opvolgen op veertien-daagse basis. Er volgt dan een determinatie van de gevangen of verzamelde specimen door wetenschappers, die ter plaatse de 'ovitrap' of de eilegvallen controleren, ondersteund door plaatselijke medewerkers of ambtenaren van plaatselijke entiteiten. Deze actieve monitoring werd wegens het beperkte budget ingeperkt. Bedrijven op de lijst van 'points of entry', zoals bandencentrales, kwekerijen of import van exotische bloemen en planten, zullen gevraagd worden om zelf bij te dragen, hetzij vrijwillig, hetzij via het principe 'de vervuiler betaalt'.

Het is misschien belangrijk om vooraf nog even mee te geven dat er behalve voor de zogenaamde luchthavenmalaria nog geen autochtone transmissie van tropische ziekten door arbovirussen gemeld is tot nu. Voor de meeste van deze ziekten bestaat er een meldingsplicht bij Zorg en Gezondheid als het om transmissie op het Europese continent gaat. Door daarnaast ook de dragers of vectoren te monitoren in MEMO, en waar nodig te bestrijden, kunnen we de risico's hiervoor preventief beperken. De aanpak van (sub)tropische ziekten gebeurt in samenwerking tussen Zorg en Gezondheid, Sciensano en het Instituut voor Tropische Geneeskunde.

MEMO zit nog steeds in de startblokken. De start werd wat gehinderd door zowel juridische als budgettaire discussies. De opdracht van de Gemengde Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu en de Gezondheid (GICLG) was om na MEMO, dat eind 2020 afliep, een nationaal instituut aan te duiden zonder een nieuwe aanbestedingsprocedure te moeten uitschrijven.

Dit bleek echter wettelijk onmogelijk. Sciensano en het Instituut voor Tropische Geneeskunde komen hier in principe voor in aanmerking, maar een inhouseprocedure zonder aanbesteding kan alleen als ook de gewesten en gemeenschappen in de raad van bestuur zetelen van deze instituten. Op dit moment is enkel de federale overheid vertegenwoordigd in de algemene raad van Sciensano. Een koninklijk besluit om ook de gewesten en de gemeenschappen in de algemene bestuursraad van Sciensano op te nemen, werd tot nu nog niet uitgevoerd.

Ook het alternatieve voorstel, namelijk om de uitvoering van MEMO via een subsidie te regelen, werd niet aanvaard door de Inspectie van Financiën, omdat dit niet conform de EU-mededingingsregels is. Het project zal dus geregeld moeten worden via een overheidsopdracht, en die aanbesteding dient Europees te gebeuren. Om die aanbesteding te kunnen opstarten, moeten alle budgetten bevestigd zijn. Om de aanbesteding effectief toe te wijzen, moeten de bedragen op de rekening van het National Environmental and Health Action Plan (NEHAP) gestort zijn. De EU-tender is klaar en op 26 maart hebben we ook vanuit Vlaanderen het vereiste budget toegezegd.

Vlaanderen staat volgens de overeengekomen verdeelsleutel in voor 45 procent van het totaalbudget. In de vorige legislatuur werd tussen de kabinetten Omgeving en Gezondheid afgesproken om elk de helft bij te dragen. Zoals in het verleden met MEMO, voorzie ik vanuit het gezondheidsbeleid dan ook in 22,5 procent van de totale kost en heb ik dit aan het NEHAP laten weten. Op de begroting is hiervoor 76.500 euro uitgetrokken voor dit jaar en met een recurrent engagement, onder voorbehoud van de jaarlijkse goedkeuring van onze begroting.

Voor het aandeel vanuit het Vlaamse omgevingsbeleid is er ook een toezegging gebeurd, waarbij 22,5 procent fiftyfifty zal worden verdeeld over het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en het INBO.

MEMO werd in de tweede helft van 2020 voortgezet, zij het beperkt, met inzet van een restbudget. Tot nu is er dus geen echt gat tussen het opleveren van MEMO eind juni 2020 en het voortzetten van MEMO voor de rest van 2020. Met een akkoord over alle budgetten kan de EU-aanbesteding nu starten. Die neemt al vlug tot drie maanden in beslag. Het muggenseizoen start eind april en de meeste waarnemingen van muggen komen vanaf half juli. De timing is dus erg krap. Of we daardoor onderzoekers dreigen te verliezen omdat ze aan een andere opdracht werken, durf ik niet te voorspellen. Wel heb ik er alle vertrouwen in dat we nu een duurzame doorstart kunnen maken.

MEMO en MEMO+ lopen als project binnen het NEHAP. Hierin nemen alle ministers van Volksgezondheid en Leefmilieu van het federale niveau, de gemeenschappen en de gewesten samen de beslissingen. We vinden elkaar vrij vlot in het overleg, met projectmatig mooie resultaten in het NEHAP-programma. De samenwerking leverde ook een mooie internationale vertegenwoordiging op van het Belgische leefmilieu- en gezondheidsbeleid, met veel aandacht en respect voor de realisaties van de gemeenschappen en gewesten. Momenteel wordt NEHAP III voorbereid.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, ik heb het grootste deel van het antwoord kunnen begrijpen, en dat maakt een bespreking toch mogelijk.

Het is in de eerste plaats goed nieuws dat er eindelijk een akkoord is over de financiële verdeling en dat daarmee de Europese aanbesteding opgestart kan worden. Aan de andere kant vind ik het een beetje problematisch dat we de monitoring van een toch reële dreiging van tropische ziekten, overgedragen door muggen, laattijdig in gang zetten als gevolg van juridische en financiële knopen. Het lijkt mij duidelijk dat er juridische knopen zijn opgedoken, maar die hadden eigenlijk ook al eerder in het traject duidelijk geworden kunnen zijn, mochten uw diensten in het najaar van vorig jaar daar tijdig mee zijn gestart.

Wat betreft het financiële merk ik dat het vooral wachten was op de Vlaamse toezegging van die 45 procent. Ik begrijp dat die knoop niet per se bij u lag en dat de middelen wat u betreft voorzien waren. Dat betekent natuurlijk dat we nu, wanneer het muggenseizoen start, toch een gat zullen zien vallen. Of zal dit gat dichtgereden worden met het restbudget waarnaar u verwees?

De aanbesteding gaat nu van start en neemt normaal gezien drie maanden in beslag. Zal eind juli de monitoring in MEMO+ opgestart worden of zal daar nog een extra tijdspanne over gaan?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik wil me aansluiten bij deze vraag over de muggen. Niet alleen luchthavens en havens, maar ook bandenhandelszaken zijn zeer gegeerd. In die banden blijft water staan, en muggen verplaatsen zich langs die weg over Vlaanderen en reizen rond. Ik heb in mijn omgeving een aantal lokale bandenhandelaars, maar het gaat over internationale handel in versleten banden, herprofilering van banden en dergelijke meer. Daar moet ook voldoende aandacht naar gaan.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Ik heb niet alles kunnen verstaan wat de minister heeft gezegd, maar ik wil me aansluiten bij deze vraag, als steunbetuiging, en ik wil het belang ervan ondersteunen.

Ik hoor dat de middelen gezocht zijn, maar er moet nauwe opvolging zijn, samen met minister Demir, zeker met het oog op het belang van mogelijks nieuwe

aandoeningen die we in Vlaanderen zouden kunnen aantreffen. Naar ik verneem, zouden lijnvliegthuigen niet standaard worden ontsmet door Saniport. Dat kan ook niet alles tegenhouden, maar zal daarover nog extra overleg plaatsvinden met het federale niveau?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Mijnheer Daniëls, ik heb in mijn antwoord ook verwezen naar de bandenhandelaars. Het is terecht dat u dit aanhaalt.

We hopen met dit project zo snel mogelijk van start te gaan. De knoop lag niet bij ons, maar dat is in dezen minder belangrijk. We zullen er alles aan doen om het dossier van nabij op te volgen en ... (*onverstaanbaar*) ... te halen, op vele vlakken dus een belangrijk moment.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ik dank u voor het aanvullend antwoord. Het is voor mij niet het allerbelangrijkste waar de knoop lag, maar wel dat er door de discussies over budgetten tussen ministers blijkbaar tijd verloren wordt om de monitoring van een belangrijk gezondheidsprobleem op poten te zetten. Het systeem bestond al en moest gewoon verder worden gezet, maar nu blijkt dat de ministers onderling er tijdelijk niet uit geraakten en dat daardoor de middelen op zich lieten wachten. Dat er een periode geen monitoring is van exotische muggen, vind ik zorgwekkend.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.